

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

เรื่องยศ บุญภักดี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

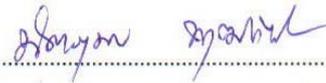
วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

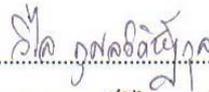
นายเรืองยศ บุญภักดี
ผู้วิจัย

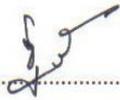
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรสุมน พงศ์ภิณูญา,
ปช.ด.(ประชากรศาสตร์)
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

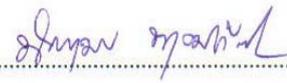
อาจารย์เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล,
ศษ.ด.(ประชากรศึกษา)
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฏ์กุล,
วท.ม.(ชีวสถิติ)
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. ชัยฉูสรรร สวัสดิวัตน์,
Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรสุมน พงศ์ภิณูญา,
ปช.ด.(ประชากรศาสตร์)
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และ
สาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)

สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข

วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2550

นายเรืองยศ บุญภักดี

ผู้วิจัย

อาจารย์เชษฐ รัชดาพรธรรมาธิกุล,

ศษ.ด.(ประชากรศึกษา)

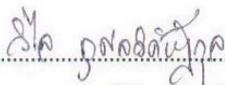
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์สุบเดศ วามสิงห์,

Ph.D.(Population)

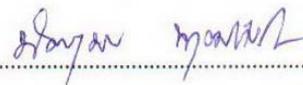
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฏ์กุล,

วท.ม.(ชีวสถิติ)

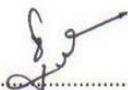
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรสมน พดคติภิญโญ,

ปช.ด.(ประชากรศาสตร์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.ชัยฉูสรร สวัสดิวัตน์,

Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์พิทยา จารุพูนผล,

พ.บ., อ.ว.(ระบาดวิทยา)

คณบดี

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จัทรสุมน พงศ์ภิณูญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฐ์กุล อาจารย์ ดร. เศรษฐ รัชดาพรธนาธิกุล กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. สุบเดช วามสิงห์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้แนวคิด คำแนะนำ รวมทั้งข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ อาจารย์พูนศักดิ์ สุวรรณรัตน์ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบคุณพี่ป้า พี่ชม พี่อ้อ พี่หนึ่ง น้องอ้อม และน้องลูกเกด เพื่อน ๆ สาขาบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข รหัส 48 ที่ให้ความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี ขอขอบคุณน้องนิต หาญประเทศ ที่มีน้ำใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นมาได้ด้วยดี และขอขอบคุณ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านทุกท่านในอำเภอลิพินทร จังหวัด อุบลราชธานี ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์อย่างเป็นมิตร และเอื้อเฟื้อข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างสำคัญยิ่งต่อผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อสำรอง คุณแม่บุญถัน ผู้สร้างชีวิตและวิญญาน คุณรวิวรรณ บุญภักดี น้องสาว บุคคลทั้งสามท่านผู้ที่เป็นที่รักยิ่ง ผู้ที่คอยชี้แนะอบรมสั่งสอนให้ ผู้วิจัยรู้จักรักที่จะเรียนรู้อย่างมีอุตสาหกรรม คอยให้ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจที่ดีเสมอมา จนกลายเป็นพลังสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีแรงใจให้เกิดความมานะ พยายาม เป็นผลให้สำเร็จการศึกษา สมดังที่ท่านหวังและตั้งใจไว้ คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่บุพการีและ คณาจารย์ทุกท่าน

เรื่องยศ บุญภักดี

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
(THE EFFECTIVENESS OF LEGALLY ALCOHOL CONTROL OF RETAIL OUTLETS IN SIRINDHON DISTRICT, UBNRATCHATHANI PROVINCE)

เรื่องยศ บุญภักดี 4837676 PPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ, ปช.ค.(ประชากรศาสตร์), วิไล กุศลวิศิษฐ์กุล, วท.ม.(ชีวสถิติ), เชษฐ รัชดาพรรณาริกุล, ศษ.ค.(ประชากรศึกษา)

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการบริโภคสุราที่ไม่เหมาะสมเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคและการบาดเจ็บมากกว่า 60 กลุ่มโรค โดยในปี 2543 คนไทยบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ 13.59 ลิตรต่อคนต่อปีและเพิ่มขึ้นเป็น 58.0 ลิตรต่อคนต่อปี ในปี 2546 จากการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ร้านค้าปลีกมีการจำหน่ายสุราเพิ่มขึ้นด้วย การศึกษาเชิงสำรวจครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับชายแดนระหว่างประเทศ อาจมีการละเมิดกฎหมายได้มากกว่าพื้นที่อื่น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำนวน 162 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 1 - 31 มกราคม 2550 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Spearman rank correlation coefficient

ผลการศึกษา พบว่า มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.7 และพบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีใบอนุญาตแต่ไม่แสดงไว้ในที่เปิดเผย ร้อยละ 57.4 มีการจำหน่ายสุรานอกเวลาที่กฎหมายกำหนด ร้อยละ 98.8 มีร้านค้าจำหน่ายสุราตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานศึกษา ศาสนสถาน หรือสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ร้อยละ 26.5 และมีการจำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 83.3 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุราและรับรู้บทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุราของเจ้าพนักงานสรรพสามิต อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.4 และร้อยละ 48.8 ตามลำดับ แต่รับรู้บทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุราของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 90.1 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้และการรับรู้บทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิตด้านการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$, $p\text{-value} = 0.022$ และ $p\text{-value} = 0.043$ ตามลำดับ) ส่วนการรับรู้บทบาทของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกตัวแปร ($p\text{-value} = 0.231$, $p\text{-value} = 0.655$)

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่สรรพสามิตควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจัง เนื่องจากยังพบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกฝ่าฝืนกฎหมายอยู่มาก เช่น จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กฎหมายกำหนด จำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นต้น ดังนั้นหากมีการฝ่าฝืนควรเพิ่มโทษให้สูงขึ้น นอกจากนี้ควรมีการจำกัดหรือเข้มงวดการออกใบอนุญาตเพื่อลดความหนาแน่นของร้านค้าปลีกให้น้อยลง ช่วยป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ / มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา / ร้านค้าปลีก

THE EFFECTIVENESS OF LEGALLY ALCOHOL CONTROL OF RETAIL OUTLETS IN SIRINDHON DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE.

RUANGYOS BOONPAKDEE 4837676 PHPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN MEDICAL AND PUBLIC HEALTH LAW ADMINISTRATION

THESIS ADVISORS: CHARDSUMON PRUTIPINYO, Ph.D.(DEMOGRAPHY), WILAI KUSOLVISITKUL, M.Sc.(BIOSTATISTICS), CHET RATCHADAPANNATHIKUL, Ed.D.(POPULATION EDUCATION)

ABSTRACT

Thailand is facing alcohol abuse problem leading to more than 60 groups of diseases and accidental injuries. Thai people consume alcohol at the average of 13.59 liters per person per year in 2000, increasing consumer alcohol at the average of 58 liters per person per year in 2003. This situation might be affect to the law enforcement of retail outlets sale of alcohol that is not in line with legal control. The objective of this survey research was to evaluate the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province. A total of 162 entrepreneurs were selected by random cluster sampling. Interview method was used for collecting data during January 1-31, 2007 by mean of using Spearman rank correlation coefficient to test the hypotheses.

The result showed that there was moderate level of effectiveness of legally alcohol sale control was at 61.7%. Typically, 57.4% of entrepreneurs had the license to sell alcohol is not display in an opened area, 98.8% of them had the violation of alcohol sale legal control includes selling liquor during the overtime prescribed by the law, 26.5% of them had selling liquor and place setting up in educational institutions or temples and 83.3% of them had selling liquor to a child who was below 18 years old. The finding was that 62.4% of the entrepreneurs had moderate level of knowledge and 48.8% of them had moderate level of perception on excise officers' role and while 90.1% of them had low level of perception on the community's roles. Moreover, it was found that their knowledge and perception about excise officers' role and laws enforcement and penalty of laws were significant association on the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets (p-value < 0.001, p-value = 0.022 and p-value = 0.043 respectively). In contrast, all available of perception about communities' role was not associated (p-value = 0.231, p-value = 0.655).

It is recommended that the excise officers should strictly conduct of laws enforcement since the results from the study shows that many entrepreneurs have still violated the laws such as selling alcoholic liquor during the prohibited time, or selling alcoholic liquor to the purchasers aged below 18 years old, etc. Therefore, once the laws are violated, the penalty should be more severe and the issuance of the alcohol sale license should be stricter considered in order to reduce the density of retail outlets and prevent easy approach to alcohol and to reduce the public health impact caused by alcohol.

KEY WORDS: EFFECTIVENESS / LEGALLY ALCOHOL CONTROL / RETAIL OUTLETS

168 pp.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 ทบทวนวรรณกรรม	
ส่วนที่ 1 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจและกฎหมายสุขภาพเกี่ยวกับสุราในสังคม ไทย.....	11
ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมการจำหน่ายสุรา และบทกำหนดโทษ.....	18
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมการจำหน่ายสุรา.....	29
3.1) ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก.....	30
3.2) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ.....	34
3.3) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน.....	42
ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีการวิจัย
	รูปแบบการวิจัย..... 54
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 54
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 58
	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 59
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 59
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 60
4	ผลการวิจัย
	ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของ ร้านค้าปลีก..... 65
	ส่วนที่ 2 ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการ ควบคุมการจำหน่ายสุรา..... 68
	ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา..... 70
	ส่วนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา... 72
	ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกใน อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี..... 76
	ส่วนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์..... 80
5	อภิปรายผลการวิจัย..... 86
6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ..... 100
	บทสรุปสำหรับผู้บริหารภาษาไทย..... 105
	บทสรุปสำหรับผู้บริหารภาษาอังกฤษ..... 120
	บรรณานุกรม..... 133
	ภาคผนวก..... 138
	ประวัติผู้วิจัย..... 168

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประเภทและความแรงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	14
2	ประเภทใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมใบอนุญาต.....	22
3	จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียน.....	55
4	จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนและขนาดตัวอย่าง จำแนกราย ตำบล.....	57
5	จำนวนหมู่บ้านและขนาดหมู่บ้านตัวอย่าง จำแนกรายตำบล.....	57
6	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำแนกตามคุณลักษณะ ทั่วไป.....	66
7	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามระดับความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา.....	68
8	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำแนกรายชื่อ	69
9	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับ บทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ	70
10	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาท ของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ จำแนกรายชื่อ.....	71
11	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับ บทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา.....	72
12	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาท ของชุมชน ด้านการสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่าย สุรา จำแนกรายชื่อ.....	73
13	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาท ของชุมชน ด้านมาตรการลงโทษจากชุมชน จำแนกรายชื่อ	74
14	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามมาตรการลงโทษผู้ที่ดื่ม สุราแล้วอาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน.....	74

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามมาตรการลงโทษที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด	75
16	จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ที่ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำแนกรายมาตรการ	78
17	ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแยกประเมินรายมาตรการ	79
18	ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกประเมินรวมทุกมาตรการ.....	80
19	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก	82
20	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก.....	85
21	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา.....	153
22	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย.....	156
23	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย.....	159
24	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ.....	162
25	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ประเมินรวมทุกมาตรการ.....	164

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สุราเป็นสารเสพติดที่ถูกกฎหมายและทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพประชาชนได้มากกว่าสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย (WHO; World Health Organization, 2005) การบริโภคสุราก็เป็นพฤติกรรมที่พบได้ทั่วไปในสังคมโลกและในสังคมไทย มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นความเคยชินที่สังคมปฏิเสธไม่ได้ว่าจำเป็นต้องมีอยู่คู่สังคมต่อไป ดังนั้นสุราจึงไม่ใช่สารผิดกฎหมาย แม้จะรับรู้ว่าการดื่มสุราเหมือนการบริโภคสารพิษชนิดหนึ่งและสะสมพิษในร่างกาย (สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์, 2548) จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่าในปี ค.ศ. 2000 สุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อจำนวนปีสุขภาพที่เสียไป (DALYs) ทั่วโลก โดยความตายและความพิการทั่วโลกเกิดจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 4 ซึ่งมากกว่ายาเสพติดถึง 5 เท่า (ยงยุทธ จจรธรรม และบังอร ฤทธิภักดี, 2547; Poznyak, 2005) การบริโภคที่ไม่ถูกต้องและขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น (Alcohol Abuse) เป็นสาเหตุสำคัญของโรคและการบาดเจ็บมากกว่า 60 กลุ่มโรค (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2548) เช่น มีผลต่อระบบประสาท ระบบต่อมไร้ท่อ กระเพาะอาหาร และมีผลเฉพาะต่อตับอ่อน หัวใจ ปอดและตับ ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากสามารถเกิดอาการทางจิตได้เป็นช่วง ๆ (periodic psychoses) เกิดภาวะขาดน้ำตาลในเลือด (spontaneous hypoglycemia) เกิดโรคตับแข็ง (liver cirrhosis) ตับและอวัยวะต่าง ๆ ถูกทำลาย การตัดสินใจไม่ดี มีผลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานและปัญหาด้านกฎหมาย เช่น อุบัติเหตุทางจราจร อุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นต้น

จากฐานข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ร่วมกับองค์การอาหารและการเกษตรศาสตร์ (FAO) ที่คำนวณการบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวต่อปีของประชากร พบว่า ปี พ.ศ. 2543 คนไทยบริโภคต่อหัวเท่ากับ 13.59 ลิตรต่อหัวต่อปีของประชากรไทย จัดเป็นอันดับ 5 ของโลก รองจากประเทศโปรตุเกส สาธารณรัฐไออร์แลนด์ บาฮามาส และสาธารณรัฐเชก ตามลำดับ สูงกว่าประเทศที่เข้าใจกันว่าดื่มมาก เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย

อังกฤษ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2548) ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมามีจำนวนผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นประมาณ 2.90 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2544 มีผู้ดื่มสุราจำนวน 15.33 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 32.60 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล, 2547) และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าในปี 2546 คนไทยมีแนวโน้มดื่มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว คนไทยอายุ 11 ปีขึ้นไป ที่ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์จำนวน 18.61 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 35.46 ของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป (บัณฑิต ศรีไพศาลและคณะ, 2549) และส่งผลให้อัตราการบริโภคเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 58.0 ลิตรต่อคนต่อปี ทำให้กรมสรรพสามิตและกรมสรรพากรสามารถเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้สูงถึง 6.27 หมื่นล้านบาทจากการใช้เงินประมาณ 2 แสนล้านบาทของคนไทยเพื่อซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาบริโภค (ขงยุทธ ขจรธรรม และบังอร ฤทธิภักดี, 2547) แม้ว่าภาษีสุราจะเป็นตัวสร้างรายได้ให้แก่รัฐแต่รายได้ที่ได้จากการจัดเก็บก็ไม่คุ้มกับรายจ่ายความเสียหายมากมายที่ตามมา เฉพาะที่คำนวณเป็นตัวเงินทางเศรษฐกิจมีมูลค่า 33,652.5 ล้านบาท (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548)

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาทั้งในประเทศและในระดับโลก ในปี พ.ศ.2522 ในที่ประชุมสมัชชาองค์การอนามัยโลก (WHO) ครั้งที่ 32 ได้ผ่านมติ WHOA 32.40 เรียกร้องประเทศสมาชิกให้ “นำมาตรการที่เหมาะสมทุกวิถีทางมาใช้ในการลดการบริโภคในประชากรทุกหมู่เหล่า” และ “พัฒนาแผนงานโครงการด้านป้องกันที่เข้มแข็ง ซึ่งรวมถึงการให้ข้อมูลความรู้ สารสนเทศต่างๆ และการออกกฎหมายที่เหมาะสมที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการดำเนินงานที่มีผลต่อการผลิตและการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 มติของสมัชชาองค์การอนามัยโลก (WHOA 36.12) ครั้งที่ 36 ได้เสนอและให้ประเทศสมาชิก “จัดทำนโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้านที่ให้ความสำคัญด้านการป้องกันภายใต้กรอบยุทธศาสตร์สุขภาพดีถ้วนหน้า” และ “พัฒนากฎวิธีและกิจกรรมในแผนงานโครงการที่ต่อเนื่องและระยะยาว เพื่อลดการบริโภคและแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” (ขงยุทธ ขจรธรรม และบังอร ฤทธิภักดี, 2547) ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดให้การลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบของคนไทย เป็นเป้าหมายที่ 8 คนไทยลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยาสูบ เป้าหมายที่ 14 คนไทย ลด ละ เลิกอบายมุขและสิ่งเสพติด ซึ่งเป็นเป้าหมายใน 17 เป้าหมายสู่เมืองไทยแข็งแรง ภายในปี พ.ศ. 2560 และได้มีลงนามในประกาศนโยบายและเป้าหมาย “เมืองไทยแข็งแรง” (Healthy Thailand) ในวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยมีตัวชี้วัดระดับหมู่บ้าน (กระทรวงสาธารณสุข, 2549) ข้อที่ 7 กำหนดให้ร้อยละ 100 ของร้านค้าไม่จำหน่ายบุหรี่และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามประกาศนโยบายชาติที่ตั้งไว้ในเรื่องของการลดการบริโภคและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์ รัฐบาลจึงต้องมีการนำมาตราทางกฎหมายที่มีอยู่แล้ว มาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิผลซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของแอลกอฮอล์ที่มีอยู่เดิม (เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล, 2548) ได้แก่ มาตรการควบคุมการผลิตและการนำเข้า มาตรการควบคุมการจำหน่าย มาตรการควบคุมคุณภาพ มาตรการควบคุมการโฆษณาและฉลาก มาตรการควบคุมทางภาษี มาตรการควบคุมอุบัติเหตุจราจร และมาตรการควบคุมด้านอื่น ๆ การนำมาตราต่าง ๆ เหล่านี้ มาบังคับใช้ พบว่ามาตรการควบคุมการเข้าถึงได้แก่ จำกัดอายุผู้ซื้อ จำกัดอายุขั้นต่ำที่สามารถซื้อดื่มได้หรือนำออกไปดื่มข้างนอกก่อนข้างมีประสิทธิผลกว่าวิธีอื่น ๆ การเข้าถึงสุราอาจจำกัดด้วยชั่วโมง วัน เวลา สถานที่ที่จำหน่าย รวมทั้งประกาศห้ามดื่มสุราในวันสำคัญต่าง ๆ และวันเทศกาลต่าง ๆ (ฉัตรสุมน พงศ์ภิณูญ, 2548) ส่วนมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ถือเป็นมาตรการที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคโดยตรงและมากที่สุด (ยงยุทธ ขจรธรรม, พิมพา ขจรธรรม และบัณฑิต ศรีไพศาล, 2547) เพราะเป็นช่องทางการจำหน่ายสุราผ่านร้านค้าปลีกที่มีอยู่ทั่วไปทั่วถึงทุกซอกซอย เนื่องจากร้านค้าปลีกที่ตั้งขึ้นหากต้องการขายสุราต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานง่ายใช้เวลาในการขอใบอนุญาตแค่ 10 นาที และมีบริการออกใบอนุญาตเคลื่อนที่ ณ ที่ว่าการ อบต. ทุกแห่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าของร้านที่ประกอบการเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ (สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี, 2548)

ในเรื่องของการร้องเรียนหรือปราบปราม พบว่าประชาชนร้องเรียนเรื่องสุรามี 135 ครั้ง โดยมีขายผิดเวลา 98 ครั้ง จำกัดอายุให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี 36 ครั้งและการโฆษณาสุรา 1 ครั้ง (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2548) และยังมีร้องเรียนผ่านเว็บไซต์ของทางราชการ กรณีมีการฝ่าฝืนกฎหมายในเรื่องเวลาจำหน่ายและการจำหน่ายให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่พบว่ามีเจ้าหน้าที่ออกตรวจจับ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในบางพื้นที่ของกรุงเทพฯ มีการแบ่งบุหรี่ยายเป็นมวนและขายเบียร์ตลอดเวลาไม่เลือกอายุ มีการขายให้เฉพาะคนในพื้นที่เท่านั้น ไม่จำหน่ายแก่คนแปลกหน้า ควรให้เจ้าหน้าที่มาตรวจสอบและจัดการกับผู้กระทำความผิด (กรมอนามัย, 2548) และผลการปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายสรรพสามิตทั่วประเทศ รวมทั้งตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 ถึงเดือนเมษายน 2549 พบว่า จำนวนคดีที่กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มีจำนวนถึง 13,918 คดี และมีค่าเปรียบเทียบปรับ 43,006,935.22 บาท (กรมสรรพสามิต, 2549)

ดังนั้นจากการที่มีผู้ร้องเรียนและผลการปราบปรามผู้กระทำผิด ทำให้ทราบว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุราซึ่งมีอยู่มาก การแก้ไขปัญหานั้นที่ไม่ตรงจุดหรือการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวดพอ จะทำให้ไม่สามารถลดปัญหาดังกล่าวลงได้ ซึ่งจากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น (อุรยา วงศ์ไชยคง, 2547) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันมาจาก ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การมีงานเลี้ยงสังสรรค์ งานเทศกาลและวันหยุดตามประเพณีต่าง ๆ การหาซื้อง่ายและไม่แพง อายุไม่ถึงเกณฑ์ก็ซื้อได้และไม่ว่าจะไปที่ไหนก็สามารถซื้อได้เพราะในหมู่บ้านหรือชุมชนมีร้านค้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคทุกวัย ทุกวันและทุกเวลา ส่งผลให้ร้านค้าจำเป็นต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ประจำร้าน โดยปกติร้านค้าส่วนใหญ่จะมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควบคู่ไปกับสินค้าประเภทอื่น ๆ อยู่แล้ว ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีทั้งประเภทที่ผลิตเองในประเทศและเป็นของต่างประเทศด้วย เพื่อให้การศึกษาวิจัยสามารถครอบคลุมและเห็นถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นจริงในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ามาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราควรศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายภายในหมู่บ้าน ซึ่งก็คือการจำหน่ายของร้านค้าปลีก โดยมีความสนใจที่จะศึกษาร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้านอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากอำเภอสิรินธรเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการเปิดการค้าบริเวณด่านชายแดน คือด่านช่องเม็ก ซึ่งถือเป็นด่านชายแดนเศรษฐกิจของประเทศไทยอีกแห่งหนึ่งที่สามารถจัดเก็บรายได้ โดยเฉพาะภาษีสุราจัดเก็บได้สูงถึง 146.151 ล้านบาท (สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่อุบลราชธานี, 2549) เมื่อรัฐสามารถจัดเก็บภาษีได้มากก็แสดงว่ามีการบริโภคและการจำหน่ายสุราที่มากตามมาด้วย ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาจากการจำหน่ายสุราตามมาจึงต้องมีการควบคุมให้การจำหน่ายสุราอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะปัญหาตามแนวชายแดนอันจะส่งผลตามมามากมาย ทั้งปัญหาแรงงานต่างชาติดูแลปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการลักลอบจำหน่ายสุราเถื่อนและสุราหนีภาษี เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยศึกษามาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราครอบคลุมครบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านใบอนุญาต ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ด้านการจำกัดวันจำหน่าย ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายและด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ โดยคาดหวังว่าจะได้มีการนำผลการศึกษามาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนากฎหมายเพื่อกำหนดและ/หรือปรับปรุงนโยบาย มาตรการป้องกัน แก้ไข หรือบังคับใช้ให้การจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลให้ปัญหาอันเนื่องมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงได้

คำถามในการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการนำมามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายสุรา โดยที่ร้านค้าปลีกต้องมิใบอนุญาตจำหน่ายสุรา การจำกัดวันจำหน่าย การจำกัดเวลาจำหน่าย การจำกัดสถานที่จำหน่าย และการจำกัดอายุผู้ซื้อนั้น มาตรการดังกล่าวใช้กับร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร
2. ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายด้านการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับใด
3. ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา หรือไม่ อย่างไร
4. ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวัดระดับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมจำหน่ายสุรา
3. เพื่ออธิบายการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

สมมุติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ความเป็นเจ้าของ รวมเวลาที่เปิดกิจการ เวลาเปิดจำหน่ายในแต่ละวัน รายได้ต่อวัน ลักษณะของร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
2. ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมจำหน่ายสุรา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
3. การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการบังคับใช้กฎหมายและด้านมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
4. การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา และด้านมาตรการลงโทษจากชุมชน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาคือผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วย 76 หมู่บ้านจาก 6 ตำบล เนื่องจากอำเภอสิรินธรเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการเปิดค้าขายบริเวณด้านชายแดน คือด่านช่องเม็ก มีการนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละปีปริมาณมาก สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่อุบลราชธานี โดยด่านศุลกากรพิบูลมังสาหารซึ่งรับผิดชอบดูแลด่านช่องเม็กสามารถจัดเก็บรายได้ตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 (1 ตุลาคม – 20 ธันวาคม 2548) รวม 146.989 ล้านบาทโดยภาษีสุราสามารถจัดเก็บได้สูงถึง 146.151 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายสุราเถื่อนอยู่เป็นประจำ ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาวิจัยสามารถครอบคลุมและเห็นถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นจริงในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก หมายถึง การวัดผล การปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยนำผลที่ได้จากการศึกษามาเปรียบเทียบกับ เป้าหมายที่กฎหมายวางไว้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุรา ต้องไม่ทำผิดกฎหมาย ควบคุมการจำหน่ายสุรา โดยประเมินประสิทธิภาพให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านใบอนุญาต จำหน่ายสุรา ด้านการจำกัดเวลาจำหน่าย ด้านการจำกัดวันจำหน่าย การจำกัดสถานที่จำหน่าย และ ด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ

ร้านค้าปลีก หมายถึง ร้านค้าที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้านเป็นการขายปลีกสุราเป็นขวด หรือ ไม่เต็มขวดก็ได้ แต่ครั้งหนึ่งไม่เกิน 10 ลิตร เป็นการซื้อดื่มกินที่อื่นหรือดื่มกินในร้านก็ได้

สุรา หมายถึง เครื่องดื่มทุกชนิดที่มีแอลกอฮอล์สามารถดื่มกินได้ และมีจำหน่ายใน ร้านค้าปลีกในหมู่บ้านเท่านั้น

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก หมายถึง การระลึกไว้ในข้อเท็จจริงในการปฏิบัติ ตามกฎหมายด้านการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแต่ละคน ได้แก่ ความรู้ตาม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจใน การควบคุมการจำหน่ายสุรา หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึคนึกคิด การแปลความหมายจาก สิ่งที่ได้พบเห็น หรือประสบมาโดยตรงของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ซึ่งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการออกตรวจตรา ตรวจสอบ จับกุม ปรามปราม หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อใช้ในการควบคุมการจำหน่าย สุราให้เป็นไปตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การที่เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ออกตรวจตรา ตรวจสอบ จับกุม ปรามปรามหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ ในการป้องกันและปรามปรามผู้กระทำความผิด

มาตรการลงโทษทางกฎหมาย หมายถึง ผลร้ายที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำความผิดได้รับ จากการกระทำที่กฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด และผลร้ายที่จะ ได้รับนั้นเป็นการ ได้รับจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ และตำรวจ ที่ส่งลงโทษ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในกรณีที่มีการกระทำความผิดกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรา

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา หมายถึง การ แสดงออกด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด การแปลความหมายจากสิ่งที่ได้พบเห็น หรือประสบมาโดยตรง เป็นการรับรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการที่ชุมชนใช้ในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการจำหน่ายสุรา ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกให้เป็นไปในแนวทางที่ชุมชนคาดหวังและเป็นการป้องกันการเกิด พฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุราด้วย

การสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา หมายถึง ชุมชนมี บทบาทในการสนับสนุนรวมทั้งมีค่านิยมในการดื่มและจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมาย เพื่อลดผลกระทบอัน เกิดจากการบริโภคและการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ

มาตรการลงโทษจากชุมชน หมายถึง การที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านมีการ ทำผิดกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรา เช่น มีการขายสุราให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี แล้วได้รับการ ลงโทษจากชุมชน เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การปรับเงิน หรือลงโทษตามมติของชุมชนนั้น ๆ

มาตรการด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา หมายถึง ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ต้องการ จำหน่ายสุราต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่สรรพสามิต (มาตรา 17) และมีใบอนุญาตจำหน่าย สุราประเภท 3 หรือประเภท 4 ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

มาตรการด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย หมายถึง เวลาจำหน่ายที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจะจำหน่ายได้ในแต่ละวันแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ เวลา 11.00 น.– 14.00 น. และเวลา 17.00 – 24.00 น. ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 ด้วยการกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

มาตรการด้านการจำกัดวันจำหน่าย หมายถึง ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งเช่น เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น รวมทั้งการเลือกตั้งทั่วไปในระดับท้องถิ่นด้วย โดยห้ามจำหน่ายในระหว่างเวลา 18.00 น. ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง ตามมาตรา 112 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

มาตรการด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย หมายถึง ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องไม่ตั้งอยู่ใกล้ (ระยะห่าง 500 เมตร) สถานศึกษา ศาสนสถาน และผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องไม่จำหน่ายสุราในบริเวณสถานศึกษา ศาสนสถาน และบริเวณต่อเนื่อง ตามกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510

มาตรการด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ หมายถึง ผู้ที่สามารถซื้อสุราได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีและผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องไม่จำหน่ายสุราให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ตามมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ที่ออกตามความในมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษา โดยกำหนดประเด็นเนื้อหาไว้ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจและกฎหมายสุขภาพเกี่ยวกับสุราใน สังกมไทย

ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการควบคุมการจำหน่ายสุราและ บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมการจำหน่ายสุรา

3.1) ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ใน การควบคุมจำหน่ายสุรา

3.2) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

3.3) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่าย สุรา

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจและกฎหมายสุขภาพเกี่ยวกับสุราในสังคมไทย

1.1 ประวัติความเป็นมาและพฤติกรรมการบริโภคสุราในสังคมไทย

เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นั้นมีมานานตั้งแต่สมัยโบราณ มีผู้พบหลักฐานว่าในราว ก่อนคริสตกาลประมาณ 400 ปี ในเมืองอเล็กซานเดรียสามารถกลั่นเหล้าได้ คำว่า “alcohol” มาจาก ภาษาอาหรับว่า alkohol ซึ่งหมายถึง ผงแร่แอนติโมนีออกไซด์ ที่ใช้ทาเปลือกตาให้ดำ การกลั่น แอลกอฮอล์เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ เริ่มมีปรากฏหลักฐานในสมัยกลาง (Middle Age) ที่ โรงเรียนการแพทย์แห่งหนึ่งในเซเลอร์ ประเทศอิตาลี โดยนำเหล้าองุ่นมาต้มให้เดือดเอาไอที่ได้ผ่าน

ท้อให้เย็น ไอก็จะควบแน่นเป็นหยดแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูงซึ่งแอลกอฮอล์ที่ได้สามารถนำมาใช้ผสมยาได้หลายชนิด แอลกอฮอล์ที่กลั่นในรัสเซียมีชื่อว่าวอดก้า (Vodka) ซึ่งในภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า จินิฟ (Geniever) และในภาษาอังกฤษตัดออกเหลือเพียงเหล้ายีน (Gin) ที่เรารู้จักกัน เป็นส่วนใหญ่จะเป็นแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ดื่มไม่อร่อย ดังนั้นจึงมีการเพิ่มรสชาติโดยการใส่ถึงไม้ที่เผาผนังภายในให้เป็นถ่านและเรียกเหล้าชนิดนี้ว่าวิส-เบธา (Visce-beatha) และแปลงมาเป็นวิสกี (Whiskey) ที่รู้จักกันในปัจจุบัน (เกษียร ภัทธานนท์, 2538: 20)

ส่วนการบริโภคและผลิตสุราในสังคมไทยมีมานาน จนกระทั่งสมัยพระเจ้าปราสาททองจึงมีการเก็บ “อากรสุรา” ทั้งจากผู้ผลิตและผู้ขาย ทั้งยังมีศิลาจารึกสมัยลพบุรีที่ 16 ได้มีการกล่าวถึงการเช่นสรวงเทพเจ้าโดยใช้สุรา และอาหาร เนื้อสัตว์ การเช่นไหว้โดยใช้สุรายังทำสืบมาแม้ในปัจจุบัน สุราไม่เพียงแต่เป็นเครื่องเช่นสำหรับการบูชาเท่านั้น การบริโภคสุราโดยคนสามัญก็มีมานานเช่นเดียวกัน กล่าวกันว่าคนไทยแต่ก่อนผลิตสุราไว้บริโภคเองในบ้าน ผลิตไว้เลี้ยงแขกเมื่อมีงานแต่ไม่ผลิตไว้เพื่อจำหน่าย การดื่มสุราเพื่อจำหน่าย เริ่มเกิดขึ้น เมื่อถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย คนไทยเริ่มรู้จักการต้มเหล้าจากโรงต้มกลั่นที่เรียกว่า “เหล้าโรง” จากชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับการผูกขาดอากรสุรานั้นเริ่มในสมัย พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ดังปรากฏในกฎหมายตราสามดวงมีการออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ.1148 (พ.ศ.2329) ห้ามราษฎรต้มกลั่นสุราโดยมิได้รับอนุญาต เพื่อการจัดเก็บรายได้ให้รัฐ จากภาษีที่ต้องจัดเก็บให้รัฐนายอากรเอกชนจึงต้องมีการปราบเหล้าเถื่อนอย่างจริงจัง (พระไพศาล วิสาโล, 2537) เพื่อเป็นการป้องกันเหล้าเถื่อนจึงได้มีการสร้างโรงงานสุราบางยี่ขันซึ่งเป็นโรงต้มกลั่นสุราของรัฐบาลแห่งแรกขึ้น ในสมัยรัชการที่ 3 ทรงประกาศยกเลิกอากรฝิ่นเพราะทรงเห็นว่าฝิ่นเป็นสิ่งชั่วร้ายแม้เห็นโทษของสุราเช่นกันแต่ทรงอากรสุราไว้เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แผ่นดิน นโยบายที่ถือว่ารายได้แผ่นดินสำคัญกว่าการควบคุมการบริโภคสุราได้รับการสืบทอดในสมัยต่อมา พอถึงรัชกาลที่ 5 การส่งเสริมอบายมุขเป็นนโยบายสำคัญเพราะต้องทำรายได้ให้แก่แผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2438 รายได้จากฝิ่น บ่อน เบียร์ สุรา หวย มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 50.64 ของรายได้แผ่นดิน ในช่วงสงครามโลกที่ 2 แม้ประเทศอยู่ในภาวะไม่ปกติแต่การบริโภคสุราไม่ได้ลดลงเลย ในช่วงนี้เองสุราแม่โจงซึ่งกรมสรรพสามิตเพิ่งผลิตได้ในปี 2484 สามารถแทรกเข้ามาในตลาดและเป็นที่ต้องการอย่างสูงของประชาชน เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2485 รัฐบาลได้ออกกิจการสุราไปสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม ในช่วงนี้เองได้มีการตรากฎหมายขึ้นมาฉบับหนึ่งคือ พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 แต่ในท้ายที่สุด รัฐบาลได้ออกกิจการสุรากลั่นให้กรมสรรพสามิตเป็นผู้ดำเนินการต่อมาจนถึงปัจจุบัน (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2548)

1.2 ความหมายของคำว่า “สุรา”

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ให้ความหมาย สุรา ไว้ว่า

“สุรา” หมายความว่า ความรวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา

“สุราแช่” หมายความว่า สุราที่ไม่ได้กลั่นและให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุราก่อนแล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรีด้วย

“สุราก่อน” หมายความว่า สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงสุราก่อนที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่าสิบห้าดีกรีด้วย

นอกจากนี้สุราที่ผลิตออกมานั้นมีหลายชนิด และเรียกชื่อแตกต่างกันไป ตามวิธีการปรุง ปริมาณแอลกอฮอล์ ตลอดจนสถานที่ผลิต เช่น สาโท อุ น้ำขาว หรือกระแช่ เบียร์ (Beer) ไวน์ (Wine) บรั่นดี คอนยัค (Brandy, Cognac) วิสกี้ (Whiskies) และยีน (Gin) เป็นต้น

1.3 ความแรงของแอลกอฮอล์

เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นั้นมีความเข้มข้นต่างกันไป การแสดงความเข้มข้นของแอลกอฮอล์มีหลายแบบด้วยกัน ได้แก่ (สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, 2548)

แสดงเป็นร้อยละ โดยน้ำหนัก หมายถึง จำนวนกรัมของแอลกอฮอล์ในเครื่องดื่ม 100 มิลลิลิตร โดยทั่วไปมักใช้คำแทนหน่วยว่า “ร้อยละ”

แสดงเป็นร้อยละโดยปริมาตร หมายถึง จำนวนมิลลิลิตรของแอลกอฮอล์ในเครื่องดื่ม 100 มิลลิลิตร โดยทั่วไปมักใช้คำแทนหน่วยว่า “ดีกรี” โดย 1 ดีกรี = 0.8 % หรือสุราที่มีแอลกอฮอล์ 1 ดีกรี มีปริมาณเทียบเท่าแอลกอฮอล์ 8 กรัมต่อ 1 ลิตร

แสดงเป็น “บรู๊ฟ” (Proof spirits) สุราแรง 100 บรู๊ฟ หมายถึงสุราที่มีแอลกอฮอล์ 50 มิลลิลิตร ผสมกับน้ำ 50 มิลลิลิตร

ตารางที่ 1 ประเภทและความแรงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวนดีกรี
แม่โขง	35
สุราขาว (เหล้าโรง)	35
สุราจีน(เหล้าจีน)	30
สุราพิเศษ - แสงโสม	40
วิสกี้ไทย ธารา ไก่แดง ไก่ขาว กวางทอง	40
วิสกี้ฝรั่ง	42 - 53
ไวน์ขาว	8
ไวน์แดง	6 - 14
ไวน์หวาน	15
ไวน์อย่างแรง	20
แชมเปญ	16
บรั่นดี	45
รัม	60
ยีน	44
ริเคอร์	35 - 60
เบียร์	4 - 6
สุราหมักไทย - น้ำขาว	8 - 10

ที่มา: สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, 2548

1.4 ประเภทสุราที่ผลิตในประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ได้มีการกำหนดประเภทของสุราเป็น 2 ประเภท คือ สุราแช่และสุรากลั่น รายละเอียดของกรรมวิธีการผลิตและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.39-2516) จัดแบ่งสุราที่ผลิตในประเทศไทยเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. สุราแช่ (Fermented liquor) หมายถึง สุราที่ยังไม่ได้กลั่นและให้หมายรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกลับสุรากลั่นแล้วแต่ยังมีความแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 15 ดีกรี มีหลายชนิด ได้แก่

ชนิดที่ 1 จากเมล็ดพืชหรือแป้งจากพืช เช่น เบียร์

ชนิดที่ 2 จากผลไม้หรือน้ำตาลจากพืช เช่น ไวน์

ชนิดที่ 3 จากชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 ที่มีตัวผสม เช่น เวอร์มูท

ชนิดที่ 4 จากชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 ผสมสุรากลั่น เช่น เซอร์รี่

สุราแช่พื้นเมือง หมายถึง สุราที่ไม่ได้กลั่น มีการทำเองในพื้นที่โดยใช้วัตถุดิบจำพวกน้ำตาล ข้าว เช่น สาโท กะแช่ หากทำจากผลไม้ชนิดอื่นต้องระบุชนิดสุรานั้นต่อท้าย เช่น ไวน์สับปะรด ไวน์มังคุด

2. สุรากลั่น (Distilled liquor, Distilled spirits) หมายถึงสุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงสุรากลั่นที่ได้ผสมกับสุราแช่ แต่มีความแรงของแอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรี

โดยกระทรวงการคลังได้กำหนดชนิดของสุรากลั่น ดังนี้

1. สุราสามทับ หมายถึง สุรากลั่นที่ปราศจากเครื่องย้อมหรือสิ่งผสมปรุงแต่ง ต้องมีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรีขึ้นไป
2. สุราขาว หมายถึง สุราที่กลั่นได้มาจากข้าวหรือน้ำตาลโดยปราศจากเครื่องย้อมหรือแต่งปรุงแต่งอย่างใด ๆ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี
3. สุราผสม หมายถึง สุรากลั่นที่มีกรรมวิธีใช้สิ่งผสมปรุงแต่งขึ้นจากสุราสามทับ และเมื่อผสมปรุงแต่งแล้วมีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี เช่น เชียงซุน หงส์ทอง แสงทิพย์
4. สุราปรุงพิเศษ หมายถึง สุรากลั่นที่ใช้สุราสามทับมาปรุงแต่งโดยมีกรรมวิธีพิเศษ แรงแอลกอฮอล์อยู่ระหว่าง 35 – 40 ดีกรี เช่น แสงโสม แม่โจง
5. สุราพิเศษ หมายถึง สุรากลั่นที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี เช่น บรันดี รัม ยิน เกาหลียง หรือสุราแบบต่างประเทศอย่างอื่น

1.5 ระบบเศรษฐกิจกับการจำหน่ายสุรา

ระบบเศรษฐกิจของไทยมีระบบการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาลในการกระจายรายได้ ส่งเสริมทางธุรกิจการค้า รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเก็บภาษีเกี่ยวกับสุราของไทยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเป็นรายได้เข้ารัฐ ซึ่งมีโครงสร้างและระบบการจัดเก็บ 5 ประเภทด้วยกัน (บัณฑิต ศรีไพศาล, 2548) ได้แก่

1) ภาษีสรรพสามิต (Excise Tax) ภาษีสรรพสามิตมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือกรมสรรพสามิต โดยอาศัยกฎหมายที่สำคัญ 3 ฉบับได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติการจัดสรรเงิน พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนและสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 เหตุผลของการจัดเก็บภาษีเนื่องจากการดื่มสุรามีมากเกินไปก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของผู้ดื่ม เป็นการจัดเก็บสินค้าที่มีลักษณะฟุ่มเฟือย ผู้ใช้สินค้าฟุ่มเฟือยควรต้องรับภาษีมากกว่าผู้ใช้สินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ปัจจุบันเก็บภาษีตามอัตราที่กรมสรรพสามิตกำหนดโดยภาษีสรรพสามิตคิดจากฐานภาษีสินค้าที่รวมภาษีศุลกากรแล้ว

2) ภาษีศุลกากร (Custom Tax) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมศุลกากร จัดเก็บตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 เก็บภาษีศุลกากรสำหรับการนำสินค้านำเข้าและส่งออก หรือสินค้าอย่างใด ๆ ข้ามแดนแห่งราชอาณาจักร เมื่อปี พ.ศ. 2548 อัตราภาษีศุลกากรสำหรับสุรากับร้อยละ 60 ของราคาจำหน่ายเงินสดของสินค้านั้น ๆ ณ จุดผ่านแดน หรือเรียกว่า C.I.F (Cost Insurance and Freight) ซึ่งรวมสินค้าประเภทต้นทางบวกค่าขนส่งและค่าประกัน แต่คิดอัตราภาษีศุลกากรเพียงร้อยละ 5 สำหรับสินค้าที่มาจากประเทศในกลุ่ม AFTA

3) ภาษีท้องถิ่น (Local Tax) เป็นภาษีที่เก็บเพื่อเป็นรายได้ของท้องถิ่น ปัจจุบันเก็บในอัตราร้อยละ 10 ของภาษีสรรพสามิต

4) ภาษีสุราและบุหรี่เพื่อสุขภาพ (Health Tax) ภาษีจำนวนนี้นำไปเข้ากองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อการดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหา สุขภาพที่เกิดจากการทำลายของสุราและบุหรี่ ปัจจุบันเก็บในอัตราร้อยละ 2 ของภาษีสรรพสามิต

5) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) เป็นภาษีที่เก็บขณะที่มีการซื้อขายกันทั่วไป คือบวกในราคาซื้อขายเป็นทอด ๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนเสียภาษีเข้ารัฐ ปัจจุบันเก็บในอัตราร้อยละ 7 โดยภาษีมูลค่าเพิ่มคิดจากฐานภาษีที่รวมภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิตและภาษีเพื่อสุขภาพแล้ว

ภาษีทั้ง 5 ประเภทนี้มีวัตถุประสงค์หนึ่งเหมือนกันคือ การสร้างรายได้เข้ารัฐ

วิธีคิดภาษีสรรพสามิตของประเทศไทยมีทางเลือกให้กรมสรรพสามิตเลือกจัดเก็บได้จากวิธีคิด 2 วิธี ได้แก่

1) วิธีคิดภาษีตามปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ หมายถึงการเก็บภาษีโดยคำนวณจากปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ที่มีอยู่จริงในภาชนะบรรจุนั้น ๆ ไม่ได้คิดปริมาณน้ำที่ผสมอยู่ และไม่คำนึงถึงราคาขาย มีสูตรคำนวณคือ เม็ดเงินภาษี = ปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ (ลิตรต่อขวด) X อัตราภาษีตามปริมาณ (บาท/ลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์)

จะเห็นว่ามูลค่าภาษีโดยวิธีคิดภาษีตามปริมาณ^๑ จะสูงขึ้นตามปริมาณ แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ ที่มีอยู่จริงในภาชนะบรรจุนั้น ๆ ถือเป็นวิธีคิดภาษีที่คำนึงถึงสุขภาพ ตามหลักการ “ทำลายสุขภาพมาก เสียภาษีมาก”

2) การเก็บภาษีตามมูลค่า หมายถึงการเก็บภาษีคำนวณจากราคาขายหน้าโรงงาน สำหรับสุราที่ผลิตในประเทศไทย หรือราคา ณ ด่านศุลกากร บวกด้วยภาษีศุลกากร (C.I.F. + ภาษีศุลกากร) สำหรับสุรานำเข้าจากต่างประเทศ โดยไม่คำนึงถึงปริมาณแอลกอฮอล์ ในภาชนะบรรจุ^๒ มีสูตรคำนวณคือ

กรณีสุราผลิตในประเทศ

$$\begin{aligned} \text{ภาษีสรรพสามิต} &= \text{ราคาขายหน้าโรงงาน} \times \text{อัตราภาษี} \\ &= (\text{ราคาหน้าโรงงาน} + \text{ภาษีสรรพสามิต} + \text{ภาษีเพื่อมหาดไทย}) \times \text{อัตราภาษี} \\ &= (\text{ราคาหน้าโรงงาน}) \times \text{อัตราภาษี} / (1 - (1.1 \times \text{อัตราภาษี})) \end{aligned}$$

กรณีสุรานำเข้า

$$\begin{aligned} \text{ภาษีสรรพสามิต} &= (\text{C.I.F.} + \text{ภาษีศุลกากร}) + \text{ภาษีสรรพสามิต} + \text{ภาษีค่าธรรมเนียม} \\ &\quad \text{อื่นๆที่ไม่รวม VAT} \times \text{อัตราภาษี} \\ &= (\text{C.I.F.} + \text{ภาษีศุลกากร} + \text{ภาษีค่าธรรมเนียมอื่นๆที่ไม่รวม VAT}) \\ &\quad \times \text{อัตราภาษี} / (1 - (1.1 \times \text{อัตราภาษี})) \end{aligned}$$

จะเห็นว่าเม็ดเงินภาษีโดยวิธีคิดภาษีตามมูลค่า^๑จะสูงขึ้นตามราคาขาย ถือเป็นวิธีคิดภาษีตามหลักการ “ฟุ่มเฟือยมาก เสียภาษีมาก”

นอกจากภาษีที่รัฐจัดเก็บเพื่อเป็นรายได้เข้ารัฐแล้ว ยังมีรายได้จากการออกใบอนุญาตจำหน่ายสุราที่เจ้าพนักงานสรรพสามิตออกให้แก่ผู้ประกอบการที่ต้องการจำหน่ายสุรา ซึ่งแบ่งประเภทใบอนุญาตออกเป็น 7 ประเภท มีค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายในการออกใบอนุญาต ตั้งแต่ 10 บาท จนถึง 7,500 บาท นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับประเภทใบอนุญาตแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปริมาณจำหน่าย พื้นที่จำหน่าย (ในเมืองหรือชนบท) และประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ผลิตในประเทศไทยหรือต่างประเทศ) อีกด้วย ในปี พ.ศ. 2548 มีการออกใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วกว่า 650,000 ใบ (วรวุฒิ สุวรรณระดา และคณะ, 2549) และกรมสรรพสามิตยังมีนโยบายในการให้บริการออกใบอนุญาตเคลื่อนที่ ณ ที่ว่าการองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าของร้านที่ประกอบการเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ

เป็นการสนับสนุนให้มีร้านค้าสุราร้านจำนวนมากขึ้น เพราะเมื่อจำหน่ายสุราได้มาก รัฐก็ได้ภาษีเพิ่ม (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548) ซึ่งร้านค้าก็นิยมจำหน่ายเพราะเป็นสินค้าที่ได้กำไรดีและสังคมไทยนิยมบริโภคสุรา

1.6 กฎหมายสุขภาพกับการจำหน่ายสุรา

กฎหมายสุขภาพ หมายถึง กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่ตราขึ้น โดยผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ เพื่อกำหนดและหรือควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อก่อให้เกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์เป็นองค์รวม เชื่อมโยงอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและปัญญา (ฉัตรสุนัน พงศ์ภิญา โย, 2549) จากนิยามข้างต้น กฎเกณฑ์ที่รัฐใช้ในการกำหนดและหรือควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดีนั้น จึงออกมาในรูปของการตรากฎหมาย ซึ่งกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก็โดยมีเจตนารมณ์ในการป้องกัน ควบคุม เพื่อให้ทั้งการบริโภคและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา มากเกินไป จนเกินที่จะเยียวยาแก้ไขได้ ฝ่ายนิติบัญญัติแห่งชาติได้ออกกฎหมายมาควบคุม ได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยกำหนดเป็นมาตรการด้านต่าง ๆ ขึ้น ได้แก่ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ด้านการจำกัดวันจำหน่าย ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ (ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อประสิทธิผลการควบคุมการจำหน่ายสุราและบทกำหนดโทษ)

ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการควบคุมการจำหน่ายสุราและบทกำหนดโทษ

การนำกฎหมายมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิผล โดยผ่านกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ สามารถเห็นได้จากสถิติการจับกุม และการลงโทษผู้กระทำความผิดสูงเมื่อเทียบกับการเกิดการกระทำความผิด ทั้งนี้โดยการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด โดยการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม จะต้องมีความรวดเร็วและแน่นอน มีวิธีปฏิบัติที่มีแบบแผน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความยืดหยุ่นได้บ้าง และจะต้องลดโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะรอดพ้นจากการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมให้น้อยที่สุด

ดังนั้นหากกระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ไม่มีการนำกฎหมายมาบังคับใช้ให้เข้มงวด ขาดการออกตรวจตรา ความไม่นำพาและการละเลยต่อกฎหมายก็จะเพิ่มมากขึ้น ประสิทธิภาพของกฎหมายตามที่ได้ตั้งเจตนารมณ์ไว้ก็จะลดน้อยลง ส่งผลให้ประชาชนผู้ที่สมควรได้รับการคุ้มครองก็ย่อมเกิดความเดือดร้อนตามมาด้วยเช่นกัน

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ (2535) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของกฎหมายต้องมีลักษณะจำเพาะดังต่อไปนี้

- 1) ต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ
- 2) เป็นธรรมชาติและเข้ากันได้กับความรู้สึกของคนทั่วไป
- 3) เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มากกว่าการใช้อำนาจในการบังคับให้ปฏิบัติตาม
- 4) ต้องตระหนักถึงกระบวนการและระบบวิธีการที่จะนำมาบังคับใช้
- 5) ต้องคำนึงถึงสถานะแวดล้อมที่จะให้เชื่อฟังและการปฏิบัติตามในสังคม

การที่กฎหมายจะเกิดประสิทธิผลต้องขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ คือ

- 1) มีขั้นตอนของการออกกฎหมายหรือประกาศใช้กฎหมายโดยยึดหลักของความเสมอภาคและความยุติธรรม
- 2) มีวิธีการที่ต้องคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมาย
- 3) มีการประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงสิทธิและหน้าที่ที่มีในกฎหมาย
- 4) การบังคับใช้ต้องเป็นไปตามกระบวนการของกฎหมาย
- 5) การบริหารกฎหมายให้มีประสิทธิผลจะต้องมีความยุติธรรม

ในส่วนของแนวคิดที่จะนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติจนส่งผลให้เกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้คือความสงบสุขของประชาชน อาจประยุกต์โดยการนำเสนอตามแนวคิดการติดต่อสื่อสารคือ เนื้อสารเปรียบเหมือนสาระของกฎหมาย ผู้ส่งสารเปรียบเหมือนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ช่องทางการสื่อสารเปรียบเหมือนรูปแบบของกิจกรรม ผู้รับสารเปรียบเหมือนประชาชนผู้ได้รับความคุ้มครองจากการบังคับใช้กฎหมาย (สุรชาติ ฅ นองคาย, 2548)

จากแนวคิดที่ต้องการให้กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เกิดประสิทธิผลสมดังเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังไว้ จึงมีผู้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า “ประสิทธิผล” ไว้ต่าง ๆ เช่น

สเตียร์ส (Steers, 1977: 34) กล่าวว่า “ประสิทธิผล” หมายถึง ความสามารถในการได้มาและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1981: 17) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง สิ่งที่แสดงความปรารถนาของแผนงาน การบริการ หรือ กิจกรรมสนับสนุนต่าง ๆ ที่มุ่งลดปัญหาด้านสาธารณสุขหรือแก้ไขสภาวะสุขภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ ซึ่งจะวัดที่ระดับความสำเร็จเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

สุรชาติ ฅ นองคาย (2547: 8) กล่าวว่า “ประสิทธิผล” เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมาเปรียบเทียบกับเป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

จากนิยามข้างต้น การประเมินประสิทธิผลการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ตามงานวิจัยนี้ หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยนำผลที่ได้จากการศึกษามีเปรียบเทียบกับข้อกำหนดที่กฎหมายวางไว้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุรา ต้องไม่ทำผิดกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรา

เพื่อให้กฎหมายที่ตราขึ้นมาใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การจำหน่ายสุราอยู่ในกฎเกณฑ์ หรือรูปแบบที่กำหนดไว้ อันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย หรือจะเป็นผลให้ปัญหาทางสังคมที่ตามมาเกิดน้อยที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวรัฐบาล จึงมีมาตรการทางกฎหมายออกมาควบคุมการจำหน่ายสุราและมีบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ดังกล่าว

2.1 มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราและบทลงโทษ

ด้วยแนวคิดที่ต้องการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ออกกฎหมายมารองรับแนวคิดดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการศึกษามากยิ่งขึ้นจึงขออธิบายแนวคิดที่เกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งมีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น หรือที่เกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ

สุรชาติ ณ หนองคาย (2546: 7) ให้นิยามคำว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎเกณฑ์ ข้อบังคับซึ่งออกโดยผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ เพื่อใช้กำหนดและ/หรือควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งตามธรรมดาผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับผลร้าย

มานิตย์ จุมปา (2547: 30) กล่าวว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎเกณฑ์ที่กำหนด ความประพฤติของบุคคลในสังคม ซึ่งบุคคลจะต้องปฏิบัติตามหรืออาจจะปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะ ได้รับผลร้ายหรือไม่ได้รับผลดีที่เป็นสภาพบังคับโดยเจ้าหน้าที่ในระบบกฎหมาย

คำว่า “มาตรการ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง วิธีการตัดสินใจ วิธีการปรับเข้าไปไปสู่ผลสำเร็จ

ดังนั้น เมื่อรวมความหมายของคำว่า มาตรการ กับคำว่า กฎหมาย คือ “มาตรการทางกฎหมาย” จึงหมายถึง การบังคับใช้หรือนำกฎหมายไปปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งประกอบไปด้วยบัญญัติของกฎหมายรวมทั้งกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ ซึ่งออกโดยผู้มีอำนาจสูงสุดของรัฐ เพื่อใช้บังคับต่อการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ หากผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามย่อมได้รับโทษ (หยุด แสงอุทัย, 2515)

โดยสรุปมาตรการทางกฎหมายแล้วมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นมาตรการที่ใช้บังคับแก่บุคคลในวงกว้างเท่าที่ขอบข่ายของกฎหมาย หรือข้อบังคับนั้นครอบคลุม
- 2) เป็นมาตรการที่มีสภาพบังคับโดยผู้ฝ่าฝืนกระทำหรืองดเว้นกระทำจะได้รับโทษ
- 3) เป็นมาตรการส่งเสริมมาตรการเพื่อวิธีการอื่นให้บรรลุผลมากขึ้น
- 4) สามารถดำเนินการได้รวดเร็วและประหยัดกว่ามาตรการอื่น

ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติแห่งชาติได้ออกกฎหมายมารองรับแนวคิดที่ต้องการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้ผู้จำหน่ายสุราต้องปฏิบัติตามมาตรการ 5 ด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา 2) ด้านการจำกัดเวลาจำหน่าย 3) ด้านการจำกัดวันจำหน่าย 4) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย และ 5) ด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ

1) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้าน ใบอนุญาตจำหน่ายสุรา

การจำหน่ายสุราหรือนำสุราออกมาแสดงนั้น ผู้จำหน่ายต้องขอใบอนุญาตก่อนที่กรมสรรพสามิตจึงจะสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต”

“การจำหน่าย” หมายถึง มีผู้ขาย ผู้ซื้อและสุรา ส่วนเงินนั้นอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ ในกรณีที่ซื้อเงินเชื่อ

“การนำสุราออกมาแสดงเพื่อจำหน่าย” หมายถึง การนำสุรามาแสดงไว้ในตู้โชว์ที่เสนอขายโดยเจตนาที่จะขาย ไม่รวมถึงสุราที่ซุกซ่อนไว้หรือไว้หลังร้าน หรือสุราที่เก็บเป็นไว้ในโกดังเพื่อสำรองขาย

ประเภทใบอนุญาต

ใบอนุญาตจำหน่ายสุรามี 7 ประเภท (ตามมาตรา 19) และกรมสรรพสามิตได้กำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตแต่ละประเภทไว้ ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ประเภทใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

ประเภทใบอนุญาต	ลักษณะการขาย	ค่าธรรมเนียม
ประเภทที่ 1	สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป	ปีละ 7,500 บาท
ประเภทที่ 2	สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป	
	ก. ขายเกิน 6,000 ลิตร แต่ไม่เกิน 20,000 ลิตร	ปีละ 200 บาท
	ข. ขายเกิน 20,000 ลิตร แต่ไม่เกิน 32,000 ลิตร	ปีละ 600 บาท
	ค. ปีหนึ่งขายไม่เกิน 6,000 ลิตร	ปีละ 1,200 บาท
	ง. ขายเกิน 32,000 ลิตร ขึ้นไป หรือไม่มีกำหนด	ปีละ 1,500 บาท

ตารางที่ 2 ประเภทใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย (ต่อ)

ประเภทใบอนุญาต	ลักษณะการขาย	ค่าธรรมเนียม
ประเภทที่ 3	สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร	
	ก. ในเขต กทม หรือเขตเมืองพัทยา เทศบาลนคร	ปีละ 1,500 บาท
	ข. ในเขตอื่นนอกจาก (ก)	ปีละ 1,000 บาท
ประเภทที่ 4	สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร	
	ก. ในเขต กทม เทศบาลนคร เมืองพัทยา	ปีละ 100 บาท
	ข. ในเขตเทศบาลเมืองฯ เทศบาลตำบล	ปีละ 50 บาท
	ค. ในเขตสุขาภิบาล (ขณะนี้ไม่มีเขตสุขาภิบาล)	ปีละ 25 บาท
	ง. นอกเขต (เทศบาล สุขาภิบาล) คือ อบต.	ปีละ 10 บาท
ประเภทที่ 5	สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตรเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน	ปีละ 100 บาท
ประเภทที่ 6	สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร เพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายเป็นการชั่วคราวไม่เกินสิบวัน	
	ก. ในเขตกทม เทศบาลนคร เมืองพัทยา	ฉบับละ 50 บาท
	ข. ในเขตเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล	ฉบับละ 25 บาท
	ค. ในเขตสุขาภิบาล	ฉบับละ 12.5บาท
ประเภทที่ 7	สำหรับการขายสุราครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร เพื่อดื่มภายในสมาคมหรือสโมสร	
	ก. ขายสุราทุกชนิด	ปีละ 200 บาท
	ข. ขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร	ปีละ 50 บาท

ที่มา: กรมสรรพสามิต (มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493)

เมื่อผู้ใดได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตแล้วต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายตามมาตรา 26 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ใบอนุญาตซึ่งออกตามความในมาตรา 5 มาตรา 12 มาตรา 17 และมาตรา 24 ให้ใช้ได้เฉพาะในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย”

สำหรับร้านค้าที่มีใบอนุญาตจำหน่ายประเภทที่ 3 จะเรียกว่า ร้านขายปลีกสุราทุกชนิด กล่าวคือ ขายครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตรทั้งสุราต่างประเทศและสุราในประเทศ ส่วนร้านค้าที่มีใบอนุญาตจำหน่ายประเภทที่ 4 จะขายสุราที่ทำในประเทศเท่านั้น การขายนั้นจะขายทั้งหมดให้นำไปดื่มที่อื่นหรือจะเปิดดื่มในร้านก็สามารถทำได้ ร้านขายสุราประเภทนี้มีความสำคัญมาก นอกจากจะเป็นร้านขายปลีกที่ขายถึงมือผู้บริโภคโดยตรงแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญมากในการที่จะรู้ว่า “สุราที่ขายนั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของร้านค้าปลีกนั้นจะปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่”

บทกำหนดโทษ

ผู้จำหน่ายสุราโดยไม่มีใบอนุญาตมีความผิดตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่ทำขึ้นในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

ผู้ใดได้รับใบอนุญาตแล้วแต่มีการขายไม่ตรงตามใบอนุญาตที่ได้รับมีความผิดตามมาตรา 40 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราทำการขายสุราไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาตที่เจ้าพนักงานออกให้ตามมาตรา 19 หรือผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราซื้อสุราจากผู้ไม่มีสิทธิขายได้โดยชอบด้วยกฎหมาย มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

ผู้ใดได้รับใบอนุญาตแล้วแต่ไม่แสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยมีความผิดตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 9 วรรคสอง หรือมาตรา 26 วรรคแรก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

2) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย

การกำหนดเวลาในการจำหน่ายสุรา ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 จะขายสุราได้แต่เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง”

รัฐจึงได้กำหนดเวลาจำหน่ายสุราไว้ใน กฎกระทรวงฉบับที่ว่าด้วยการกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 และมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ให้ยกเลิกกฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 36 พ.ศ. 2504 (ข้อ 1) และให้ผู้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาดังต่อไปนี้ ตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา (ข้อ 2) แต่ไม่ให้ใช้บังคับแก่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายสุราเกินเวลา 24.00 นาฬิกา ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 และผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งขายสุราในสถานบริการภายในเวลาทำการของสถานบริการนั้นเกินเวลา 24.00 นาฬิกา

บทกำหนดโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 (ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 จะขายสุราได้แต่เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง) จะมีโทษตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ดังนี้ “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท” บทกำหนดโทษของมาตรานี้กำหนดโทษไว้เพียงปรับไม่เกิน 50 บาทเท่านั้น

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253

ผู้ใดฝ่าฝืนจำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนดในใบอนุญาต (ข้อ 3 (4)) จะถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต การสั่งพักใบอนุญาตจะสั่งพักได้ไม่เกิน 30 วัน (ข้อ 3วรรค 3)

ผู้ใดฝ่าฝืนจำหน่ายสุราในเวลาที่ห้ามจำหน่ายสุรา (ข้อ 2 วรรค 1) ระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาตมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (ข้อ 4)

ผู้ใดฝ่าฝืนดื่มสุรา ณ สถานที่ขายสุราในเวลาที่ห้ามจำหน่ายสุรา (ข้อ 2 วรรค 2) มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (ข้อ 5)

นอกจากนี้ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ยังมีข้อกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติดังนี้

ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตยอมให้ผู้ที่มีอาการเมาสุราจนประพฤตินุ้ยวาย หรือครองสติไม่ได้ เข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ขายสุราระหว่างเวลาเปิดทำการ (ข้อ 3 (2))

ห้ามมิให้จำหน่ายสุราแก่ลูกค้าที่มีอาการเมาสุราจนประพฤตินุ้ยวาย หรือครองสติไม่ได้

ผู้ใดฝ่าฝืนให้ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต การสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะสั่งพักได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน

3) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย

โดยทั่วไปการจำหน่ายสุราจะทำได้โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 แต่ได้ปรากฏเป็นข้อยกเว้นตามมาตรา 112 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหลายก็จะมีข้อห้ามในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน ดังนี้

มาตรา 112 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ถือได้ว่าเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง

4) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย

แนวความคิดที่ว่าควรมีการจัดตำแหน่งการขายหรือการจำกัดเขตพื้นที่ในการจำหน่าย (โซนนิ่ง) รัฐจึงได้มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510 ให้มีผลตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป โดยกฎกระทรวงดังกล่าวได้ให้คำนิยามต่าง ๆ ไว้ (ข้อ 1) ดังนี้

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“ศาสนสถาน” หมายความว่า วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ มัสยิดตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม วัดบาทหลวงตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะฐานะของวัดบาทหลวงโรมันคาทอลิกในกรุงเทพฯ ตามกฎหมาย หรือสถานที่ประกอบศาสนกิจในนิกายหรือศาสนาอื่น

“สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง” หมายความว่า สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

ได้มีข้อกำหนด (ข้อ 2) เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 ตามมาตรา 17 มีดังต่อไปนี้

1) สถานที่ขายสุราต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานศึกษาหรือศาสนสถาน รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานศึกษาหรือศาสนสถาน

2) สถานที่ขายสุราต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

3) สถานที่ขายสุราต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานที่ที่เคยถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขายสุราเว้นแต่เวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

4) ผู้ขอรับใบอนุญาตขายสุราต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตขายสุรา เว้นแต่เวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตขายสุราเป็นห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวหรือไม่เคยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าว

สำหรับผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 มีข้อกำหนด (ข้อ 3) เกี่ยวกับการขายสุราตามใบอนุญาตขายสุราตามมาตรา 19 ไว้ดังนี้

(2) ต้องไม่ขายสุราในบริเวณสถานศึกษาหรือศาสนสถาน รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานศึกษาหรือศาสนสถาน

(3) ต้องไม่ขายสุราในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(4) ต้องไม่ขายสุราในบริเวณสถานที่ที่เคยถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขายสุรา เว้นแต่เวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

บทกำหนดโทษ

โทษตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 หากมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณสถานศึกษาหรือศาสนสถาน หรือสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ข้างต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ มีความผิดตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 17 ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ถ้าสุรานั้นเป็นสุราที่ทำขึ้นในราชอาณาจักร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

5) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ

การจำกัดอายุผู้ซื้อ หมายถึง การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่สามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาบริโภคได้ (ยงยุทธ ขจรธรรม และคณะ, 2547) ซึ่งได้มีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อเป็นการควบคุมเกี่ยวกับอายุขั้นต่ำในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และคุ้มครองไม่ให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราให้แก่เด็ก ได้แก่

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้นิยามคำว่า “เด็ก” ไว้ว่า หมายถึง “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” และตามมาตรา 26 (10) “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์”

ตามกฎหมายว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ที่ออกตามความในมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510 (รก 2548/109 ก/8/17 พุทธศักราช พ.ศ. 2548) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาต “ต้องไม่ขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์” (ข้อ 3 (1))

บทกำหนดโทษ

ผู้ใดทำผิดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้มีการกำหนดโทษเอาไว้ตาม มาตรา 78 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ส่วนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ได้รับใบอนุญาตแล้วมีการขายสุราให้แก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ จะไม่มีโทษในทางอาญาแต่จะได้รับโทษตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 “ผู้ได้รับอนุญาตซึ่งกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อกำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อกำหนดในใบอนุญาต เจ้าพนักงานสรรพสามิตหรืออธิบดีผู้ออกใบอนุญาตแล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดไม่เกินครั้งละ 6 เดือน หรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้”

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมการจำหน่ายสุรา

การควบคุมการจำหน่ายสุราให้เป็นที่ไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นั้นมีปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวกับกฎหมายการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ซึ่งมีกฎหมายหลายฉบับที่ต้องรู้แต่ก็ให้รู้เพียงมาตราหรือหลักที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติในด้านการจำหน่ายสุรานั้น ถ้าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้และนำไปปฏิบัติแล้ว การควบคุมการจำหน่ายสุราก็จะเกิดประสิทธิผลตามมาด้วย ทั้งนี้หากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้แต่ไม่นำไปปฏิบัติ มีการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น มีการเปิดร้านจำหน่ายสุราโดยไม่มีการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรา มีการขายให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่จำหน่ายตามเวลาที่กฎหมายกำหนด เมื่อเป็นดังนี้แล้วจึงจำเป็นต้องมีการจับกุม ปราบปราม หรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน โดยมีเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจเป็นผู้เข้ามาดูแลและบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิผลเป็นไปตาม

เจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้ ในส่วนของชุมชนเองก็มีส่วนสำคัญให้การจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเป็นไปตามกฎหมายด้วย กล่าวคือ ชุมชนอาจจะมีข้อบังคับที่ได้มาจากการทำประชามติของคนในชุมชน เป็นวิธีการที่สร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกในสังคม ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน (social norms) ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังของสังคม และป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน (deviance) อันเป็นพฤติกรรมที่คนจำนวนมากในสังคมตำหนิและเกินกว่าที่จะยอมรับได้ เพื่อให้การจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ โดยมีปัจจัยที่จำเป็น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกด้วย เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ รวมทั้งจากคนในชุมชนที่อาศัยอยู่รวมกันด้วย เพื่อให้มาตรการการควบคุมการจำหน่ายสุราเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะช่วยแก้ไขและลดผลกระทบอันเกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้น้อยลง รวมทั้งป้องกันการเกิดนักดื่มหน้าใหม่ในอนาคตต่อไปได้

3.1 ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมจำหน่ายสุรา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าความรู้ก่อให้เกิดประโยชน์และสามารถนำมาซึ่งความสำเร็จต่าง ๆ มากมาย เมื่อศึกษาแนวคิดและนิยามของคำว่า “ความรู้” จะพบว่า มีผู้รู้หลายท่านได้ให้นิยามไว้หลากหลาย เช่น

บลูม (Bloom, 1956) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีการปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผนได้ ความรู้ระดับนี้ เป็นความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้าหรือประสบการณ์รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือ สารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา

ยามาซากิ (Yamazaki อ้างจาก สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่น ได้ให้คำจำกัดความและที่มาของความรู้ว่ามาจากข้อมูล สารสนเทศ เกิดความรู้ นำไปสู่ปัญญา โดยอธิบายให้เข้าใจได้ว่า “ข้อมูล” ว่าเป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลดิบ หรือตัวเลขต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ผ่านการแปลความ ส่วน “สารสนเทศ” เป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและตัดสินใจ มีบริบทที่เกิดจากความเชื่อ สามัญสำนึก หรือ

ประสบการณ์ของผู้ใช้สารสนเทศนั้น ๆ โดยมีจะอยู่ในรูปของข้อมูลที่วัดได้หรือจับต้องได้ อย่างไรก็ตาม สารสนเทศอาจมีข้อจำกัดในเรื่องช่วงเวลาที่ใช้และขอบข่ายของงานที่จะนำมาใช้ในขณะ “ความรู้” คือสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด เปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา หรือกล่าวได้ว่าเป็นสารสนเทศที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับเราในการนำไปใช้งาน และ “ปัญญา” คือความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้

ทั้งนี้ความรู้ที่ได้หรือนำมาใช้ ควรเป็นความรู้ที่ผ่านการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ความรู้ที่เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ได้จริงด้วย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความรู้ที่เหนือการวิจัย คือ การทำให้เกิดปัญญา ซึ่งต้องมาจากกระบวนการเรียนรู้ ทั้งจากการศึกษาและประสบการณ์อย่างครบถ้วน ถูกต้อง โดยกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การแสวงหาความรู้ 2) การแปลความหมายทำความเข้าใจกับความรู้ และ 3) การประยุกต์ใช้ความรู้ที่มี (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548: 14-15)

อีกแนวคิดที่น่าสนใจเป็นของไมเคิล โปแลนยี (Michael Polanyi) และไอคุจิโร โนนากะ (Ikujiro Nonaka) ซึ่งเริ่มจากแนวคิดในการจำแนกความรู้ออกเป็น 2 ประเภทคือความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล (Explicit Knowledge) ซึ่งได้รับความนิยมนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยให้คำจำกัดความ ดังต่อไปนี้

1) ความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล (Tacit Knowledge) เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ต่าง ๆ ซึ่งสื่อสารหรือถ่ายทอดในรูปของตัวเลขสูตร หรือลายลักษณ์อักษรได้ยาก ความรู้นี้พัฒนาและแบ่งปันกันได้ และเป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

2) ความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล (Explicit Knowledge) สามารถรวบรวมและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น หนังสือ บทความ เอกสาร รายงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้คนเข้าถึงได้ง่าย

โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่าวงจรแห่งความรู้ (Knowledge Spiral) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเซกิโมเดล (SECI Model) ซึ่งคิดขึ้นโดยไอคุจิโร โนนากะ (Ikujiro Nonaka) และทาเคอูชิ (Takeuchi) กล่าวคือการข้างต้นการปรับเปลี่ยนและสร้างความรู้จะเกิดขึ้นได้ 4 แบบ คือ

1) การแบ่งปันและสร้างความรู้จากความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล (Tacit Knowledge) ไปสู่ความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล (Explicit Knowledge) โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้ที่สื่อสารระหว่างกัน (Socialization)

2) การสร้างและแบ่งปันความรู้จากการแปลงความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล (Explicit Knowledge) โดยเผยแพร่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร (Externalization)

3) การแบ่งปันและสร้างความรู้ความรู้จากความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล (Tacit Knowledge) ไปสู่ความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล (Explicit Knowledge) โดยรวบรวมความรู้ที่เรียนรู้มาสร้างเป็นความรู้ประเภทเปิดเผย (Explicit) ใหม่ ๆ โดยจัดเป็นกลุ่มที่ชัดเจน (Combination)

4) การแบ่งปันและสร้างความรู้ความรู้จากความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล (Tacit Knowledge) ไปสู่ความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล (Explicit Knowledge) โดยมักจะเกิดจากการนำความรู้ที่เรียนรู้มา ไปปฏิบัติจริง (Internalization)

การวัดระดับความรู้

คำถามวัดระดับความรู้สามารถวัดได้หลายลักษณะด้วยกัน ลักษณะของคำถามก็แตกต่างกันออกไป ตามชนิดของความรู้ ความจำ แต่ก็จะมีลักษณะร่วมกันอย่างหนึ่งคือ เป็นคำถามที่ให้ระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่จำได้ไว้มาก่อนแล้วไม่ว่าจะอยู่ด้วยรูปของคำศัพท์ นิยาม ระเบียบ แบบแผน หรือหลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2537: 223-224) กล่าวว่า เครื่องมือวัดระดับความรู้ ส่วนใหญ่ มักจะใช้แบบทดสอบ ซึ่งมีหลายชนิดเช่น ให้เลือกข้อ (Multiple Choice) แบบให้เติมคำ แบบถูก-ผิด แบบจับคู่ เป็นต้น ผู้ออกแบบทดสอบต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบดังนี้

- 1) ศึกษาตัวแปรด้าน “ความรู้” กำหนดขอบเขตว่า จะวัดระดับใด และเกี่ยวกับอะไร เพื่อให้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความตรง (Validity) คือการวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้
- 2) ตัดสินใจว่าจะใช้แบบทดสอบชนิดใด และศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบชนิดนั้น ๆ
- 3) ลงมือสร้างแบบทดสอบ
- 4) พิจารณาปรับปรุงขั้นแรก โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญและผู้ออกแบบทดสอบ
- 5) ทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่คล้ายกับประชากรตัวอย่างที่จะศึกษา
- 6) หาค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ

- 7) ปรับปรุงแก้ไข
- 8) เตรียมทดสอบเพื่อใช้จริง

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2537: 85-93) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบความรู้ ตามเกณฑ์ที่ใช้ ดังนี้

- 1) แบ่งตามรูปแบบของการถามตอบ แบ่งได้ 2 ประเภทคือ
 - 1.1) แบบทดสอบความเรียง (Essay Test) กำหนดคำถามให้ผู้ตอบจะต้องเรียบเรียงคำตอบเอง
 - 1.2) แบบทดสอบสั้นและเลือกตอบ (Short Answer and Multiple Choice Test) เป็นแบบที่ผู้ตอบต้องคิดคำตอบเองแต่จำกัดคำตอบสั้น ๆ ได้แก่
 - (1) แบบให้ตอบสั้น (Short Answer Item) เป็นแบบที่ผู้ตอบต้องคิดคำตอบเองแต่จำกัดคำตอบสั้น ๆ
 - (2) แบบถูก-ผิด (True-False Item) โดยทั่วไปกำหนดข้อมาให้และให้ตอบว่าถูกหรือผิด เป็นจริงหรือไม่เป็นจริง อย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนมากนิยมใช้ให้ตอบถูก-ผิด
 - (3) แบบจับคู่ (Matching Item)
 - (4) แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice)
- 2) แบ่งตามลักษณะการตอบ จะแบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่
 - 2.1) แบบทดสอบปฏิบัติ (Performance Test)
 - 2.2) แบบทดสอบเขียนตอบ (Paper-Pencil Test)
 - 2.3) แบบทดสอบปากเปล่า (Oral Test)
- 3) แบ่งตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จะแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่
 - 3.1) แบบทดสอบใช้ความเร็ว (Speed Test)
 - 3.2) แบบทดสอบให้เวลามาก (Power Test)
- 4) แบ่งตามลักษณะเกณฑ์ที่วัด จะแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่
 - 4.1) แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion-Reference Test) เป็นแบบทดสอบที่วัดตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้หรือตามเกณฑ์ภายนอก ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาการเป็นหลัก
 - 4.2) แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm-Reference Test) เป็นแบบทดสอบที่เปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มที่สอบด้วยกัน

จากแนวคิดสรุปได้ว่า **ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก** หมายถึง การระลึกรู้ในข้อเท็จจริงในการปฏิบัติตามกฎหมายด้านการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแต่ละคน ได้แก่ ความรู้ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

3.2 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

การรับรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุราจะมาก-น้อยเพียงใดนั้น เป็นผลมาจากการรับรู้บทบาทของแต่ละบุคคล แตกต่างกันไป มีผู้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า “การรับรู้” ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2529) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการในการเลือกรับ การจัดระเบียบและการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่พบเห็นหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วยในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ

กัญญา สุวรรณแสง (2536) กล่าวว่า การรับรู้ คือการใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมายสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสส่วนเกิดความรู้สึกหรือระลึกรู้ความหมายว่าเป็นอะไร

กระบวนการรับรู้

การรับรู้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การรับรู้จึงมีกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ฮุสซ์ และ โบวดิทซ์ (Huse and Bowditch, 1977) กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนเป็นเสมือนระบบชนิดที่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งเข้ามาสู่ตน โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การชิม และการดม จากนั้นข้อมูลที่เข้ามาจะได้รับการจัดระบบและกลายมาเป็นสิ่งที่รับรู้ โดยสามารถตอบสนองออกมาเป็นการกระทำ ความนึกคิด และแนวคิด

คาสท์ และ โรเซนวิก (Kast and Rosenweig, 1985) กล่าวถึง การรับรู้ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล กระบวนการรับรู้ประกอบด้วย การเลือก การปะติดปะต่อ และการ

ดีความ โดยมีแรงกระทบจากภายนอก ซึ่งมีอิทธิพลต่อกระบวนการรับรู้ เช่นความเครียด ความกดดันจากกลุ่ม ระบบรางวัล และมีประสบการณ์เดิมที่จะช่วยในการตีความสิ่งเร้าที่ได้รับ

ประเภทของการรับรู้ทางสังคม

การรับรู้ทางสังคมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2524) คือ

1) การรับรู้ทางอารมณ์ หมายถึงการรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เช่น รู้สึกดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น รักเกลียด ชื่นชม เป็นต้น

ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง หน้าตา สีผิว เส้นผม ฯลฯ

พฤติกรรม เช่น การพูดคุย การยิ้ม การหัวเราะ การเดิน ฯลฯ

คำบอกเล่า เช่น คำบอกเล่าจากเพื่อน พี่น้อง ผู้ใกล้ชิด ฯลฯ

2) การรับรู้ภาพพจน์ของกลุ่มบุคคล หมายถึง มโนภาพหรือมโนคติของสิ่งต่าง ๆ ตามที่บุคคลรับรู้ เป็นภาพที่อยู่ในความคิด หรือจินตนาการของบุคคล และบุคคลสามารถบอกลักษณะของภาพเหล่านั้น ให้ผู้อื่นทราบได้ด้วย

3) การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการตีความ หรือแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตามความเชื่อของตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคมขึ้นอยู่กับสาเหตุ 2 ประการคือ

3.1) ระดับการรับรู้ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ หรือความเฉลียวฉลาดแตกต่างกัน ย่อมจะตีความหรือแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป

3.2) การเปลี่ยนการรับรู้ คือ ถ้าผู้ที่มีการรับรู้ต่ำได้สนทนากับผู้ที่มีระดับการรับรู้สูง ก็จะสามารถเปลี่ยนแนวความคิดหรือแนวการรับรู้ได้

ความหมายของบทบาท

งามพิศ สัตย์สงวน (2538: 96) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สุพัตรา สุภาพ (2545) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น บทบาทเป็นพ่อ ต้องเลี้ยงลูก

ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ได้ให้นิยามคำว่า “เจ้าพนักงานสรรพสามิต” หมายความว่า เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า เจ้าพนักงานสรรพสามิตและผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 หมายความว่า “เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่การตรวจรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนรวมอยู่ในคำจำกัดความของคำว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ” และตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายคำว่า “ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจตรา รักษาความสงบ จับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิด”

ซึ่งตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจในการปฏิบัติการเพื่อจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิด อีกทั้งมาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น

จากนิยามข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุรา หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกรู้สึกคิด การแปลความหมายจากสิ่งที่ได้พบเห็น หรือประสบมาโดยตรงของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ซึ่งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการออกตรวจตรา ตรวจสอบ จับกุม ปราบปราม หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุราให้เป็นไปตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

3.2.1) การบังคับใช้กฎหมาย

โดยทั่วไปแล้วมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรานี้ได้มีการพิสูจน์แล้วว่า มีประสิทธิผลในประเทศที่มีการดำเนินการ ผลที่ได้ในการลดการบริโภคขึ้นกับความมากน้อยของจำนวนมาตรการย่อยที่มีการดำเนินการ เกณฑ์และความจริงจังเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประธาน วัฒนพานิชย์ (อ้างจาก สมศักดิ์ บุญถม, 2541: 44) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายไว้ว่า

“การบังคับใช้กฎหมายโดยทั่วไป” หมายถึง การนำกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิก โดยการดำเนินการอย่างเป็นทางการต่อเนื่องและสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ได้แก่ การดำเนินการในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษากฎหมาย ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนจะต้องมีการสืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิดส่งต่อให้พนักงานอัยการทำหน้าที่ฟ้องร้องคดี ศาลยุติธรรมจะทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินคดี และมีพนักงานราชทัณฑ์ ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม คุมขัง ตามที่ศาลสั่งลงโทษ โดยมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมาตรการอันเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้เพื่อทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของรัฐทั้งระบบสามารถอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาสังคมได้

“การบังคับใช้กฎหมาย” มีความหมายได้ 2 ประการ คือ

- 1) การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การบัญญัติกฎหมายตามวิถีทางรัฐธรรมนูญหรือการออกกฎหมายโดยฝ่ายบริหาร ตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติมอบอำนาจให้และ
- 2) การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริง ในกรณีเฉพาะเรื่องจึงเป็นการปรับใช้กฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับ (หยุด แสงอุทัย, 2515)

การที่จะอำนวยความสะดวกให้กับสังคมได้อย่างเต็มที่ นอกจากจะต้องประกอบด้วยกฎหมายที่มีความถูกต้องชอบธรรมและเหมาะสมแล้ว การบังคับใช้กฎหมายผ่านกระบวนการยุติธรรมของรัฐจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักความถูกต้อง ตามหลักนิติธรรมสามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมโดยการป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิด

ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมาย ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายที่ดีแล้ว ผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายสุราก็มักไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของกฎหมายมากนัก ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วการให้ความละเอียดถี่ถ้วนในเรื่องของกฎหมายนี้ จะช่วยให้การอยู่รอดและการดำเนินกิจการร้านค้าปลีกเป็นไปได้อย่างสะดวก ราบรื่นยิ่งขึ้น (บุญยิ่ง ค้วงพูล, 2544 : 40)

สรุป การบังคับใช้กฎหมาย ตามงานวิจัยนี้ หมายถึงการที่เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ออกตรวจตรา ตรวจสอบ หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

3.2.2) มาตรการลงโทษทางกฎหมาย

มาตรการลงโทษทางกฎหมายที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

(1) โทษในทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงต่อผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” และโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอันเป็นผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับ ได้แก่ โทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้กำหนดโทษไว้สำหรับลงโทษ 5 ประการ คือ

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

(2) โทษในทางแพ่ง จะไม่มีการลงโทษเหมือนกรณีฝ่าฝืนกฎหมายอาญา แต่จะเป็นการบังคับให้ปฏิบัติตามข้อบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มานิตย์ จุมปา, 2547: 33-35) ซึ่งมีอยู่หลายวิธีดังนี้

1. กำหนดให้การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายนั้นตกเป็นโมฆะ (โมฆะ หมายถึง ตกเป็นอันเสียเปล่าไร้ผล ไม่มีข้อผูกพันในทางกฎหมายต่อไป) ตัวอย่าง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 บัญญัติว่า “การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ไซ้ ท่านว่าเป็นโมฆะ”

2. กำหนดให้การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายนั้นตกเป็นโมฆียะ (โมฆียะ หมายถึง ยังสมบูรณ์อยู่ แต่อาจมีการบอกล้างเพื่อให้สิ้นผลในภายหลังได้) ตัวอย่าง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 21 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นนั้นเป็นโมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

3. การบังคับให้ชำระหนี้ เมื่อบุคคลใดเป็นลูกหนี้ของบุคคลอื่นก็ต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้อ่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ (ฟ้องศาล) ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 บัญญัติว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อ่อมมีสิทธิเรียกให้เจ้าหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่ง การชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมิได้”

4. การริบทรัพย์สิน ในบางครั้งเมื่อมีการตกลงทำสัญญากัน เพื่อให้มีหลักประกันว่าจะมีการปฏิบัติตามสัญญากัน อาจมีการตกลงให้วางเงินมัดจำไว้ เงินมัดจำนี้ ถ้าผู้วางเป็นฝ่ายผิดสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิริบได้ ดังที่มาตรา 378 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า มัดจำนั้นถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้เป็นไปดังกล่าวต่อไปนี้คือ

(1) ให้ส่งคืนหรือจัดเอาเป็นการใช้เงินบางส่วนในเมื่อชำระหนี้

(2) ให้ริบถ้าฝ่ายที่วางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้หรือการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบหรือถ้ามีการเลิกสัญญาเพราะความผิดของฝ่ายนั้น

(3) ให้ส่งคืนถ้าฝ่ายที่รับมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ หรือการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบ

5. เรียกเบี้ยปรับ ในบางครั้งคู่สัญญาไม่แน่ใจว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะปฏิบัติตามสัญญาได้จึงมีการกำหนดเบี้ยปรับขึ้นไว้ สำหรับให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาต้องชี้ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง เบี้ยปรับจึงเท่ากับการกำหนดค่าเสียหายจากการผิดสัญญาไว้ล่วงหน้า แต่อย่างไรก็ตามจะกำหนดเบี้ยปรับไว้ สูงเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงไม่ได้ เรื่องเบี้ยปรับนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดีหรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดี เมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ให้รับเบี้ยปรับ ถ้าการชำระหนี้อันพึงทำนั้นได้แก่การงดเว้นการอันใดอันหนึ่ง หากทำการอันนั้นฝ่าฝืนมูลหนี้เมื่อใดก็ให้รับเบี้ยปรับเมื่อนั้น”

(3) โทษในทางปกครอง หมายถึง โทษที่กฎหมายกำหนดให้ฝ่ายปกครองลงแก่ผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งทางปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริการสาธารณะสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยโทษในทางปกครองได้แก่

1. ภาคทัณฑ์
2. คำหนิโดยการเปิดเผยต่อสาธารณชน
3. ปรับทางปกครอง ค่าปรับทางปกครองนั้นจะแตกต่างกับค่าปรับ

ในทางอาญา เนื่องจากจะเป็นการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ซึ่งการฝ่าฝืนดังกล่าวอาจจะมีได้เกิดจากการมีเจตนาชั่วร้ายอันจะเป็นเหตุให้ต้องรับผิดชอบทางอาญา ดังที่มีการบัญญัติเรื่องค่าปรับทางปกครองไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ในการที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการกำหนดค่าปรับทางปกครองในกรณีที่มีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง (มาตรา 58)

- (1) จำกัดการประกอบกร
- (2) พักการประกอบกรที่ได้รับใบอนุญาต ที่ได้จดทะเบียน หรือที่ได้รับความเห็นชอบภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (3) เพิกถอนใบอนุญาต การจดทะเบียน หรือการให้ความเห็นชอบ

เหตุผลหรือความชอบธรรมในการลงโทษนั้น มีผู้ให้ความเห็นไว้ 3 ประการ คือ

(1) หลักความเป็นธรรม โดยถือว่าเมื่อมีการกระทำความผิดขึ้น ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษเป็นการตอบแทน ดังนั้นโทษจึงควรต้องได้สัดส่วนพอเหมาะกับความผิดและให้สมกับการที่ได้กระทำไป

(2) หลักป้องกันสังคม โดยถือว่าสังคมหรือบ้านเมืองนั้น ถ้าหากมีใครมาก่อนภัยขึ้นย่อมต้องป้องกัน โดยเอาผู้ที่เป็นภัยมากที่สุดไปไว้ในที่ซึ่งจะทำอันตรายต่อสังคมอีกไม่ได้ และลงโทษผู้ที่กระทำความผิดในลักษณะที่ทำให้เกิดความกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก

(3) หลักผสม เป็นความคิดในหลักความเป็นธรรมและหลักป้องกันสังคมผสมกัน กล่าวคือ กฎหมายลงโทษการกระทำบางอย่าง เพราะความจำเป็นเพื่อป้องกันสังคม โดยรัฐจะลงโทษต่อเมื่อเป็นสิ่งยุติธรรมและอยู่ในขอบข่ายแห่งความยุติธรรม (มานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ, 2542)

โทษ เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายอาญา แบ่งเป็น 2 ทฤษฎีใหญ่ๆ คือ

(1) ทฤษฎีเด็ดขาด (absolute theory) ทฤษฎีนี้ถือว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่มิได้อยู่โดยธรรมชาติในความผิดทุกความผิด ผู้ใดกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษ

(2) ทฤษฎีเชิงสัมพัทธ์ (relative theory) ทฤษฎีนี้ไม่ได้พิจารณาในแง่การกระทำผิด แต่พิจารณาในแง่ควรลงโทษอย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวผู้กระทำความผิดเองและแก่สังคมส่วนรวม

ปัจจุบัน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก่สังคมไม่เป็นที่ยอมรับกันแล้ว และทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีนั้น โดยสภาพแล้วก็มีอาจนำมาใช้แก้ไขโทษปรับได้ จึงเหลือเพียงทฤษฎีป้องปราบหรือข่มขู่เท่านั้น ที่เป็นวัตถุประสงค์ของโทษปรับ กล่าวคือ เป็นการลงโทษที่มีให้ผู้ถูกลงโทษนั้นกระทำผิดซ้ำอีก และเพื่อให้ผู้อื่นเห็นตัวอย่างและเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้นในภายหน้า

เมื่อได้ยอมรับว่าทฤษฎีป้องปราบหรือข่มขู่ เป็นที่ยอมรับว่าใช้ได้ผล ในกรณีความผิดประเภท mala prohibita กฎหมายที่ใช้จะต้องมีประสิทธิภาพในการควบคุมบังคับให้สังคมอยู่ในครรลองเดียวกัน ซึ่งควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ (สมศักดิ์ บุญถม, 2541: 48) คือ

- 1) มีการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสม
- 2) มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- 3) มีการลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

การลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรานั้น ในทางปฏิบัติแล้วจะเป็นโทษปรับเสียมากกว่าด้วยเหตุผลที่ยอมรับกันมานานในประเทศแล้วว่า การกระทำความผิดทางคดีอาญาในคดีเล็กน้อยที่ผู้กระทำความผิดไม่ควรรับโทษถึงจำคุกนั้น โทษปรับเป็นการลงโทษในทางทรัพย์สินที่ดีที่สุดทางหนึ่ง โทษปรับที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้นมักจะมีอัตราตายตัวสำหรับแต่ละความผิด ทั้งนี้โดยพิจารณาถึงความหนักเบาของความผิดเป็นสำคัญ

สรุป มาตรการลงโทษทางกฎหมาย ตามงานวิจัยนี้ หมายถึง ผลร้ายที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำความผิดได้รับการกระทำที่กฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด และผลร้ายที่จะได้รับนั้นเป็นการได้รับจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ที่สั่งลงโทษผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรา

3.3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

การบริโภคสุราก็เป็นพฤติกรรมที่พบได้ทั่วไป จนถือเป็นความเคยชินที่สังคมปฏิเสธไม่ได้ว่า สุราจำเป็นต้องมีอยู่คู่สังคมต่อไป ดังนั้นสุราจึงไม่ใช่สารผิดกฎหมาย แม้จะรับรู้ว่าการดื่มสุราเสมือนการบริโภคสารพิษชนิดหนึ่งและสะสมพิษในร่างกาย แต่คุณค่าทางสุราในทางสังคมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องพิษเท่านั้นแต่ยังมีด้านอื่นที่ตอบสนองสถานภาพของคน กลุ่มคนและวงสังคมทั่วไป ซึ่งการดื่มสุราของคนในสังคมไทยนั้นถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติของชายไทย เป็นเรื่องโก้เก๋ สังคมไทยมองว่าการดื่มสุราของผู้ชายถือเป็นเสน่ห์ทางเพศ แสดงความเป็นชายเต็มตัวด้วย พฤติกรรมการบริโภคสุราของผู้ดื่มสุราในสังคมไทย จากข้อมูลการสำรวจผู้ดื่มสุราจำนวน 1,295 คน (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2548) พบว่า สาเหตุสำคัญของการดื่มสุราครั้งแรก คือเพื่อนชวน ร้อยละ 55.8 รองลงมาคือความจำเป็นในการเข้าสังคม ร้อยละ 16.9 โดยที่กลุ่มตัวอย่างจะมีการดื่มสุราเฉลี่ย 7 ครั้งต่อเดือน และการบริโภคสุราที่มากขึ้นนั้น ปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมคือ การที่หาซื้อได้สะดวกมาก เพราะมีร้านค้าปลีกที่อยู่ใกล้บ้านและใช้เวลาในการไปซื้อสุราน้อยที่สุดเพียง 5.8 นาที ดังนั้นการที่จะทำให้คนในสังคมไทยมองเห็นหรือตระหนักถึงพิษภัยอันเกิดจากการบริโภคสุราแล้วหันกลับมาเลิกบริโภคสุรานั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยากลำบากเช่นกัน ซึ่งถ้าหากต้องการให้การบริโภคสุราลดลง ควรมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ ต้องให้การสนับสนุนและเข้มงวดกันอย่างจริงจัง

สังคมหรือชุมชน ถือเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ที่สมาชิกต้องปฏิบัติ ยังมีข้อขัดข้องมากขึ้นเท่าไร บทบาทจะยิ่งแตกต่างกันมากขึ้นเท่านั้น เพราะบางบทบาทคนธรรมดาสามัญปฏิบัติได้ แต่บางบทบาทต้องอาศัยความชำนาญพิเศษที่มีคนเพียงไม่กี่คนทำได้ ดังนั้น ในแต่ละบทบาทที่สังคมกำหนดให้ก็จะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถมีระเบียบในการอยู่ร่วมกัน และเมื่อจะให้คำนิยามของ ชุมชนก็คือ องค์การสังคมชนิดที่มีที่ตั้งในขณะใดขณะหนึ่ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง ดังนั้นชุมชนก็คือกลุ่มสังคมอีกประเภทหนึ่ง ที่มีกิจกรรมหลายอย่างเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เช่น การสร้างกฎ กติกา มารยาท ขึ้นในสังคม ซึ่งเราจะเรียกกฎ กติกา เหล่านี้ รวม ๆ ว่า แบบแผนพฤติกรรมหรือการสร้างระบบสถานภาพและบทบาท ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดสังคมให้เป็นระเบียบ สมาชิกของสังคมต้องรู้สถานภาพ และบทบาทของตนรวมทั้งของผู้อื่น ในองค์การที่ตนสังกัดอยู่ เพื่อจะได้วางตนและปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ได้ถูกต้อง

เมื่อสร้างแบบแผนพฤติกรรมขึ้นแล้ว กิจกรรมต่อไปก็คือการอบรมขัดเกลาหรือปลูกฝังแบบแผนนี้ให้กับสมาชิก เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ผลของกระบวนการนี้ทำให้เกิดสมาชิกที่ดีของสังคม เพราะมีความรู้ในกฎระเบียบสามารถประพฤติและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐานของสังคม 3 ประการ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2546) ได้แก่

1) การกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social interaction) คือ จะต้องมีคนจำนวนหนึ่งมีการกระทำระหว่างกัน เช่น ติดต่อกัน ร่วมกันทำงาน เป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เป็นต้น

2) หน้าที่ (Function) กล่าวคือ สังคมจะเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ จะต้องทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อให้ว่าจะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไร

3) แบบแผนพฤติกรรม (Pattern of behavior) ได้แก่ กฎ ระเบียบของสังคม ซึ่งสมาชิกจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษ ถ้าปฏิบัติตามด้วยดีก็จะได้รับรางวัล กฎ ระเบียบเหล่านี้ บางอย่างก็เหมือนกัน บางอย่างก็จะมีเฉพาะในชุมชนชุมชนหนึ่งเท่านั้น

การจัดระเบียบทางสังคมทำให้เกิดการควบคุมทางสังคม (Social control) โดยมนุษย์ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่วางไว้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ (Social order) ในสังคม ต้องสามารถบังคับให้เป็นระเบียบ ตามกฎหมายหรือขอบเขตที่กำหนดไว้และสามารถเกิดขึ้นได้จาก (สุพัตรา สุภาพ, 2545)

1) ความเข้าใจร่วมกันในกฎเกณฑ์ และแนวทางในทางปฏิบัติ ที่บุคคลควรยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และติดต่อกันสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (normative order)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งรวมถึงความผูกพันซึ่งกันและกัน จะเป็นไปตามแบบอย่าง (Pattern social relation) นอกจากจะขึ้นอยู่กับบรรทัดฐาน (norms) แล้ว ยังขึ้นอยู่กับสถานภาพ (status) และบทบาท (role) ของบุคคลที่ติดต่อกัน ซึ่งบุคคลจะมีสิทธิและหน้าที่และความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกัน

ระบบควบคุมทางสังคม มีอยู่ด้วยกัน 2 ประการด้วยกัน (พิทยา สายหู, 2544) ประการแรกดำเนินไปด้วยความพร้อมเพรียงและอัตโนมัติ ซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงจากสามัญสำนึกในสมาชิกของสังคมและการบังคับให้เป็นไปด้วยอำนาจของการบีบบังคับทางสังคม ประการที่สองมีการกำหนดรูปแบบที่แน่นอนของสถาบันและบังคับให้เป็นไปด้วยอำนาจของกฎหมาย โดยกำหนดโทษที่แน่นอนไว้

การควบคุมให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและธรรมะมีระเบียบ (Social Order) เพื่อให้สมาชิกมีพฤติกรรมเป็นไปในแนวทางที่สังคมคาดหวัง อาจจะใช้วิธีการควบคุมทางสังคมแก่สมาชิกได้ 3 วิธีดังนี้

- 1) โดยการให้การฝึกอบรมหรือขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิกในสังคม ให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานในสังคม
- 2) โดยใช้ความกดดันของกลุ่ม หรือโดยการใช้อำนาจ ระเบียบ ข้อบังคับ
- 3) โดยใช้อำนาจหมายและการลงโทษสมาชิกที่ฝ่าฝืนกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดจากนักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคมไว้ (สมพร เทพสิทธิ์, 2541) ดังนี้

- 1) การควบคุมทางสังคม หมายถึง วิธีการและยุทธวิธี ซึ่งควบคุมพฤติกรรมของประชาชนที่อยู่ในสังคม (Those methods and Strategies the regulation people behavior within society)
- 2) การควบคุมทางสังคม หมายถึง วิธีการและกระบวนการทั้งหมด ซึ่งกลุ่มหรือสังคม ใช้ในการให้สมาชิกของสังคมปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง (All the means and processes whereby a group or a society secures its member's conformity to its expectation)
- 3) การควบคุมทางสังคม หมายถึง วิธีการที่สร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกในสังคม ปฏิบัติตามบรรทัดฐานและป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน
- 4) บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมซึ่งเป็นที่คาดหวังของสังคม เป็นมาตรฐานที่สมาชิกของสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป
- 5) พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant) หมายถึง พฤติกรรมที่คนจำนวนมากในสังคมตำหนิและเกินกว่าที่จะยอมรับได้ (Behavior a considerable number of people view as reprehensible and beyond the limits of tolerance)

ในส่วนของชุมชนที่มีบทบาทต่อการบริโภคและการจำหน่ายสุรานั้น มีผลมาจากวัฒนธรรม ประเพณี และพัฒนาการของสังคมไทย เป็นแรงผลักดันให้อุปทาน อุปสงค์ และผลกระทบจากการบริโภครวมทั้งการจำหน่ายสุราแปรเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันมีประมาทมากขึ้น เนื่องจากสังคมไทยยังมองว่า การบริโภคสุราไม่ใช่เรื่องเลวร้าย ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย ความสัมพันธ์ในครอบครัว บนพื้นฐานความหวังใจ

อนาคตบุตรหลาน มีส่วนกระตุ้นให้ชาวชนบทคิดจำหน่ายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์และสืบทอดการจำหน่าย การเลี้ยงฉลองตาม ประเพณีนิยมในครัวเรือนและสังคม เช่น งานบวช งานแต่ง งานศพ งานวันสงกรานต์และวันปีใหม่ เพราะหากงานรื่นเริงสังสรรค์ใด ไม่ได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วอาจจะทำให้งานหรือกิจกรรมนั้น ๆ ขาดความสนุกสนาน ถือเป็น โอกาสที่มีอยู่ตลอดเวลาให้บุคคลเริ่มต้นดื่ม และเมื่อดื่มทุกโอกาสก็จะพัฒนาเป็นการดื่มครั้งคราวจนในที่สุดกลายเป็นกิจวัตร (วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา, 2544: 203) เมื่อมีทั้งเทศกาล งานประเพณีนิยมต่าง ๆ เป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้ดื่มมีโอกาสในการดื่มมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการมองว่าถ้าจะเปิดกิจการร้านค้าจำเป็นต้องมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควบคู่กับรายการสินค้าประเภทอื่น ๆ

ปัจจุบันพบว่า สุรามีการหาซื้อได้ง่ายมากขึ้น เนื่องจากอยู่ใกล้ร้านสะดวกซื้อทุกที่จะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร้านสะดวกซื้อที่เปิดตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้หาซื้อได้ง่ายและตลอดเวลา ส่งผลให้มีผู้บริโภคนิยมดื่มสุรามากขึ้น จากการศึกษาสุราในสังคมไทยในจังหวัดลพบุรี ของวิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ศึกษาข้อมูลจากการศึกษา 11 อำเภอในจังหวัดลพบุรี มีร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นร้านค้าตัวอย่างทั้งหมด 698 ร้าน ร้านค้าเหล่านี้จะอยู่ใกล้หมู่บ้านและชุมชน โดยมีระยะทางเพียง 500 เมตร มีการจำหน่ายสุราตั้งแต่ร้านค้าที่มีลักษณะเป็นอาคารถาวร เฟิง รถเข็น มีการจำหน่ายสุราในร้านค้าที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา ทำให้คนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ดื่มสุราได้ง่ายขึ้น ดูได้จากสถิติรายได้ของร้านค้าในการจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยร้านค้าที่เป็นรถเข็นจะมีรายได้มากกว่าร้านค้าลักษณะอื่น ๆ ร้อยละ 50 เนื่องจากเข้าถึงผู้บริโภคได้ดีกว่า

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็เพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับกับผู้บริโภคเพิ่มจำนวนมากขึ้นด้วยขึ้น โดยมุ่งหวังรายได้จากการจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น บุคคลในชุมชนใดมีร้านค้าเป็นของตนเองก็สามารถที่จะสืบทอดการจำหน่ายไปจนชั่วลูกชั่วหลาน หากมีการบริหารกิจการที่ดีเกิดสภาพเงินคล่อง ลูกหนี้จ่ายเงินโดยไม่มีปัญหา จะทำให้ร้านค้านั้น ๆ สามารถดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างยาวนาน โดยปกติแล้วผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจะไม่มองถึงปัญหาหรือผลกระทบจากการจำหน่ายสุราว่าผู้บริโภคที่ซื้อไปนั้นอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือไม่ ทำให้เกิดปัญหาการเกิดนักดื่มหน้าใหม่ที่เมาน้ำเมาโน้มว่อายุของผู้ดื่มสุรานั้นจะลดลงเรื่อย ๆ ผู้ประกอบการร้านค้าจะมองแค่รายได้ที่เป็นผลกำไรจากการจำหน่ายเท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบตามมา ปัจจุบันผู้ประกอบการร้านค้าปลีกถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้มากที่สุด มองปัญหาที่เกิด

จากการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าเป็นปัญหาสังคมที่เกิดผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ถ้าผู้ประกอบการร้านค้าปฏิบัติตามกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายสุราก็จะมีส่วนช่วยในการป้องกัน และลดปัญหาอันเกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงได้

ดังนั้น การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกรู้สึกคิด การแปลความหมายจากสิ่งที่ได้พบเห็น หรือประสบมาโดยตรง เป็นการรับรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการที่ชุมชนใช้ในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกให้เป็นไปในแนวทางที่ชุมชนคาดหวังและเป็นการป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุราด้วย

3.3.1) การสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา

ไม่ว่าจะเป็นสังคมเจริญหรือด้าหลัง จะมีการดื่มสุราเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์เพื่อแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นต้น การดื่มสุราในสังคมไทยนั้นแม้จะมีข้อห้ามทางพุทธศาสนาไม่ให้ดื่มสุราเมรัย คนก็นิยมโดยทั่วไปไม่ว่าหญิงหรือชาย แต่ถ้าสังเกตจากผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามแล้วก็จะมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะศาสนาอิสลามมีข้อห้ามไม่ให้ดื่มสุราและมีน้อยคนนักที่กล้าฝ่าฝืน การดื่มสุราบางครั้งก็เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้น เป็นการแสดงการเป็นพวกเดียวกันเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างเครือญาติ หมู่ทหาร มิตรสหาย หรือกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย เช่นในงานรื่นเริงต่าง ๆ งานเทศกาล งานฉลอง เป็นต้น เมื่อศึกษาเรื่องเพศ พบว่าเพศชายจะนิยมดื่มมากกว่าเพศหญิง เพราะค่านิยมของเรายังเห็นว่าผู้หญิงที่ดื่มสุราไม่เป็นกุลสตรี แต่ในปัจจุบันก็มีแนวโน้ม ที่จะให้ผู้หญิงดื่มเพื่องานสังคมมากขึ้น ค่านิยมในการดื่มสุรา สามารถแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ (สุพัตรา สุภาพ, 2545) ได้แก่

- 1) ดื่มเล็กน้อยเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น เพื่อให้กินข้าวได้ ผ่อนคลายความเจ็บไข้ ช่วยแก้หนาว เพื่อเข้าสังคม ดื่มเพื่อสร้างจินตนาการ เช่นนักเขียน นักดนตรี เป็นต้น
- 2) ดื่มจนครองสติไม่ได้ คือ ดื่มจนมีเมามา อาจเป็นเพราะถูกคะยั้นคะยอหรือเหตุการณ์บางอย่างบังคับ ซึ่งจะพบเห็นบุคคลพวกนี้ในงานต่าง ๆ ได้เสมอ ซึ่งอาจทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมผิดแผกไปจากปกติธรรมดา เช่น เคยอ่อนโยนอาจจะโวยวาย หรืออาจจะเียบขริมิซึมซาไม่พุดจา เป็นต้น บางคนตื่นขึ้นมาแล้วจำไม่ได้ว่าตอนดื่มแสดงอะไรออกมา

3) คี๋มจันคคเป็นนลลยเลลกไมได้ ภาวะเช่นนี้อาจเป็น โรคพฤษสุราเรื้อรังได้ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลไม่สามารถจะควบคุมการคีมของตนได้

เมื่อค่านิยมในการคีมสุรายังมีอยู่ในทุกชนชั้น ดังนั้นคนเหล่านั้นจึงแสดงค่านิยมผ่านรูปแบบพฤติกรรมของตนเองออกมา ซึ่งมีผู้ให้นิยามคำว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำของอินทรีย์ (Organism) หรือของสิ่งมีชีวิต การกระทำที่ว่านี้ รวมทั้งการกระทำที่เกิดขึ้นทั้งที่ผู้กระทำรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัวในขณะที่กระทำ และยังหมายรวมทั้งการกระทำที่สามารถสังเกตได้หรือสังเกตไม่ได้ก็ตาม (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546: 14) โดยมากนักจิตวิทยาจะแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) หมายถึงการกระทำที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้โดยตรง เช่น ร้องไห้ ยิ้ม วิ่ง พุด ฯลฯ การกระทำอย่างนี้ไม่ว่าใครก็ย่อมเห็นได้สังเกตได้ เมื่อใช้คำว่าสังเกตได้ หมายความว่าอาจจะด้วยการฟัง การสัมผัส การสดมม ฯลฯ ก็ได้

2. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) หมายถึงการกระทำที่ผู้อื่นสังเกตไม่ได้โดยตรง เช่น หิว เพ็ลลย เลลยใจ ฯลฯ ส่วนมากเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงานภายในสมอง ถ้าต้องการจะสังเกตพฤติกรรมภายในต้องอาศัยการกระตุ้นหรือจัดสิ่งแวดล้อมให้เจ้าของพฤติกรรมแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก เช่น ถามหรืออาศัยแบบทดสอบลวงออกมา เพื่อว่าผู้สังเกตจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการคาดเดาถึงพฤติกรรมภายในได้

ถ้าหากพฤติกรรมที่แสดงออกมาไม่ได้รับการควบคุมให้อยู่ภายในกฎ หรือบรรทัดฐานที่สังคมได้ตั้งไว้ก็จะเกิดปัญหาขึ้นได้ บางครั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมาอาจได้รับการสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้นก็ได้ กล่าวคือ เมื่อมีงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น เทศกาลวันปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น ก็จะมีการคีมสุรามากในช่วงของวันที่มีงาน ดังนั้นหากผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นช่วงของวันที่มีการจำหน่ายสุราได้มากขึ้น ก็จะต้องมีการนำสินค้าเข้ามาถักคูนเพื่อขายในงานนั้น ๆ การขายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา เช่น ขายให้คนเมา ขายให้เด็ก เป็นต้น อาจเกิดการทะเลาะวิวาทและมีแนวโน้มว่าจะเกิดนักคีมหน้าใหม่ที่อายุน้อยลงเรื่อย ๆ

สำหรับกลไกการคีมสุราในสังคมไทยพบว่า จะคีมเพื่อเฉลิมฉลองในงานเทศกาลและโอกาสต่าง ๆ เป็นการคีมเพื่อแสดงว่าเกิดการรวมกลุ่มจากการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม โดยสังคมไทยในสมัยดั้งเดิมจะไม่นิยมคีมสุรา เพราะเป็นข้อห้ามทางพุทธศาสนาที่เคร่งครัด นอกจากนั้นยังเห็นว่า สุราเป็นของสูง จะมีไว้สำหรับพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เช่นไหว้พระ ไหว้เจ้า

ฝัปรรพบุรุษ ฝัเจ้าที่ ฝัประจำหมู่บ้าน ต่อมาวัฒนธรรมการค้่มสุราของคนไทยแบบใหม่เริ่มมีมากขึ้น โดยจะมีการผสมผสานวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ในการค้่มสุรา มีการเริ่มค้่มสุราในงานเทศกาลสำคัญ ๆ มากขึ้น เช่น งานสงกรานต์ งานแต่งงาน งานบุญ งานโกนจุก บวชนาค (พระไพศาล วิสาโล, 2537) นอกจากวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ที่มีผลต่อการค้่มสุราแล้ว จากข้อมูลงานวิจัยของวิชัย โปษยะจินดาและ อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายสุราสามารถจำหน่ายสุราได้ดีและสูงมากที่สุดในตลาด งานสงกรานต์ ร้อยละ 60.7 และจำหน่ายได้ดีในตลาดปีใหม่ ร้อยละ 56.6 และพบว่าร้านค้าในเขตชนบทที่จำหน่ายสุราเพิ่มมากกว่าร้านค้าในเขตเมือง ลักษณะนี้สอดคล้องกับรากฐานของเทศกาลและประเพณีปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า งานเทศกาลประเพณี มีส่วนทำให้เกิดการจำหน่ายที่ค้่มมาก ดังนั้นผู้ประกอบการร้านค้าจึงต้องมีการนำสุรามาไว้เพื่อจำหน่ายในปริมาณที่มากกว่าธรรมดา และยังไม่มืข้อมูลว่าการจำหน่ายสุราที่ได้ผลประกอบการดีนั้น ผู้ประกอบการมีการจำหน่ายสุราตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สังคมและชุมชนมีส่วนสนับสนุนให้ผู้ประกอบการจำหน่ายสุราทำผิดกฎหมายด้วยหรือไม่

ดังนั้น การสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา ตามงานวิจัยนี้ หมายถึง ชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนรวมทั้งมีค่านิยมในการค้่มและจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย เพื่อลดผลกระทบอันเกิดจากการบริโภคและการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ

3.3.2) มาตรการลงโทษจากชุมชน

การบังคับ (Sanction) หรือ การลงโทษ (Punish) ก็เพื่อเป็นการลงโทษแก่บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน และเป็นรางวัลให้แก่ผู้ปฏิบัติตาม มีทั้งโดยตรงและทางอ้อมโดยทั่วไป ถ้าเราทำอะไรไม่ควร ก็จะถูกว่ากล่าว ซึ่งการว่ากล่าวแบบนี้บางครั้งมีผลบังคับรุนแรงมากกว่าการลงโทษแบบเป็นทางการ ในทำนองเดียวกัน ถ้าเราทำเหมือนคนอื่นจะได้รับรางวัลซึ่งทำให้เรามีกำลังใจในการทำตาม สภาพบังคับทางอ้อม ทั้งจากวิธีชาวบ้านและจารีตก็คือ การกำจัดให้ออกไปจากสังคม เช่นการไม่คบถ้ามมีการละเมิด การกำจัดออกไปนี้ถือว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงและทารุณจิตใจที่สุด เนื่องจากบุคคลจะขาดการติดต่อกับกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิก จากกลุ่มเพื่อนสนิท เป็นต้น การบังคับโดยตรง ใช้กับผู้ที่ละเมิดกฎหมาย ซึ่งมีปรากฏชัดแจ้งไว้แล้วในกฎหมายต่าง ๆ การลงโทษก็มีตั้งแต่ ปรับ จำคุก กักขัง ริบทรัพย์สิน และบางอย่างมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต การลงโทษแม้จะมีแตกต่างกันออกไป แต่ก็มีแนวโน้มที่จะแยกผู้ผิดออกจากกลุ่มให้เขาทนทุกข์ทรมาน

ต่อความอ้ากว้าง ด้วยการไม่ให้พูด ติดต่อกับ คบค้า อาศัย หรือกินร่วมกับบุคคลนั้น สภาพเช่นนี้เป็น การทารุณทางจิตใจแก่ผู้ที่ได้รับการลงโทษเป็นอย่างยิ่ง (สุพัตรา สุภาพ, 2545: 22-23)

ส่วนมาตรการที่ให้สังคมหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดื่มสุราของเยาวชนในชุมชน ตัวอย่างเช่น โครงการชุมชนปราศจากแอลกอฮอล์ (Communities Mobilizing for Change on Alcohol, [CMCA]) ซึ่งมีเป้าหมายหลักที่จะลดโอกาส ของเยาวชนในการเข้าถึงสุรานอกจากจะมีเป้าหมายในการลดการดื่มสุราของเยาวชนอายุก่อนเกณฑ์ แล้วยังมีเป้าหมายในการลดการบาดเจ็บและการตายที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราในทุกกลุ่มอายุ โดยมี องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การให้สื่อมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนัก การอบรมร้านค้าปลีกที่ จำหน่ายแอลกอฮอล์ การตรวจจับร้านค้าต่าง ๆ ที่ขายสุราว่าปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่โดยการไม่ แอบขายสุราให้กับเยาวชนอายุก่อนเกณฑ์ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการขับรถหลังดื่มสุรา และการลดโอกาสของเยาวชนในการเข้าถึงสุรา (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2548)

โดยที่สังคมจะมีกฎเกณฑ์ที่สังคมนั้น ๆ ตราขึ้นมาจาก เพื่อควบคุมให้สมาชิก ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เรียกว่า “บรรทัดฐานทางสังคม” สมาชิกในสังคมทุกคนจึงต้อง เรียนรู้และปฏิบัติตามบรรทัดฐาน เพื่อว่าตนเองนั้นจะได้อยู่ในสังคมนั้นอย่างปกติสุข เนื่องจาก สังคมจะลงโทษสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน เริ่มตั้งแต่การตำหนิ การนิโทษ การไม่คบค้า สماعคม ด้วยไปจนถึงการจำคุกและประหารชีวิต การทำให้สมาชิกในสังคมเป็นไปตามที่ปรารถนา โดยใช้เงื่อนไขการลงโทษแก่สมาชิกเมื่อพฤติกรรมของเขาเบี่ยงเบนออกไปจากบรรทัดฐาน และ ใช้เงื่อนไขการให้แรงเสริมแก่สมาชิกเมื่อพฤติกรรมของเขาสอดคล้องกับบรรทัดฐาน (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546: 45-46) เพราะฉะนั้นในแต่ละสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้าง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปในทางองเดียวกัน และรักษาความเป็นระเบียบตลอดจนความสงบเรียบร้อยของสังคมไว้ เพราะเมื่อใดก็ตามที่สังคม มนุษย์ขาดความเป็นระเบียบ ความวุ่นวายและความเสียหายต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้นอันเป็นเหตุนำไปสู่ ความพินาศของสังคมนั้นในที่สุด

ดังนั้น มาตรการลงโทษจากชุมชน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การที่ผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีกในหมู่บ้านมีการทำผิดกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรา เช่น มีการขายสุราให้แก่เด็กอายุ ต่ำกว่า 18 ปี แล้วได้รับการลงโทษจากชุมชน เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การปรับเงิน หรือลงโทษ ตามมติของชุมชนนั้น ๆ

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในหมู่บ้าน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ถือว่าเป็นจุดที่มีการจำหน่ายถึงมือผู้บริโภคโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านแอลกอฮอล์แห่งชาติ (National Expert Advisory Committee on Alcohol, 2001) สำนักงานงานสถิติและวิจัยอาชญากรรมนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales Bureau of Crime Statistics and Research, 2003) ได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระบบใบอนุญาตในประเทศออสเตรเลียในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน พบว่า การใช้ระบบใบอนุญาตไม่ได้ทำให้ปริมาณการบริโภคลดลงอย่างมาก แต่การใช้ระบบใบอนุญาต ส่งผลให้ความรุนแรงหรือผลเสียที่เป็นผลจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ประสิทธิภาพของการใช้ระบบใบอนุญาตนั้น ถูกจำกัดจากปัจจัยหลายประการ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และความซับซ้อนของการดำเนินการขอใบอนุญาต เป็นต้น

เร็น รุม และเอ็ดเวดส์ (Rehn, Room and Edwards, 2001) ได้ทำการสำรวจมาตรการเกี่ยวกับการกำหนดเวลาในการจัดจำหน่ายและการกำหนดพื้นที่ในการจัดจำหน่ายในกลุ่มประเทศยุโรปทั้งหมด 41 ประเทศ พบว่า 28 ประเทศมีการจำกัดสถานที่จำหน่าย 20 ประเทศมีการจำกัดชั่วโมงจำหน่ายและ 9 ประเทศมีการจำกัดวันจำหน่าย ในบางประเทศยังมีการกำหนดชั่วโมงการจำหน่ายที่แตกต่างกันในแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์ การจำกัดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานพิเศษต่าง ๆ ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ถูกนำไปใช้

บาเบอร์ และคณะ (Babor et al, 2003) ได้ศึกษาประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า

กลุ่มที่ได้ผลมาก ได้แก่ การจำกัดการเข้าถึงและซื้อหา (จำกัดอายุผู้ซื้อ และความรับผิดชอบทางกฎหมายและค่าเสียหายของผู้ขาย) มาตรการราคาและภาษี การสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์ (RBT; Random breath testing) และการลดระดับที่ไม่ผิดกฎหมายของแอลกอฮอล์ในลมหายใจและในเลือด (Lowered BAC limits)

กลุ่มที่ได้ผลปานกลาง ได้แก่ การจำกัดเวลาขาย ความหนาแน่นของแหล่งขาย การห้ามการโฆษณา การรักษาพยาบาลผู้ติดสุรา

กลุ่มที่ไม่ได้ผล ได้แก่ การควบคุมตนเองโดยสมัครใจของผู้ขายและผู้ผลิต การให้ความรู้ และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์

การศึกษาวิจัยขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2004) โดยสำนักนโยบายสุรา (Alcohol Policy) ได้ทำการสำรวจข้อบังคับเกี่ยวกับการกำหนดเวลาในการจัดจำหน่าย การกำหนดวันและสถานที่ในการจัดจำหน่าย และการกำหนดพื้นที่ในการจำหน่าย พบว่า การใช้ข้อกำหนดในด้านสถานที่ในการจัดจำหน่ายและข้อกำหนดด้านชั่วโมงในการจัดจำหน่ายเป็นข้อบังคับที่ถูกนำไปใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.7 และร้อยละ 46.2 ของประเทศกลุ่มตัวอย่าง ในขณะที่การกำหนดจำนวนร้านค้าและการกำหนดวันในการจัดจำหน่าย มีการนำไปใช้รองลงมาตามลำดับ

ศูนย์นโยบายแอลกอฮอล์ระหว่างประเทศ (ICAP; International Center of Alcohol policies, 2005) ได้สรุปว่า มาตรการที่สร้างอุปสรรคในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับระดับของการบังคับใช้กฎหมาย (Level of Enforcement) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว มาตรการที่มีระดับการบังคับใช้สูงจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการที่มีระดับการบังคับใช้ต่ำ

สถาบันวิจัยแอลกอฮอล์ (IAS; Institute of Alcohol Studies, 2005) ได้ทำการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ ในประเทศอังกฤษ พบว่า มาตรการที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ (1) มาตรการที่ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งประกอบด้วย การผูกขาดโดยรัฐบาลในการผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (2) มาตรการที่ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์ต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการใช้นโยบายการคลังที่ส่งผลกระทบต่อราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ (3) มาตรการที่ใช้ในการป้องกันผลเสียที่เป็นผลสืบเนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการสร้างมาตรการต่อต้านการขับชียานพาหนะภายหลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วิชัย โปษยะจินดาและ อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ พบว่า ตัวชี้วัดที่สำคัญที่ทำให้เกิดการดื่มสุราของนักเรียนในช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ ซึ่งเป็นโอกาสที่นักเรียนดื่มสุรามากที่สุด โดยดูได้จากปริมาณการจำหน่ายของผู้ประกอบการพบว่า งานลอยกระทงมีผลต่อการจำหน่ายสุราน้อยมาก ผู้ประกอบการเพียง

ร้อยละ 10 เท่านั้น ที่รายงานว่าจำหน่ายดีขึ้น ส่วนงานทดลองเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์นั้น ผู้ประกอบการร้อยละ 56.6 และร้อยละ 60.7 รายงานว่าจำหน่ายได้ดีขึ้น ส่วนงานสงกรานต์ ผู้ประกอบการรายงานว่า อัตราการจำหน่ายสุราดีและสูงมากที่สุด โดยร้านค้านอกเขตเทศบาลมีส่วนที่จำหน่ายได้สูงกว่าร้านค้าในเขตเทศบาลประมาณ 3 เท่า

อุรยา วงศ์ไชยคง (2547: 95) ได้ศึกษา การสื่อสารและปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย 2 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการจัดสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนมัธยมตอนต้น นักเรียนมัธยมตอนปลาย และนักศึกษาอุดมศึกษาที่ดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันมาจาก ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ การมีงานเลี้ยงสังสรรค์ งานเทศกาลและวันหยุดตามประเพณีต่าง ๆ การหาซื้อง่ายและไม่แพง เพราะไม่ว่าจะไปที่ไหนก็สามารถซื้อได้แม้ว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะซื้อ แต่ก็สามารถซื้อได้ การมีงานเลี้ยงสังสรรค์ งานเทศกาลและวันหยุดตามประเพณีต่าง ๆ กลุ่มวัยรุ่นเองมีความคิดหรือค่านิยมที่ว่า ทุกงานเลี้ยงสังสรรค์ และวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จะต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ด้วยเสมอ เพราะจะทำให้บรรยากาศในงานเกิดความสนุกสนาน มีความรื่นเริงมากยิ่งขึ้น

สุกมา แสงเดือนฉาย (2547) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราระหว่างผู้เสพสุรากับผู้ติดสุรา ผลกระทบจากการดื่มสุราและเจตคติต่อการดื่มสุราของผู้ป่วยสุรา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดื่มสุราที่เข้าบำบัดรักษาสุราทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก ในสถาบันธัญญารักษ์และศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภูมิภาค ทั้ง 5 แห่ง จำนวน 461 คน พบว่า พฤติกรรมการดื่มสุราโดยดูจากจำนวนเวลาดื่ม ช่วงเวลาการดื่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้เวลาดื่มวันละ 3-4 ชั่วโมง และช่วงเวลาการดื่มมากที่สุดคือตอนเย็นหลังเลิกจากการทำงาน

อภิชัย ศรีพิณเพราะ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายการบังคับใช้กฎหมายห้ามผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมาสุราไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จในการนำนโยบายการบังคับใช้กฎหมายห้ามผู้ขับขี่ขับรถในขณะที่เมาสุราไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรอยู่ในระดับสูง ทั้งในประเด็นด้านความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตามนโยบาย ในส่วนความสัมพันธ์พบว่า การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สตรีตา ธีรวัฒน์สกุล จิราพร สุวรรณธีรางกูร และอุษณีย์ พึ่งปาน (2548: 67-68) ได้ทำการศึกษา ชุมชนชนบทในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนเกษตรกรรม เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาจากองค์กรภายนอก ทั้งนี้การลดการดื่มสุราเริ่มต้นจากการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปี 2536-2537 โดยการออกมาตรการห้ามดื่มสุราในงานศพ เพื่อลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อสุราเลี้ยงแขก แต่มาตรการดังกล่าวในตอนแรกไม่ผ่านประชาคมหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามภายหลังจากได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ด้วยการชี้แจงให้เห็นผลดีและผลเสียของการดื่มสุรา การวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินในครอบครัวของแต่ละครัวเรือน จึงนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายด้วยการลดการดื่มสุรา ดังนั้นในปี 2539 ได้มีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสุรามายังคับใช้ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ไม่ดื่มสุราในงานศพหลังเที่ยงคืนของวันที่จะเผาศพถึงเวลาที่พิธีเผาศพเสร็จสิ้น 2) ยกเลิกการสนับสนุนเงินซื้อสุราในงานบุญต่าง ๆ ที่เคยมีมาก่อนหน้า 3) ห้ามดื่มสุราและส่งเสียงดังหลัง 21.00 นาฬิกา 4) คนที่เจ็บป่วยจากอุบัติเหตุที่สืบเนื่องมาจากสุราจะไม่ได้รับเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลจากกองทุนออมทรัพย์หมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ข้อมูลจากรายงานทะเบียน ผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราระยะที่ 3 และระยะที่ 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี สาขาพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหาร ประจำปี พ.ศ. 2549 ซึ่งในอำเภอสิรินธร มีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 337 คน ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
แยกรายตำบล

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียน
คันไร่	16	46
ช่องเม็ก	13	85
โนนก่อ	14	41
นิคมลำโดมน้อย	13	72
ฝางคำ	4	22
คำเขื่อนแก้ว	16	71
รวม	76	337

ที่มา: รายงานทะเบียนผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี สาขาพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหาร ประจำปี พ.ศ. 2549

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุรา ที่เลือกได้จากประชากรที่ศึกษาโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเกาะกลุ่ม (cluster sampling) มีวิธีการหาขนาดตัวอย่างและการเลือกตัวอย่างดังต่อไปนี้

การหาขนาดตัวอย่าง

การหาขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรเทคนิคการคำนวณหาขนาดตัวอย่างดังนี้ (วิลโล กุศลวิศิษฎ์กุล, 2549: 5, 47-54)

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}, \quad n_0 = \frac{Z_{\frac{\alpha}{2}}^2 CV^2}{r^2}$$

กำหนดให้

N = จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียน 337 คน

n = จำนวนตัวอย่าง

α = ความน่าจะเป็นที่ประมาณจะผิดพลาดไปจากค่าจริงเกินค่าที่กำหนดไว้

กำหนด $\alpha = 0.05$ ดังนั้น $Z_{\frac{\alpha}{2}} = 1.96$

- CV = สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Coefficient of Variation) ซึ่งเมื่อทำการสำรวจนำร่อง (pilot survey) นำแบบสอบถามส่วนที่ 5 คือ คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติ (\bar{x}) = 6.1 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) = 1.373
- ดังนั้นค่า $CV = \frac{s}{\bar{x}} = 0.225$
- r = ความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์ (relative error) กำหนดให้เท่ากับ 2.5%

แทนค่าในสูตรจะได้ขนาดตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned}
 n_0 &= \frac{Z_{\frac{\alpha}{2}}^2 CV^2}{r^2} \\
 &= \frac{(1.96)^2 (0.225)^2}{(0.025)^2} \\
 &= 311.169 \\
 n &= \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}} \\
 &= \frac{311.169}{1 + \frac{311.169}{337}} \\
 &= 161.78 \\
 &= 162
 \end{aligned}$$

จำนวนขนาดตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่คำนวณได้คือ 162 คน

การเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ วิธีการทำคือ จัดทำรายชื่อหมู่บ้านของแต่ละตำบลที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้ (รายละเอียดดังภาคผนวก ง)

1. จัดสรรตัวอย่างของร้านค้าในแต่ละตำบล รวม 6 ตำบล โดยใช้วิธีแบ่งเป็นสัดส่วนตามขนาดของจำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนในแต่ละตำบล ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนและขนาดตัวอย่าง จำแนกรายตำบล

ตำบล	จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียน	ขนาดตัวอย่าง
คันไร่	46	21
ช่องเม็ก	85	41
โนนก่อ	41	20
นิคมลำโดมน้อย	72	35
ฝางคำ	22	11
คำเขื่อนแก้ว	71	34
รวม	337	162

2. หาขนาดตัวอย่างของหมู่บ้าน จากการคำนวณพบว่า มีผู้ประกอบการร้านค้าปลีก 4.43 คนต่อ 1 หมู่บ้าน (337 คน/76 หมู่บ้าน) จากตัวอย่างผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่คำนวณได้คือ 162 คน คิดเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง 37 หมู่บ้าน (162 คน/4.43 คน) และสุ่มหมู่บ้านตัวอย่างในแต่ละตำบล ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มเชิงเดียว (simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก ได้หมู่บ้านตัวอย่าง ตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนหมู่บ้านและขนาดหมู่บ้านตัวอย่าง จำแนกรายตำบล

ตำบล	จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่บ้านที่สุ่มได้
คันไร่	16	8	1,2,3,5,6,8,9,10
ช่องเม็ก	13	6	1,4,6,7,10,13
โนนก่อ	14	7	1,2,4,7,9,10,13
นิคมลำโดมน้อย	13	6	1,2,3,5,6,8
ฝางคำ	4	2	1,2
คำเขื่อนแก้ว	16	8	1,5,6,7,8,9,13,14
รวม	76	37	

3) จัดทำรายชื่อหมู่บ้านตัวอย่างทั้ง 37 หมู่บ้านของแต่ละตำบลที่สุ่มได้ จากนั้นทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกร้านที่มีการจำหน่ายสุราในหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ได้มีการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าในเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจที่จะสัมภาษณ์โดยกำหนดเป็น โครงสร้างของคำถามอย่างชัดเจนเป็นรายชื่อ เพื่อสะดวกในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างในการให้สัมภาษณ์คือผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านที่มีการจำหน่ายสุรา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด มีข้อคำถามรวม 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยเลือกคำตอบจาก 3 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ มีข้อคำถามรวม 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยเลือกคำตอบจาก 2 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ มีข้อคำถามรวม 6 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด มีข้อคำถามรวม 8 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยเลือกคำตอบจาก 3 ตัวเลือก ได้แก่ ปฏิบัติสม่ำเสมอ ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติ มีข้อคำถามรวม 9 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม (Content Validity)

นำแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามนี้แล้ว จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม ตามคำแนะนำก่อนนำไปทดสอบ

2) การทดสอบความยากง่าย (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination)

นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมแล้ว นำไปทดสอบใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาทดสอบความยากง่ายและอำนาจจำแนก ใช้ข้อมูลในส่วนที่ 2 ที่เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา มาวิเคราะห์ความยากง่าย (เกณฑ์ 0.2-0.8) และอำนาจจำแนก (เกณฑ์ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป) ซึ่งทุกข้อมีค่าได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (รายละเอียดตามภาคผนวก จ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบสอบถามที่จะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์นั้นจะมีการทดสอบก่อนนำมาใช้ เพื่อให้แน่ใจว่าคำถาม สามารถครอบคลุมสาระตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์คือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในหมู่บ้านที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 31 มกราคม 2550

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) สํารวจรายชื่อหมู่บ้านในอำเภอสรินทร จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมแผนที่การเดินทาง
- 2) ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลตามกลุ่มหมู่บ้านตัวอย่างที่ได้มีการสุ่มไว้แล้ว
- 3) ก่อนการเข้าเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะติดต่อกับผู้ใหญ่บ้านทุกครั้ง โดยทำการแนะนำตัวผู้วิจัย สถาบันการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

4) ในการเข้าสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกนั้นผู้วิจัยจะเข้าไปพร้อมกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้แนะนำถึงการมาของผู้วิจัย เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดว่าผู้วิจัยจะเป็นเจ้าหน้าที่จากกรมสรรพสามิต จะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง

5) เมื่อเริ่มทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ เมื่อมีการซื้อขายสินค้าในร้านก็จะให้เวลาผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในการให้บริการแก่ลูกค้าที่มาซื้อสินค้านั้น ผู้วิจัยจะรอจนกว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์ จึงจะทำการสัมภาษณ์ต่อ

6) นำแบบสอบถาม มาตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อเตรียมข้อมูลนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสอบถาม

1.1) การให้คะแนนความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีการให้คะแนน ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ทราบ ให้ 0 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 10 คะแนนและคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาจัดระดับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก โดยใช้วิธีอิงเกณฑ์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 0-5 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับต่ำ	(< 60%)
คะแนนระหว่าง 6-7 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับปานกลาง	(60 – 79%)
คะแนนระหว่าง 8-10 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับสูง	(80 – 100%)

1.2) การให้คะแนนการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุรา มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบใช่ ให้ 1 คะแนน ไม่ใช่ให้ 0 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 6 คะแนนและคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน โดยแบ่งดังนี้

- (1) การบังคับใช้กฎหมาย มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ (ข้อ 1-3)
- (2) มาตรการลงโทษทางกฎหมาย มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ (ข้อ 4-6)

นำคะแนนที่ได้มาจัดระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุรา โดยพิจารณาจาก

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงคะแนน}} = \frac{6-0}{3} = 2 \text{ คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้}$$

ช่วงคะแนน

คะแนนระหว่าง 0-2	คะแนน	หมายถึง	การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทน้อย
คะแนนระหว่าง 3-4	คะแนน	หมายถึง	การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทปานกลาง
คะแนนระหว่าง 5-6	คะแนน	หมายถึง	การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทมาก

1.3) การให้คะแนนการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ซึ่งมีการให้คะแนน คือ ตอบมี ให้ 1 คะแนน ไม่มีให้ 0 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 6 คะแนนและคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน (ข้อคำถามข้อที่ 4 และข้อที่ 8 ใช้เพื่อการอธิบายไม่นำมาคิดคะแนน) โดยแบ่งดังนี้

(1) การสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ (ข้อ 1-3)

(2) มาตรการลงโทษจากชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ (ข้อ 5-7)

นำคะแนนที่ได้มาจัดระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา โดยพิจารณาจาก

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงคะแนน}} = \frac{6-0}{3} = 2 \text{ คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้}$$

ช่วงคะแนน

คะแนนระหว่าง 0-2	คะแนน	หมายถึง	การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทน้อย
คะแนนระหว่าง 3-4	คะแนน	หมายถึง	การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทปานกลาง
คะแนนระหว่าง 5-6	คะแนน	หมายถึง	การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทมาก

1.4) การให้คะแนนการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ ซึ่งมีการให้คะแนน คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ให้ 1 คะแนน ปฏิบัติบางครั้งและไม่ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน โดยมีเกณฑ์คะแนนในการประเมินการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีดังนี้

(1) ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ (ข้อ 1-4) นำคะแนนที่ได้มีรวมกัน เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาต โดยมีเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ต่ำกว่า	4	คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์
	4	คะแนน	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์

(2) ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ข้อคำถามจำนวน 1 ข้อ (ข้อ 5) นำคะแนนที่ได้มาประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย โดยมีเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ต่ำกว่า	1	คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์
	1	คะแนน	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์

(3) ด้านการจำกัดวันจำหน่าย ข้อคำถามจำนวน 1 ข้อ (ข้อ 6) นำคะแนนที่ได้มาประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย โดยมีเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ต่ำกว่า	1	คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์
	1	คะแนน	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์

(4) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ (ข้อ 7-8) นำคะแนนที่ได้มีรวมกัน เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย โดยมีเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ต่ำกว่า	2	คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์
	2	คะแนน	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์

(5) ด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ข้อคำถามจำนวน 1 ข้อ (ข้อ 9) นำคะแนนที่ได้มาประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ โดยมีเกณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ต่ำกว่า	1	คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์
	1	คะแนน	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์

เกณฑ์การประเมินระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก แยกตามมาตรการ มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

ผ่านเกณฑ์	ต่ำกว่า	ร้อยละ 100	หมายถึง	ไม่มีประสิทธิผล
ผ่านเกณฑ์		ร้อยละ 100	หมายถึง	มีประสิทธิผล

นำคะแนนแต่ละมาตรการที่ได้มาพิจารณา เพื่อประเมินประสิทธิผลในภาพรวมของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราโดยจัดระดับประสิทธิผลออกเป็น 3 ระดับ คือ มีประสิทธิผลต่ำ มีประสิทธิผลปานกลาง มีประสิทธิผลสูง โดยใช้วิธีอิงเกณฑ์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 0-5 คะแนน	หมายถึง	มีประสิทธิผลต่ำ	(< 60 %)
คะแนนระหว่าง 6-7 คะแนน	หมายถึง	มีประสิทธิผลปานกลาง	(60 – 79%)
คะแนนระหว่าง 8-9 คะแนน	หมายถึง	มีประสิทธิผลสูง	(80 – 100%)

2. สถิติที่ใช้

2.1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะทั่วไปของร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน และประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

2.2) สถิติวิเคราะห์ (Analytical Statistics) ใช้สถิติความแม่นยำของฟิชเชอร์ (Fisher exact test) การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน และประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก
- ส่วนที่ 2 ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
- ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
- ส่วนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
- ส่วนที่ 5 ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
- ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุรา จำนวน 162 คน จาก 6 ตำบล 37 หมู่บ้าน ในอำเภอลิพินทร จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก ผลการศึกษา มีรายละเอียดต่อไปนี้

เพศ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเป็นเพศชายร้อยละ 54.3 และเพศหญิงร้อยละ 45.7

อายุ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 34.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 30.8 อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 74 ปี มีอายุเฉลี่ย 48.38 ปี

วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 75.3 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพียงร้อยละ 4.3

ความเป็นเจ้าของ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเป็นเจ้าของร้านค้าเอง คิดเป็นร้อยละ 87.7 และไม่ได้เป็นเจ้าของเองร้อยละ 12.3 เนื่องจากร้านค้าปลีกที่เปิดนั้นได้จัดตั้งเป็นร้านค้าสหกรณ์หมู่บ้าน

ระยะเวลาที่เปิดกิจการ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่เปิดดำเนินการมาแล้ว 10-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ 5-9 ปี ร้อยละ 24.1 มีฐานการเปิดกิจการ 13 ปี โดยผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ที่เปิดดำเนินการนานที่สุด 43 ปี

ระยะเวลาเปิดกิจการในแต่ละวัน พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่เปิดร้าน 12 ชั่วโมงต่อวันคิดเป็นร้อยละ 73.5 โดยเริ่มเปิดร้านค้าปลีกเวลาประมาณ 06.00 น. ปิดเวลาประมาณ 18.00 น.

รายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่อวัน พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า 1,000- 1,499 บาทต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่ำกว่าวันละ 500 บาทต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 18.5 มีฐานรายได้ 1,100 บาท

งานเทศกาล/ประเพณีที่จำหน่ายสุราได้มากที่สุด 3 อันดับแรก พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราได้มากที่สุดในช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ คิดเป็นร้อยละ 88.3 รองลงมาคือเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ คิดเป็นร้อยละ 71.0 และประเพณีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 68.5

ลักษณะของร้านค้าปลีก พบว่า ร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสินค้าในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 88.3 และที่เป็นร้านค้าแยกจากตัวบ้านชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 11.7 รายละเอียดตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำแนกตามคุณลักษณะทั่วไป

	คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	88	54.3
	หญิง	74	45.7
	รวม	162	100.0
อายุ (ปี)			
	20 - 29	9	5.6
	30 - 39	25	15.4
	40 - 49	55	34.0
	50 - 59	50	30.8
	≥ 60	23	14.2
	รวม	162	100.0
อายุเฉลี่ย 48.48 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.27 ปี อายุต่ำสุด 24 ปี สูงสุด 74 ปี			
วุฒิการศึกษา			
	ประถมศึกษา	122	75.3
	มัธยมศึกษาตอนต้น	15	9.3
	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	16	9.9
	อนุปริญญา / ปวส.	2	1.2
	ปริญญาตรี	7	4.3
	รวม	162	100.0
ความเป็นเจ้าของ			
	เป็นเจ้าของเอง	142	87.7
	ไม่ได้เป็นเจ้าของ	20	12.3
	รวม	162	100.0

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำแนกตามคุณลักษณะทั่วไป (ต่อ)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่เปิดกิจการ (ปี)		
1 - 4	13	8.0
5 - 9	39	24.1
10 - 14	54	33.3
15 - 19	30	18.5
20 ขึ้นไป	26	16.1
รวม	162	100.0
ค่ามัธยฐาน 13 ปี ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ 4 ปี ระยะเปิดกิจการต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 43 ปี		
ระยะเวลาเปิดกิจการ (ชั่วโมงต่อวัน)		
11	12	7.4
12	119	73.4
13	15	9.3
14	16	9.9
รวม	162	100.0
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า (บาทต่อวัน)		
200 - 499	30	18.5
500 - 999	26	16.0
1,000 - 1,499	62	38.3
1,500 - 2,000	44	27.2
รวม	162	100.0
มัธยฐานรายได้ 1,100 บาท ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ 500 บาท		
เทศกาล / ประเพณีที่จำหน่ายสุราได้มากที่สุด		
อันดับหนึ่ง วันสงกรานต์	143	88.3
อันดับสอง วันขึ้นปีใหม่	115	71.0
อันดับสาม ประเพณีงานบุญต่างๆ	111	68.5

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำแนกตามคุณลักษณะทั่วไป (ต่อ)

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะของร้านค้าปลีก		
ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินการ	143	88.3
มีโครงสร้างถาวรแยกจากตัวบ้านชัดเจน	19	11.7
รวม	162	100.0

ส่วนที่ 2 ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.4 หมายความว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกตอบคำถามได้ถูกต้อง อยู่ในช่วง 6-7 ข้อ รองลงมาคือมีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 22.2 หมายความว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกตอบคำถามได้ถูกต้อง อยู่ในช่วง 8-10 ข้อ รายละเอียดตามตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ระดับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0-5	25	15.4
ปานกลาง	6-7	101	62.4
สูง	8-10	36	22.2
รวม		162	100.0

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ห้ามจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ผู้ซื้อสุราได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีและห้ามจำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 98.8 เท่ากัน

ส่วนข้อมูลความรู้ที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกตอบถุณ้อยที่สุดที่ควรปรับปรุง คือ ความรู้เกี่ยวกับการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ที่ร้านค้าต้องมีสถานที่ตั้งห่างจากโรงเรียน วัด หรือ โบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร คิดเป็นร้อยละ 3.7 รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดเวลาจำหน่ายสุรา คิดเป็นร้อยละ 26.5 รายละเอียดตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำแนกรายข้อ

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมาย ที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ
1) มีกฎหมายห้ามจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง เช่น เลือกตั้ง สส. สจ. หรือ อบต.	162	100.0
2) ผู้ที่ซื้อสุราได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์	160	98.8
3) การจำหน่ายสุราต้องไม่จำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์	160	98.8
4) การเปิดร้านค้าที่มีการจำหน่ายสุราด้วย ต้องขอใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต	158	97.5
5) การจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งสามารถจำหน่ายได้หลังจากที่มีการปิดหีบเลือกตั้งในเวลา 15.00 น. แล้ว	131	80.9
6) ใบอนุญาตที่ได้รับต้องแสดงไว้ในที่ที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย	107	66.0
7) เมื่อได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราแล้วจะต้องจำหน่ายสุราตามประเภทของใบอนุญาตที่ได้รับ	106	65.4
8) ห้ามจำหน่ายสุราในบริเวณโรงเรียน วัด โบสถ์	67	41.4
9) การจำหน่ายสุราจะจำหน่ายได้เฉพาะเวลา 17.00-24.00 น. เท่านั้น	43	26.5
10) ในการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ร้านค้าต้องมีสถานที่ตั้งห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 ม.	6	3.7

ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้ว่ามีบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ มีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.8 หมายความว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้ว่ามีบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ในช่วง 3-4 ข้อ รองลงมาคือ มีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุราในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 35.2 หมายความว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้ว่ามีบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ในช่วง 0-2 ข้อ รายละเอียดตามตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของ เจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	0-2	57	35.2
ปานกลาง	3-4	79	48.8
มาก	5-6	26	16.0
รวม		162	100.0

การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุราเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ มากที่สุด คือ การจับตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา เจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้จับตัวผู้กระทำความผิด คิดเป็นร้อยละ 84.0 รองลงมาคือผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ถ้าถูกตรวจจับจะได้รับโทษรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 67.9

ส่วนข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้น้อยที่สุด คือ ในการขอหรือต่อใบอนุญาต เจ้าหน้าที่สรรพสามิตไม่ได้มีการถามถึงระยะห่างของร้านค้ากับโรงเรียน วัด หรือ โบสถ์ ว่าห่างเกินกว่า 500 เมตร คิดเป็นร้อยละ 16.0 รองลงมาคือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรู้ว่าเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ มีบทบาทในการสั่งจำคุก ปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับสุรา คิดเป็นร้อยละ 16.7 รายละเอียดตามตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำแนกรายข้อ

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ตอบใช่	
	จำนวน	ร้อยละ
1) การจับตัวผู้กระทำผิดกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวกับสุรา เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้จับผู้กระทำผิด	136	84.0
2) ผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ถ้าถูกตรวจจับจากเจ้าหน้าที่จะได้รับโทษรุนแรง	110	67.9
3) เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้มีการออกตรวจร้านค้า	104	64.2
4) ไม่ว่าจะการจำหน่ายสุราจะเป็นร้านค้าขนาดเล็กหรือใหญ่ ก็ต้องมีโอกาสเสี่ยงในการถูกตรวจ หรือถูกจับจากเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน	100	61.7
5) มีเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ สั่งจำคุก ปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา	27	16.7
6) ก่อนการขอหรือต่อใบอนุญาต เจ้าหน้าที่สรรพสามิตได้ถามถึงระยะห่างของร้านค้ากับโรงเรียน วัด หรือ โบสถ์ ว่าห่างเกินกว่า 500 เมตร	26	16.0

ส่วนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.1 หมายความว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับรู้ว่ามีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อยู่ในช่วง 0-2 ข้อ รองลงมาคือรับรู้ว่ามีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุราในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 9.9 หมายความว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับรู้ว่ามีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อยู่ในช่วง 3-4 ข้อ รายละเอียดตามตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	0-2	146	90.1
ปานกลาง	3-4	16	9.9
มาก	5-6	0	0.0
รวม		162	100.0

การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุราเป็นรายข้อ โดยแยกวิเคราะห์ข้อมูลสองส่วน ส่วนแรกคือ การสนับสนุน-ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา พบว่า เพศและกลุ่มอายุที่นิยมมาซื้อสุรามากที่สุด คือ เพศชาย วัยทำงาน อายุระหว่าง 19-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 88.9 และผู้บริโภคนิยมมาซื้อสุราในช่วงเวลา 17.00 – 24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 67.9 ส่วนการจำหน่ายสุราในช่วงงานวันเทศกาล ประเพณีนั้น ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกคนจะจำหน่ายสุราทุกเวลาที่มีผู้บริโภคมารับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 100 รายละเอียดตามตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา จำแนกรายข้อ

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนด้านการสนับสนุน – ค่านิยม ของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา	ตอบใช่	
	จำนวน	ร้อยละ
1) ช่วงเวลาที่ผู้บริโภคนิยมมาซื้อสุรา		
06.00 – 11.00 น.	0	0.0
11.00 – 14.00 น.	6	3.7
14.00 – 17.00 น.	46	28.4
17.00 – 24.00 น.	110	67.9
24.00 – 06.00 น.	0	0.0
รวม	162	100.0
2) เพศและกลุ่มวัยของผู้บริโภคที่นิยมมาซื้อสุรามากที่สุด		
เพศชาย	162	100.0
เด็ก- วัยรุ่น อายุไม่เกิน 18 ปี	18	11.1
วัยทำงาน อายุระหว่าง 19 - 59 ปี	144	88.9
เพศหญิง	0	0.0
รวม	162	100.0
3) ช่วงเวลาการจำหน่ายสุราในงานเทศกาล ประเพณี		
จำหน่ายทุกเวลาที่มีผู้บริโภคมารซื้อ	162	100.0
จำหน่ายตามเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ในระหว่างเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น.	0	0.0
รวม	162	100.0

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในส่วนของมาตรการการลงโทษจากชุมชน พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้ว่ามีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 19.0 แต่ไม่มีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราที่ขายสุรานอกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนดและ มาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราที่ขายสุราในวันเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากัน รายละเอียดตาม ตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของ ชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านมาตรการลงโทษจากชุมชน จำแนกรายข้อ

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน ด้านมาตรการลงโทษจากชุมชน	มี (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)	รวม
1) ในชุมชนมีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุรา ให้กับเด็ก	32 (19.0)	130 (80.2)	162 (100.0)
2) ในชุมชนมีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราที่ ขายสุรานอกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนด	0 (0.0)	162 (100.0)	162 (100.0)
3) ในชุมชนมีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราที่ ขายสุราในวันเลือกตั้ง	0 (0.0)	162 (100.0)	162 (100.0)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตรการลงโทษผู้ที่ดื่มสุราแล้วอาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีมาตรการลงโทษสำหรับผู้ดื่มสุราแล้ว อาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 63.0 ตามตารางที่ 14 ดังนี้

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามมาตรการลงโทษผู้ที่ดื่มสุราแล้ว อาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน

มาตรการลงโทษผู้ที่ดื่มสุราแล้วอาละวาด หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
มี	102	63.0
ไม่มี	60	37.0
รวม	162	100.0

ส่วนมาตรการลงโทษที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก เห็นว่ามีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด เพื่อให้การจำหน่ายสุราเป็นไปตามกฎหมายกำหนดไว้ พบว่า มาตรการที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด คือ ผู้นำชุมชนว่ากล่าวตักเตือน คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมา คือ ออกมติชุมชน ถ้ามีการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ต้องโดนปรับแล้วนำเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 61.1 และมาตรการอันดับที่ 3 คือ แจ้งตำรวจจับ คิดเป็นร้อยละ 67.3 รายละเอียดตามตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามมาตรการลงโทษที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด

มาตรการลงโทษที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
อันดับแรก		
ผู้นำชุมชนว่ากล่าวตักเตือน	126	77.8
แจ้งตำรวจจับ	23	14.2
ร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่สรรพสามิตหรือที่สำนักงานสรรพสามิต จังหวัด	10	6.1
ปรับแล้วนำเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน	3	1.9
รวม	162	100.0
อันดับที่ 2		
ปรับแล้วนำเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน	99	61.1
ร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่สรรพสามิตหรือที่สำนักงานสรรพสามิต จังหวัด	37	22.8
แจ้งตำรวจจับ	23	14.2
ผู้นำชุมชนว่ากล่าวตักเตือน	3	1.9
รวม	162	100.0

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามมาตรการลงโทษที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด (ต่อ)

มาตรการลงโทษที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
อันดับที่ 3		
แจ้งตำรวจจับ	109	67.3
ปรับแล้วนำเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน	26	16.0
ผู้นำชุมชนว่ากล่าวตักเตือน	13	8.0
ร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่สรรพสามิตหรือที่สำนักงานสรรพสามิต จังหวัด	9	5.6
งดให้สวัสดิการหรือผลประโยชน์ที่ควรได้รับ เช่น งดให้เงิน กู้ยืมจากกองทุน งดเงินปันผลสหกรณ์ ฯลฯ	5	3.1
รวม	162	100.0

ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอ สิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกใน
อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี แยกวิเคราะห์รายการมาตรการดังนี้

5.1 มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา พิจารณารายข้อ
ผลการศึกษา พบว่า

- (1) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา พบว่า ผู้ประกอบการ
ร้านค้าปลีกร้อยละ 100 มีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา
- (2) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ได้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่
เปิดเผยเห็นได้ง่าย พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 42.6 แสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย
เห็นได้ง่าย

(3) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องมีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 100 มีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี

(4) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 100 มีการจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ

5.2 มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ผลการศึกษา พบว่า มีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเพียงร้อยละ 1.2 ที่จำหน่ายสุราตามเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ขายสุราได้ คือ เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น.

5.3 มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 100 ไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 น. ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง

5.4 มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย พิจารณารายชื่อ ผลการศึกษา พบว่า

(1) สถานที่ขายสุราต้องตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 73.5 มีสถานที่จำหน่ายสุราห่างจากบริเวณโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร

(2) ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกไม่จำหน่ายสุราใกล้บริเวณโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 73.5 ไม่จำหน่ายสุราใกล้บริเวณโรงเรียน วัด หรือโบสถ์

5.5 มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ผลการศึกษา พบว่า มีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเพียงร้อยละ 16.7 ที่ไม่จำหน่ายให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ รายละเอียดตามตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ที่ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก จำแนกรายมาตรการ

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก รายการมาตรการ	การปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการ จำหน่ายสุรา	
	ปฏิบัติทุกครั้ง (ร้อยละ)	บางครั้ง/ไม่ปฏิบัติ (ร้อยละ)
ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา		
ต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา	162 (100.0)	0 (0.0)
ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย	69 (42.6)	93 (57.4)
ต้องมีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี	162 (100.0)	0 (0.0)
ต้องจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ	162 (100.0)	0 (0.0)
ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย		
ต้องจำหน่ายสุราตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ เวลา 11.00 น.-14.00 น.และเวลา 17.00 น. - 24.00 น.	2 (1.2)	160 (98.8)
ด้านการจำกัดวันจำหน่าย		
ต้องไม่จำหน่ายสุราในระหว่างเวลา 18.00 น. ของ วันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง	162 (100.0)	0 (0.0)
ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย		
สถานที่ขายสุราต้องตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียน วัด หรือ โบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร	119 (73.5)	43 (26.5)
ต้องไม่จำหน่ายสุราใกล้บริเวณโรงเรียน วัด หรือ โบสถ์	119 (73.5)	43 (26.5)
ด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ		
ต้องไม่จำหน่ายให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์	27 (16.7)	135 (83.3)

และเมื่อนำคะแนนของแต่ละมาตรการที่ได้มาประเมินระดับประสิทธิผลในแต่ละมาตรการ พบว่า มาตรการที่มีประสิทธิผล คือ มาตรการด้านการจำกัดวันจำหน่าย ส่วนมาตรการที่ไม่มีประสิทธิผล ได้แก่ มาตรการด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา มาตรการด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย มาตรการด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายและมาตรการด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ รายละเอียดตามตารางที่ 17 ดังนี้

ตารางที่ 17 ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก แยกประเมินรายมาตรการ

มาตรการควบคุม การจำหน่ายสุราของ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก	เกณฑ์ คะแนนใน การประเมิน	จำนวนผู้ประกอบการร้านค้า ปลีกที่ปฏิบัติตามกฎหมาย		ระดับ ประสิทธิผล
		ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	
ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา	4	69 (42.6)	93 (57.4)	ไม่มี
ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย	1	2 (1.2)	160 (98.8)	ไม่มี
ด้านการจำกัดวันจำหน่าย	1	162 (100.0)	0 (0.0)	มี
ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย	2	119 (73.5)	43 (26.5)	ไม่มี
ด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ	1	27 (16.7)	135 (83.3)	ไม่มี

และเมื่อนำคะแนนแต่ละมาตรการที่ได้มาพิจารณา เพื่อประเมินประสิทธิผลในภาพรวมของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราทั้ง 5 มาตรการที่กฎหมายบัญญัติไว้ พบว่า ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.7 หมายความว่า ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก สามารถปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรา ในช่วง 6-7 ข้อ รายละเอียดตามตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 18 ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ประเมินรวม
ทุกมาตรการ

ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุม การจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ประสิทธิผลต่ำ	0-5	43	26.6
ประสิทธิผลปานกลาง	6-7	100	61.7
ประสิทธิผลสูง	8-9	19	11.7
รวม		162	100.0

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้
ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต
พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับ ประสิทธิภาพ
ของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคุณ ลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้า
และลักษณะของร้านค้าปลีก วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติความแม่นยำของฟิชเชอร์
(Fisher exact test) และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า

เพศ มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.016) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์
กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก (p-value = 0.166)

อายุ มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.004) และด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ (p-value = 0.036) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล
ของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก (p-value = 0.005)

วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.006$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.009$) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.004$)

ความเป็นเจ้าของ มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า ความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} < 0.001$)

ระยะเวลาที่เปิดกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใดเลย เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า ระยะเวลาที่เปิดกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.994$)

เวลาเปิดจำหน่ายในแต่ละวัน มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้านพบว่า เวลาเปิดจำหน่ายในแต่ละวันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} < 0.001$)

รายได้ต่อวัน มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า รายได้ต่อวันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.028$)

ลักษณะของร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุร่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อหาความสัมพันธ์รวมทุกด้าน พบว่า ลักษณะของร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดตามตารางที่ 19 ดังนี้

ส่วนมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ได้ เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกคนไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง ค่าสถิติที่ได้มีเสถียรภาพ (stable) ดังนั้นจึงไม่สามารถแจกแจงข้อมูลได้

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

คุณลักษณะทั่วไป ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก และร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				
	ด้าน	ด้านการ	ด้านการ	ด้านการจำกัด	รวมทุก
	ใบอนุญาต	กำหนดเวลา	จำกัดสถานที่	อายุผู้ซื้อ	ด้าน
	χ^2 (df)	χ^2 (df)	χ^2 (df)	χ^2 (df)	χ^2 (df)
	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)
เพศ	0.223 (1) (0.637)	0.015 (1) (1.000)†	1.692 (1) (0.193)	5.752 (1) (0.016)	3.587 (2) (0.166)
อายุ	15.502 (4) (0.004)	1.661 (1) (0.502)†	10.248 (4) (0.036)	3.117 (1) (0.077)	10.718 (2) (0.005)
วุฒิการศึกษา	16.317 (1) (<0.001)	6.176 (1) (0.060)†	7.455 (1) (0.006)	6.799 (1) (0.009)	11.018 (2) (0.004)
ความเป็นเจ้าของ	13.058 (1) (<0.001)	0.285 (1) (1.000)†	3.203 (1) (0.074)	13.188 (1) (0.001)†	18.411 (2) (<0.001)
รวมเวลาที่เปิดกิจการ	2.697 (4) (0.610)	2.265 (1) (0.221)†	1.134 (4) (0.889)	0.281 (1) (0.596)	0.011 (2) (0.994)
เวลาเปิดในแต่ละวัน	18.051 (3) (<0.001)	0.162 (1) (0.857)†	0.648 (1) (0.519)†	16.200 (1) (0.001)†	18.354 (2) (<0.001)
รายได้ต่อวัน	23.410 (3) (<0.001)	1.070 (1) (0.545)†	6.199 (3) (0.102)	1.070 (1) (0.301)	7.125 (2) (0.028)
ลักษณะร้านค้าปลีก	15.247 (1) (<0.001)	2.865 (1) (0.221)†	2.832 (1) (0.092)	26.342 (1) (< 0.001)†	44.365 (2) (<0.001)

† Fisher exact test

หมายเหตุ ข้อมูลด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ไม่ได้

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับ ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient)

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อหาความสัมพันธ์แต่ละมาตรการ พบว่า

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.004$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.025$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ($p\text{-value} = 0.149$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก พบว่า

(1) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ด้านการบังคับใช้กฎหมายมีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ($p\text{-value} = 0.839$) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ($p\text{-value} = 0.586$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ($p\text{-value} = 0.223$) เมื่อรวมทุกมาตรการ พบว่า การบังคับใช้กฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.022$)

(2) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ด้านมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.022$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ($p\text{-value} = 0.663$) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ($p\text{-value} = 0.105$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ($p\text{-value} = 0.994$) เมื่อรวมทุกมาตรการ พบว่า มาตรการลงโทษทางกฎหมาย มีความสัมพันธ์ กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.043$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก พบว่า

(1) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนด้านการสนับสนุน - ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.028$) และด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.023$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ($p\text{-value} = 0.711$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ($p\text{-value} = 0.102$) เมื่อรวมทุกมาตรการพบว่า การสนับสนุน - ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.049$)

(2) การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนด้านมาตรการลงโทษจากชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ($p\text{-value} = 0.883$) ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ($p\text{-value} = 0.283$) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ($p\text{-value} = 0.827$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ($p\text{-value} = 0.726$) เมื่อรวมทุกมาตรการพบว่า มาตรการลงโทษจากชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.655$) รายละเอียดตามตารางที่ 20 ดังนี้

ส่วนมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ได้ เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกคนไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง ค่าสถิติที่ได้มีเสถียรภาพ (stable) ดังนั้นจึงไม่สามารถแจกแจงข้อมูลได้

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ตัวแปร	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				
	ด้าน ใบอนุญาต	ด้านการ กำหนด เวลา	ด้านการ จำกัด สถานที่	ด้านการ จำกัดอายุ ผู้ซื้อ	รวมทุกด้าน
	r_s (p-value)	r_s (p-value)	r_s (p-value)	r_s (p-value)	r_s (p-value)
ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก	0.349 (<0.001)**	0.114 (0.149)	0.226 (0.004)**	0.176 (0.025)*	0.344 (<0.001)**
การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต					
- การบังคับใช้กฎหมาย	0.029 (<0.001)**	0.016 (0.839)	0.043 (0.586)	0.096 (0.223)	0.180 (0.022)*
- มาตรการลงโทษทางกฎหมาย	0.179 (0.022)*	0.035 (0.663)	0.128 (0.105)	0.001 (0.994)	0.159 (0.043)*
การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน					
- การสนับสนุน-ค่านิยมในการบริโภคและจำหน่ายสุรา	-0.173 (0.028)*	-0.029 (0.711)	-0.179 (0.023)*	0.129 (0.102)	-0.088 (0.231)
- มาตรการลงโทษจากชุมชน	0.012 (0.883)	0.085 (0.283)	0.017 (0.827)	0.028 (0.726)	0.035 (0.655)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หมายเหตุ ข้อมูลด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ไม่ได้

บทที่ 5

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก
- ส่วนที่ 2 ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
- ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
- ส่วนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
- ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
- ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก

ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก เป็นเพศชายร้อยละ 54.3 และเพศหญิงร้อยละ 45.7 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 34.0 อายุต่ำสุด 24 ปี อายุสูงสุด 74 ปี มีอายุเฉลี่ย 48.38 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 75.3 ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของร้านค้าเอง ร้อยละ 87.7 และไม่ได้เป็นเจ้าของเองร้อยละ 12.3 เนื่องจากร้านค้าปลีกที่เปิดนั้นได้จัดตั้งเป็นร้านค้าสหกรณ์หมู่บ้าน เปิดดำเนินการมาแล้ว 10-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 มีฐานการเปิดกิจการ 13 ปี เปิดจำหน่ายสินค้า 12 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 73.5 โดยเริ่มเปิดร้านค้าเวลาประมาณ 06.00 น. ปิดเวลาประมาณ 18.00 น. มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า 1,000 - 1,499 บาทต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่ำกว่าวันละ 500 บาทต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 18.5 มีฐานรายได้ 1,100 บาท งานเทศกาล/ประเพณีที่จำหน่ายสุราได้มากที่สุด 3 อันดับแรก พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราได้มากที่สุดในช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ คิดเป็นร้อยละ 88.3 รองลงมาคือเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ คิดเป็นร้อยละ 71.0 และประเพณีงานบุญต่าง ๆ เช่นงานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 68.5 ลักษณะของร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 88.3 เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าเห็นว่าไม่ต้องลงทุนเรื่องสถานที่ตั้งเพิ่มเติม การดูแลร้านค้าก็สะดวกสบาย ง่ายต่อการเปิด-ปิดร้าน ถ้าลักษณะบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวก็เปิดหน้าเป็นร้านค้าและด้านหลังใช้เป็นที่พักอาศัย

ส่วนที่ 2 ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความรู้ระดับปานกลางร้อยละ 62.4 และ มีความรู้ในระดับสูงร้อยละ 22.2 ซึ่งจากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า มาตรการทางกฎหมายที่ออกมาควบคุมการจำหน่ายสุรา ที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำเป็นต้องรู้และมีความเข้าใจ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่แล้ว มีความรู้ ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่องการมีกฎหมายห้ามจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง คือ ต้องไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 น. ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้งถึงร้อยละ 100.0 อายุผู้ที่ซื้อสุราได้ต้องไม่ต่ำกว่า 18 ปีและการจำหน่ายสุราต้องไม่จำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีด้วย คิดเป็นร้อยละ 98.8 และถ้าจะมีการเปิดร้านค้าที่มีการจำหน่ายสุราด้วย ต้องขอใบอนุญาตจำหน่ายสุราจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตร้อยละ 97.5 ส่วนกฎหมายที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังมีความรู้น้อย

โดยเฉพาะในเรื่อง สถานที่ที่ตั้งต้องห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 ม. และห้ามจำหน่ายสุราในบริเวณโรงเรียน วัด โบสถ์ คิดเป็นร้อยละ 3.7 และร้อยละ 41.4 ตามลำดับ อีกทั้งกฎหมายในเรื่องเวลาเฉพาะที่กำหนดให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่เป็นประเภทร้านค้าปลีกสามารถจำหน่ายสุราได้ ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ว่าด้วยการกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 กำหนดให้ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาดังแต่ 11.00 น. ถึงเวลา 14.00 น. และตั้งแต่เวลา 17.00 น. ถึง 24.00 น. ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกส่วนใหญ่รู้ว่ามีความหมายกำหนดไว้ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเวลาใดบ้าง คิดเป็นร้อยละ 26.5

ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการบังคับใช้กฎหมายและมีมาตรการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.8 ซึ่งจากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้ว่ามีเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ยังมีการจับตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวข้องสุราร้อยละ 84.0 และถ้าถูกตรวจจับจากเจ้าหน้าที่จะได้รับโทษรุนแรง ร้อยละ 67.9 แต่จากการสัมภาษณ์แล้วพบว่า มีเจ้าพนักงานสรรพสามิต ออกตรวจร้านค้าเพียงร้อยละ 64.2 ซึ่งเป็นการออกตรวจเพียงปีละ 1 ครั้งหรือ 2 ปีต่อครั้ง ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเห็น หรือรับรู้ว่ามี การสั่งจำคุก ปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำความผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องสุราเพียงร้อยละ 16.7 และบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การออกและต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุรานั้น จะมีเจ้าหน้าที่สรรพสามิตออกให้บริการถึงพื้นที่ โดยให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ประสานกับทางผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทราบว่า จะมีเจ้าหน้าที่สรรพสามิตออกให้บริการ ณ ที่ว่าการองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่ออำนวยความสะดวกในการออกและต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ในทางปฏิบัติแล้วผู้ประกอบการร้านค้าปลีกก็จะให้เงินกับผู้ที่ เป็นสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านของตนเป็นผู้ดำเนินการให้ ก็ถ้าร้านค้าจำหน่ายสุราต่างประเทศด้วยก็จะเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตปีละ 1,000 บาท ส่วนร้านค้าใดที่จำหน่ายสุราที่ผลิตในประเทศอย่างเดียวก็น่าจะเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเพียงปีละ 10 บาท พร้อมภาษีรายได้จังหวัด รายได้สุขาภิบาล ภาษีเทศบาลอีกร้อยละ 10 รวมที่ต้องจ่ายเป็นเงิน 1,100 บาทและ

11 บาทตามลำดับ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วร้านค้าปลีกในหมู่บ้านก็จะเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเพียงปีละ 11 บาทเท่านั้น ในทางกฎหมายการออกใบอนุญาตของเจ้าพนักงานสรรพสามิตนั้น สถานที่จำหน่ายสุราของผู้ร้องขอต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานศึกษา ศาสนสถาน หรือบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ดังกล่าว จึงจะสามารถออกใบอนุญาตจำหน่ายสุราให้กับผู้ร้องขอได้ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่สรรพสามิตออกให้บริการ ณ ที่ว่าการองค์การบริหารส่วนตำบล และอาจจะมีเพียงสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ส่งผลให้ยังมีร้านค้าที่มีสถานที่ตั้งร้านอยู่ใกล้กับสถานศึกษา ศาสนสถาน หรือบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง เปิดให้บริการอยู่ ซึ่งถือเป็นการขาดการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดของเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเข้าใจที่ผิดโดยเข้าใจว่าสามารถเปิดให้บริการแก่ลูกค้าได้ โดยไม่ผิดกฎหมายเมื่อได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราแล้ว

ส่วนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

จากการศึกษาวิจัย พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.1 ซึ่งจากผลการวิจัยอธิบายได้ว่าชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความตระหนักในการควบคุมการจำหน่ายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกภายในชุมชนของตนเอง ทั้งที่มีการจำหน่ายสุราออกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนด การที่มีผู้จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง มีเพียงมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 19.0 เท่านั้น จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับการบอกกล่าว ตักเตือน และข่มขู่จากผู้นำหมู่บ้าน โดยผู้นำมาบอกด้วยตนเองบ้าง ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงของหมู่บ้านบ้าง รวมทั้งมีมติของคณะกรรมการหมู่บ้านในเรื่องจำหน่ายสุราให้กับเด็ก และการจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง ว่าถ้ามีการกระทำผิดจะต้องถูกปรับเป็นเงิน 50 บาท ในทางปฏิบัติยังไม่มี การปรับเงินจริงตามที่มติหมู่บ้านออกมา ดังนั้น เมื่อชุมชนไม่มีความตระหนักในการควบคุมการจำหน่ายสุราแล้ว ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราทุกเวลาที่มีผู้บริโภคมานั่งซื้อ ส่วนใหญ่ผู้บริโภคเป็นเพศชาย วัยทำงาน อายุระหว่าง 19 – 59 ปี ร้อยละ 88.9 มาซื้อในช่วงเวลา 17.00 น. - 24.00 น. ซึ่งก็จะมี การดื่มเล็กน้อยหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เป๊ก” เป็นความเชื่อว่า “ดื่มเพื่อแก้เมื่อย เพื่อให้กินข้าวได้เยอะขึ้น” การจำหน่ายก็จะมีราคาถูกเพียงเป๊กละ 5 - 10 บาทเท่านั้น สุราที่ชาวบ้านนิยมบริโภคส่วนใหญ่คือสุราขาว (เหล้าขาว) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกฤษฎา แสงเดือนฉาย (2547) ที่พบว่า ช่วงเวลาการดื่มมากที่สุดคือตอนเย็นหลังเลิกจากการทำงาน

ส่วนมาตรการควบคุมผู้บริโภคนั้น พบว่าชุมชนมีมาตรการลงโทษผู้ที่ดื่มสุราแล้ว อาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 63.0 เนื่องจากผู้ที่ดื่มสุราแล้ว อาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนนั้น อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่คนในครอบครัวหรือชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงมีมาตรการควบคุม ถ้าเป็นการอาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนในงานรื่นเริงหรืองาน ประเพณีของหมู่บ้านก็จะให้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือที่นิยมเรียกว่า “อปพร.” เป็นผู้ควบคุมให้อยู่ในความสงบ แต่ถ้าเป็นการดื่มสุราแล้วอาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนทั่วไป ก็จะให้ครอบครัว หรือตำรวจเฝ้าระวังมากกว่าครอบครัวจะควบคุมได้ ก็จะมีผู้นำหรือคนในชุมชนช่วย ควบคุม แต่ถ้ามีเหตุการณ์ทำร้ายร่างกาย หรือทรัพย์สินต่าง ๆ ก็ต้องมีการปรับโทษกันเกิดขึ้น ทั้งนี้ ตามแต่ที่จะตกลงกัน

เมื่อพิจารณามาตรการลงโทษที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก เห็นว่ามีความเหมาะสมและ เป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุดนั้น คือ ผู้นำชุมชนว่ากล่าวตักเตือน คิดเป็นร้อยละ 77.8 รองลงมา คือออกมติชุมชน ถ้ามีการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ต้องโดนปรับแล้วนำเงินเข้า กองทุนหมู่บ้าน และแจ้งตำรวจจับ คิดเป็นร้อยละ 61.1 และร้อยละ 67.3 ตามลำดับ ซึ่งจาก ผลการวิจัยอธิบายได้ว่า เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าเห็นว่า การว่ากล่าวตักเตือนจากผู้นำชุมชนก็ เพียงพอแล้ว เพราะคนในชุมชนเดียวกันมีการรู้จักกันอยู่แล้ว ซึ่งเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด ด้วย ส่วนการปรับนั้นก็คงมีได้แต่การที่จะต้องมีการเสียค่าปรับแล้วนำเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านนั้น ยังไม่มีชุมชนใดสามารถทำได้ในทางปฏิบัติ ส่วนการแจ้งตำรวจนั้น ในชุมชนหรือหมู่บ้านเดียวกัน แล้ว ไม่กระทำการเนื่องจากภายในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอาจจะเป็นทางเครือญาติ อาวุโส การยอมรับของคนในชุมชน หรือมิตรภาพอันดีกันอยู่แล้ว ยกเว้นจะเป็นการก่อกวนแก่งัดกันทางธุรกิจ

ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอ สิรินคร จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาวิจัยขออภิปรายผลเป็นรายมาตรการดังนี้

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา โดยกฎหมายกำหนดให้ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วต้องแสดงไว้ในที่ เปิดเผยให้เห็นได้ง่าย ต้องมีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี และต้องจำหน่ายสุราตามประเภท ใบอนุญาตที่ได้รับ ซึ่งผลการวิจัย พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั้งหมดทุกร้านมีใบอนุญาต

จำหน่ายสุรา มีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี และจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ ส่วนใบอนุญาตจำหน่ายสุราที่ต้องแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายนั้น ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามเพียงร้อยละ 42.6 เท่านั้น ถือว่ามาตรการด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ไม่มีประสิทธิผล จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังขาดการปฏิบัติตามกฎหมายเพียงการไม่ปิดใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเท่านั้น ตามมาตรา 26 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ใบอนุญาตซึ่งออกตามความในมาตรา 5 มาตรา 12 มาตรา 17 และมาตรา 24 ให้ใช้ได้เฉพาะในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย” โดยในใบอนุญาตก็จะมีการขีดข้อความว่า “ปิดไว้ในที่เปิดเผย” แสดงอยู่ ซึ่งหากผู้ประกอบการร้านค้าไม่ได้ปิดใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยแล้ว ก็มีความผิดตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 9 วรรคสอง หรือมาตรา 26 วรรคแรก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย โดยในกฎกระทรวงฉบับที่ 1 ว่าด้วยการกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 (สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร) และประเภทที่ 4 (สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่าสิบลิตร) ออกตามในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 โดยกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 จะขายสุราได้เฉพาะเฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งเวลาที่กฎกระทรวงกำหนดให้ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา ซึ่งผลการวิจัย พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราตามเวลาที่กฎหมายกำหนดเพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้น ถือว่ามาตรการด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ไม่มีประสิทธิผล จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า การที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังมีการจำหน่ายสุราทุกเวลาที่ผู้บริโภคมารซื้อ โดยให้เหตุผลว่า “ซื้อมาขาย ไม่ได้ซื้อมาโชว์ ถ้าร้านนี้ไม่ขาย ก็ไปซื้อร้านอื่น ร้านอื่นก็ขายให้” ทั้งนี้ตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท” ซึ่งโทษที่กฎหมายกำหนดเพียงแค่เงินค่าปรับไม่เกิน 50 บาทเท่านั้น ถือว่าน้อยมาก หากเทียบผลกำไรที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจึงฝ่าฝืน กฎหมายที่กำหนดไว้ ทำให้มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่ายนี้ นำมาใช้ไม่ได้กับร้านค้าที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย ตามมาตรา 112 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้ง ในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และตามมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ” ซึ่งผลการวิจัย พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั้งหมดทุกร้านปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดไว้ ถือว่ามาตรการด้านการจำกัดวันจำหน่ายนี้ มีประสิทธิผล จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า การเลือกตั้งในแต่ละครั้งใช้เวลาแค่หนึ่งวัน ซึ่งตามเป็นจริงคือตั้งแต่วันที่ 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันก็ตาม และผู้นำชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงของชุมชนให้ทราบด้วยอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญคือโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งถือว่าเป็นโทษทางอาญาที่มีทั้งโทษจำคุกและเงินค่าปรับที่สูง ทำให้มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย นำไปบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติกับร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย โดยกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510 กำหนดให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องไม่ขายสุราและมีสถานที่ขายสุราตั้งอยู่ในบริเวณสถานศึกษาหรือศาสนสถาน รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานศึกษาหรือศาสนสถาน รวมทั้งสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ในระยะ 500 เมตร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 73.5 เท่ากัน ถือว่ามาตรการด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ไม่มีประสิทธิผล จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องไม่ขายสุราและสถานที่ขายสุราต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวข้างต้นเพียงร้อยละ 41.4 และร้อยละ 3.7 ตามลำดับ ส่งผลให้มีการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย และที่สำคัญอาจเกี่ยวเนื่องกับการขอใบอนุญาตซึ่งผู้ร้องขอทุกรายที่ยื่นขอใบอนุญาต

จำหน่ายสุรานั้นจะได้รับใบอนุญาตทั้งหมด ในความเป็นจริงแล้วมีร้านค้าหลายร้านตั้งอยู่ด้านหน้าหรือด้านข้าง ดิคกับรั้วของสถานศึกษา หรือวัด แต่ก็ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราเช่นกัน

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ตามมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์” และกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ที่ออกตามความในมาตรา 47 (4) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุรา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2510 ข้อ 3 (1) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาต “ต้องไม่ขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์” ซึ่งผลการวิจัย พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 16.7 ถือว่ามาตรการด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ไม่มีประสิทธิผล จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า จากการที่มีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามเพียงแค่อ้อยู่ 16.7 นั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลไปในทางเดียวกัน ถ้าไม่ขายให้ก็ไปซื้อร้านอื่น ร้านอื่นก็ขายให้ ถึงจะขายให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ก็ยังเป็นเด็กในหมู่บ้านที่รู้จัก ถ้าไม่รู้จักก็ไม่ขาย และเจ้าหน้าที่สรรพสามิตจะคุมเข้มในเมืองที่ขายได้มาก จะไม่มาตรวจในหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทราบว่าเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ สั่งจำคุก ปรับ ถูกลงโทษใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับสุรา เพียงร้อยละ 16.7 จากการรับรู้ว่ามีการลงโทษจากเจ้าหน้าที่มีน้อยและเหตุผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกไม่มีความยำเกรงหรือเคารพต่อกฎหมายเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” (มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546) และ “การสั่งพักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดไม่เกินครั้งละ 6 เดือน หรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียก็ได้” (มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493)

เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก พบว่ามีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.7 ซึ่งจากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า การที่ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในมีประสิทธิผลปานกลางนั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังมีการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายกันอยู่มาก โดยเฉพาะยังมีการจำหน่ายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์สูงถึงร้อยละ 83.3 และผู้ประกอบการร้านค้าปลีก

ยังจำหน่ายสุราทุกครั้งที่มีผู้บริโภคมาซื้อสูงถึงร้อยละ 98.8 คือไม่จำหน่ายตามเวลาที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ส่วนมาตรการด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา มีแค่กฎหมายที่กำหนดให้ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายเท่านั้น ที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังถือปฏิบัติกันเพียงร้อยละ 42.6

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก โดยใช้สถิติความแม่นยำของฟิชเชอร์ (Fisher exact test) และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการวิจัยอธิบายได้ว่า

เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.166$) โดยเพศชายและเพศหญิงมีผลการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราใกล้เคียงกัน ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของจิราภรณ์ เทพหนู (2540) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญศึกษา ในจังหวัดพัทลุง จำนวน 1,261 คน พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเพศชายมีโอกาสเสี่ยงที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็น 13.03 เท่าของเพศหญิง ($95\%CI = 10.46-18.56$)

อายุ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.005$) ซึ่งการเปิดกิจการร้านค้าไม่ได้มีการกำหนดอายุไว้ การดำเนินกิจการร้านค้าปลีก ก็ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานมากนัก ผู้ที่มีอายุมากก็สามารถเปิดกิจการร้านค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล (2542) ที่ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร จำนวน 614 คน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001$)

วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.004$) จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 75.3 ในการดำเนินกิจการร้านค้าปลีกนั้นไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษาที่สูงมากนัก ก็สามารถปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุราได้แล้ว

ความเป็นเจ้าของ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} < 0.001$) เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่เป็นเจ้าของร้านค้าเอง มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากต้องการเปิดกิจการร้านค้าปลีกที่มีการจำหน่ายสุราด้วย ทำให้การปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ที่เป็นเจ้าของร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ระยะเวลาที่เปิดกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.994$) เนื่องจากถึงแม้ว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกใดที่เปิดกิจการมานานแล้ว ก็ยังมีการกระทำผิดกฎหมายกันอยู่ อาจเป็นเพราะประสบการณ์ที่เรียนรู้มาว่าถึงแม้จะขายสุราให้เด็ก ขายสุรานอกนอกเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ไม่มีเจ้าหน้าที่หน่วยใดเข้ามาควบคุมดูแล

เวลาเปิดจำหน่ายในแต่ละวัน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} < 0.001$) ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเลือกจำหน่ายสินค้าภายในร้านเวลากลางวันเริ่มตั้งแต่เวลา 06.00 น.จนถึงเวลาประมาณ 18.00 น.คิดเป็นร้อยละ 73.4 ก็จะปิดร้าน อาศัยความสะดวกสบาย ไม่ได้หวังผลกำไรมากนัก

รายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่อวัน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.028$) เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่มีการจำหน่ายสุรภายในหมู่บ้านให้ความเห็นว่า สินค้าที่ซื้อมานั้น ซื้อมาเพื่อขาย เมื่อมีคนมาซื้อก็ต้องขาย ยิ่งขายมาก ยิ่งมีรายได้มากตามไปด้วย กฎหมายหรือมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราที่ออกมาถึงแม้จะมีการบัญญัติไว้แต่ขาดการบังคับใช้ที่จริงจังทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมองถึงรายได้จากการจำหน่ายเป็นสำคัญ

การจำหน่ายสุราในงานเทศกาล/ ประเพณี จากการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกสามารถจำหน่ายสุราได้มากที่สุดในช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ คิดเป็นร้อยละ 88.3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุรยา วงศ์ไชยคง (2547: 95) ได้ศึกษา การสื่อสารและปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดยการจัดสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนมัธยมตอนต้น นักเรียนมัธยมตอนปลาย และนักศึกษาอุดมศึกษาที่ดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวัยรุ่นเองมีความคิดหรือค่านิยมที่ว่า ทุกงานเลี้ยงสังสรรค์ และวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จะต้องมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ด้วยเสมอ เพราะจะทำให้บรรยากาศในงานเกิดความสนุกสนาน มีความรื่นเริงมากยิ่งขึ้น เมื่อการจำหน่ายสุราในช่วงเทศกาลสงกรานต์มาก ทำให้เกิดผลกระทบจากการดื่มสุรามากตามมาด้วย จากข้อมูลของสำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย สรุปสถิติผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บทางถนน 10 วันอันตราย ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ตั้งแต่วันที่ 7-16 เมษายน 2549 มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น 5,327 ครั้ง บาดเจ็บ 5,985 คน มีผู้เสียชีวิต 476 คน เฉลี่ยแล้วเสียชีวิตวันละ 48 คน ลดลงจากช่วงเดียวกันในปี 2548 ร้อยละ 8.81 สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นการเมาสุรา ร้อยละ 35.44 ประเภทรถที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือรถมอเตอร์ไซค์ ร้อยละ 84.72 รองลงมาคือรถปิกอัพร้อยละ 7.75

ลักษณะของร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} < 0.001$) โดยผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 88.3 ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินกิจการ เนื่องจากไม่ต้องลงทุนเรื่องสถานที่ตั้งเพิ่มเติม การดูแลร้านก็สะดวกสบายง่ายต่อการเปิด-ปิดร้าน แต่การจะเปิดร้านค้าได้นั้นต้องขอใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิตก่อน ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องไม่ขายและมีสถานที่ขายสุราตั้งอยู่ในบริเวณสถานศึกษาหรือศาสนสถาน สถานบริการ รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องกับสถานที่ดังกล่าว ถือเป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ป้องกันการเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้น การใช้ชั้นล่างของบ้านเปิดเป็นร้านค้าย่อมทำได้ แต่ต้องไม่อยู่ใกล้กับสถานที่ที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิ การศึกษา ความเป็นเจ้าของ ระยะเวลาเปิดกิจการ เวลาการจำหน่ายในแต่ละวัน รายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่อวัน และลักษณะของร้านค้าปลีก พบว่า อายุ วุฒิการศึกษา ความเป็นเจ้าของ เวลาการจำหน่ายในแต่ละวัน รายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่อวันและลักษณะของร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการวิจัยอธิบายได้ว่า

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์ กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เมื่อหาความสัมพันธ์ของแต่ละมาตรการ พบว่า ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ส่วนมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถหาความสัมพันธ์ได้ ซึ่งจากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 62.4 มีความรู้ระดับปานกลาง และจากการที่มีเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ออกตรวจและให้คำแนะนำแก่ร้านค้าถึงร้อยละ 64.2 ซึ่งจากการออกตรวจทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับความรู้โดยตรงจากเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินกิจการร้านค้าให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ รวมทั้งได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนสอดคล้องกับการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ร.อ.หญิงสายพิน ศาประเสริฐ ที่ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนนายสิบทหารบก ผลการวิจัย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนนายสิบทหารบก ($p\text{-value} = 0.20$) ดังนั้นการที่รัฐบาลกำหนดนโยบายหรือออกมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกจะเกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งคือ การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้ที่เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุราที่ออกมาด้วย

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ทั้งตัวแปรการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.022$, $p\text{-value} = 0.043$ ตามลำดับ) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการ

ร้านค้าปลีกก็รู้ว่า เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ มีบทบาทในการจับตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับสุราร้อยละ 84.0 และถ้าถูกตรวจจับจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับโทษรุนแรง ร้อยละ 67.9 และจากการสัมภาษณ์แล้วพบว่า มีเจ้าพนักงานสรรพสามิต ออกตรวจร้านค้า ร้อยละ 64.2 เป็นการออกตรวจปีละ 1 ครั้งหรือ 2 ปีต่อครั้ง ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเห็น หรือรับรู้ว่าจะมีการสั่งจำคุก ปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำความผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับสุรา ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของแม็กไนท์ และสเตอร์ปซ์ (McKnight AJ. and Streff FM. อ้างจากขงยุทธ ขจรธรรม พิมพา ขจรธรรม และบัณฑิต สรไพศาล, 2547: 14) ที่ศึกษาผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายการให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบาร์และร้านอาหาร ผลการวิจัยพบว่า การรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ขาย (legal liability) การรับรู้ถึงการตรวจตราของตำรวจ ส่งผลให้เกิดการควบคุมจำหน่ายสุราอยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด ทั้งยังมีส่วนช่วยให้ผู้ให้บริการปฏิเสธการบริการผู้ดื่มที่เริ่มเมา โดยเพิ่มจากการปฏิเสธร้อยละ 17.5 เป็นร้อยละ 54.3 เมื่อตำรวจสายตรวจเริ่มแวะเวียนมาตรวจตรา อย่างไรก็ตามหากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตมากเท่าใด ก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมการจำหน่ายสุรามากเท่านั้น เพื่อเป็นการป้องกันการถูกลงโทษ หรือถูกจับ อันจะส่งผลเสียต่อรายได้และมีผลต่อชื่อเสียงของร้านค้าด้วย มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราต่าง ๆ ที่มีนั้นหากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นอย่างดี แต่เจ้าหน้าที่เองขาดการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษทางกฎหมายที่เข้มงวดแล้ว การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายก็จะเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเมื่อกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้ต้องกระทำแล้วเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ด้วยอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายที่เคร่งครัดตามมาด้วยเช่นกัน

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน ทั้งตัวแปรการสนับสนุน-ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุราและมาตรการลงโทษจากชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.231$, $p\text{-value} = 0.655$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งจากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ชุมชนยังให้ความสำคัญกับการควบคุมการจำหน่ายสุราไม่มากนัก อาจเป็นเพราะคนในชุมชนยังมีค่านิยมหรือให้การสนับสนุนการบริโภคและจำหน่ายสุราอย่างเสรี เช่น ผู้บริโภคสามารถซื้อสุรามาบริโภคได้ตลอดเวลาที่ต้องการผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเองก็จะจำหน่ายให้ทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนยังไม่มีมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ทั้งที่มีการจำหน่ายสุราออกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนด มีการจำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จากการ

สัมภาษณ์พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับการบอกกล่าว ตักเตือน จากผู้นำหมู่บ้าน โดยผู้นำมาบอกด้วยตนเองบ้าง ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงของหมู่บ้านบ้าง รวมทั้งมีมติของคณะกรรมการหมู่บ้านในเรื่องจำหน่ายสุราให้กับเด็ก และการจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง ว่าถ้ามีการกระทำผิดจะต้องถูกปรับเป็นเงิน 50 บาท ในทางปฏิบัติยังไม่มีการปรับเงินจริงตามที่มติหมู่บ้านออกมา ดังนั้น เมื่อชุมชนไม่มีมาตรการออกมาควบคุมการจำหน่ายสุราแล้ว ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราทุกเวลาที่มีผู้บริโภคมาซื้อ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภคจะเป็นเพศชาย วัยทำงาน อายุระหว่าง 19 – 59 ปี ร้อยละ 88.9 มาซื้อในช่วงเวลา 17.00 น. – 24.00 น. เวลาหลังเลิกงาน ผลการวิจัยครั้งนี้แตกต่างจากการศึกษาของ สรिता ชีร์วัฒน์สกุล จิราพร สุวรรณธีรางกูล และอุษณีย์ พึ่งปาน (2548: 67-68) ที่ได้ทำการศึกษาชุมชนชนบทในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนเกษตรกรรม เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาจากองค์กรภายนอก ทั้งนี้การลดการดื่มสุราเริ่มต้นจากการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปี 2536-2537 โดยการออกมาตรการห้ามดื่มสุราในงานศพ เพื่อลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อสุราเลี้ยงแขก แต่มาตรการดังกล่าวในตอนแรกไม่ผ่านประชาคมหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามภายหลังจากได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ด้วยการชี้แจงให้เห็นผลดีและผลเสียของการดื่มสุรา การวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินในครอบครัวของแต่ละครัวเรือน จึงนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายด้วยการลดการดื่มสุรา ดังนั้นในปี 2539 ได้มีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสุรามายังคับใช้ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ไม่ดื่มสุราในงานศพหลังเที่ยงคืนของวันที่จะเผาลงเวลาที่พิธีเผาเสร็จสิ้น 2) ยกเลิกการสนับสนุนเงินซื้อสุราในงานบุญต่าง ๆ ที่เคยมีมาก่อนหน้า 3) ห้ามดื่มสุราและส่งเสียงดังหลัง 21.00 นาฬิกา 4) คนที่เจ็บป่วยจากอุบัติเหตุที่สืบเนื่องมาจากสุราจะไม่ได้รับเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลจากกองทุนออมทรัพย์หมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายสุรามากยิ่งขึ้น คงต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งผู้นำชุมชน คนในชุมชน รวมทั้งจิตสำนึกของผู้ประกอบการร้านค้าด้วย ซึ่งถ้าหากต้องการให้การบริโภคสุราลดลงและการจำหน่ายสุราเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ควรมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ ต้องให้การสนับสนุนและเข้มงวดกันอย่างจริงจัง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เรื่องประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 162 คน จาก 6 ตำบล 37 หมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (structure interview questionnaire) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมแล้ว ไปทดสอบใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน (pilot survey) มีค่าความยากง่าย (difficulty) และอำนาจจำแนก (discrimination) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ควบคุมการจำหน่ายสุรา ซึ่งทุกข้อได้ค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 31 มกราคม 2550 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้ตามจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 162 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ (percentage) ค่าจำนวน (number) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) ค่ามัธยฐาน (median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ (quartile deviation) ทดสอบสมมุติฐานโดยใช้สถิติความแม่นยำตรงของฟิชเชอร์ (Fisher exact test) การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) ผลการวิจัยสามารถสรุปและให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก

ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีสัดส่วนของเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 54.3 และร้อยละ 45.7 ตามลำดับ อายุเฉลี่ย 48.48 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 75.3 เป็นเจ้าของร้านค้าเองร้อยละ 87.7 ส่วนใหญ่เปิดกิจการมาแล้ว 13 ปี เปิดจำหน่ายสินค้า 12 ชั่วโมงต่อวัน และมีมัธยฐานรายได้ 1,100 บาทต่อวัน ลักษณะของร้านค้าปลีกส่วนใหญ่ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินกิจการ ร้อยละ 88.3

ระดับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา มีความรู้ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.4

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.8

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.1

ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ตามที่กฎหมายได้ออกมาตรการมาควบคุมทั้ง 5 มาตรการนั้น มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา พบว่า ไม่มีประสิทธิผล โดยผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั้งหมดมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา มีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี และจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ แต่ยังมีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกถึงร้อยละ 57.4 ที่ยังไม่แสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย พบว่า ไม่มีประสิทธิผล โดยมีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้น ที่จำหน่ายสุราตามเวลาที่

กฎกระทรวงกำหนดให้จำหน่ายสุราได้ คือ เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

3) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย พบว่า มีประสิทธิผล โดยผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั้งหมดไม่จำหน่ายสุราในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง

4) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย พบว่า ไม่มีประสิทธิผล โดยมีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกร้อยละ 26.5 ยังจำหน่ายสุราและมีสถานที่จำหน่ายสุราใกล้บริเวณโรงเรียน วัด หรือ โบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร

5) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ พบว่า ไม่มีประสิทธิผล โดยมีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกถึงร้อยละ 83.3 ยังจำหน่ายให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับ ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ความเป็นเจ้าของ เวลาการจำหน่ายในแต่ละวัน รายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่อวันและลักษณะของร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่า เพศและระยะเวลาที่เปิดกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ทั้งตัวแปรการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.022$, $p\text{-value} = 0.043$ ตามลำดับ) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนทั้งตัวแปรการสนับสนุน-ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุราและมาตรการลงโทษจากชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.231$, $p\text{-value} = 0.655$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ยังมีน้อยในเรื่องที่เกี่ยวกับเวลาที่สามารถจำหน่ายสุราได้โดยไม่ผิดกฎหมายและสถานที่ตั้งของร้านค้า ซึ่งตอบถูกต้องเพียงร้อยละ 26.5 และร้อยละ 3.7 ตามลำดับ ดังนั้น ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้การนำไปปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป
2. การออกใบอนุญาตจำหน่ายสุรา เจ้าพนักงานสรรพสามิตควรมีข้อจำกัด หรือความเข้มงวดมากขึ้น เช่น เรื่องของสถานที่ตั้ง เป็นต้น และควรมีการขึ้นค่าธรรมเนียมใบอนุญาต เพื่อลดความหนาแน่นของสถานที่จำหน่ายแอลกอฮอล์ (Density of retail outlets) ลง
3. การบังคับใช้กฎหมายจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น การห้ามการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในผู้ที่มียุ่ต่ำกว่า 18 ปี เป็นต้น และควรเพิ่มบทลงโทษ เช่น ในกรณีที่มีผู้จำหน่ายสุราออกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท ก็ให้มีโทษปรับที่สูงขึ้น
4. ในช่วงงานเทศกาล ประเพณี ควรมีการเข้มงวดเป็นพิเศษ เช่น ช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ เทศกาลวันปีใหม่ เป็นต้น เพราะช่วงเวลานี้มีการบริโภคสุรามาก และผู้ประกอบการร้านค้าสามารถจำหน่ายสุราได้มากกว่าปกติ ดังนั้น เพื่อให้การบาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุจากรชนลดลง จึงควรมีการเข้มงวดในการจำหน่ายสุรามากยิ่งขึ้นด้วย
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนควรมีการส่งเสริมบทบาทและกระตุ้นจิตสำนึกในการช่วยกันป้องกันและควบคุม ปัญหาอันเนื่องมาจากการบริโภคและการจำหน่ายสุรา รวมทั้งมีวิธีการหรือมาตรการต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องปรับให้เข้ากับบริบทของชุมชนนั้น ๆ ด้วย เพื่อลดปัญหาจากสุราให้ เป็นผลสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ เช่น ความหนาแน่นและระยะห่างของสถานที่จำหน่ายแอลกอฮอล์ (density and proximity of retail outlets) ว่าส่งผลกระทบต่อการใช้บริการ หรือการควบคุมในทางกฎหมายอย่างไรบ้าง
2. ผลกระทบของการเปิดให้มีการผลิตและจำหน่ายสุราที่บ้านอย่างเสรีเพื่อส่งเสริมนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ว่ามีกฎหมายใดบ้างที่ใช้ควบคุม ดูแล หรือให้อำนาจไว้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการควบคุมแตกต่างจากสุราที่มีขายทั่วไปอย่างไรบ้าง
3. ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าเหตุใด ยังมีสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่ใกล้กับสถานศึกษา เช่น ตั้งอยู่หน้าโรงเรียน หน้ามหาวิทยาลัยได้ ทั้งที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัด
อุบลราชธานี

นายเรืองยศ บุญภักดี 4837676 PHPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ฉัตรสุนัน พงศ์ภิญโญ, ปช.ด. (ประชากรศาสตร์), วิไล
กุศลวิศิษฐ์กุล, วท.ม. (ชีวสถิติ), เชษฐ รัชดาพรธรรมาธิกุล, ศษ.ค. (ประชากรศึกษา)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

สุราเป็นสารเสพติดที่ถูกกฎหมายและทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพประชาชนได้มากกว่าสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย (WHO; World Health Organization, 2005) การบริโภคสุราก็เป็นพฤติกรรมที่พบได้ทั่วไปในสังคมโลกและในสังคมไทย มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากฐานข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ร่วมกับองค์การอาหารและการเกษตรศาสตร์ (FAO) ที่คำนวณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวต่อปีของประชากร พบว่าปี 2543 คนไทยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 13.59 ลิตรต่อหัวต่อปี จัดเป็นอันดับ 5 ของโลก และการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าในปี 2546 คนไทยมีแนวโน้มดื่มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว คนไทยอายุ 11 ปีขึ้นไปดื่มเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์จำนวน 18.61 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 35.46 เมื่อมีการบริโภคที่สูงขึ้น แนวโน้มอายุของผู้บริโภคลดลง รัฐบาลจึงประกาศนโยบายและเป้าหมาย “เมืองไทยแข็งแรง” (Healthy Thailand) โดยกำหนดเป้าหมายให้คนไทยลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามประกาศนโยบายชาติที่ตั้งไว้ จึงได้กำหนดมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้น และพบว่ามาตรการควบคุมการเข้าถึงได้แก่ จำกัดอายุผู้ซื้อ จำกัดอายุขั้นต่ำที่สามารถซื้อดื่มได้หรือนำออกไปดื่มข้างนอกก่อนข้างมีประสิทธิผลกว่าวิธีอื่น ๆ การเข้าถึงสุราอาจจำกัดด้วยชั่วโมง วัน เวลา สถานที่ที่จำหน่าย รวมทั้งประกาศห้ามดื่มสุราในวันสำคัญต่าง ๆ และวันเทศกาลต่าง ๆ ส่วนมาตรการ

ควบคุมการจำหน่ายสุรา ถือเป็นมาตรการที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคโดยตรงและมากที่สุด เพราะเป็นช่องทางจำหน่ายสุราผ่านร้านค้าปลีกที่มีอยู่ทั่วไป ทำให้หาซื้อง่ายและไม่แพง อายุไม่ถึงเกณฑ์ก็ซื้อได้และไม่ว่าจะไปที่ไหนก็สามารถซื้อได้ ประเด็นสำคัญคือ “ทำอย่างไรจะทราบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้มีการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา มาตรการดังกล่าวใช้กับร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน มีประสิทธิผลหรือไม่ และปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไร” ผลการศึกษาข้างต้นจะเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนากฎหมายเพื่อกำหนดและ/หรือปรับปรุงนโยบาย มาตรการป้องกัน แก่ไข หรือบังคับใช้ให้การจำหน่ายสุราของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีประสิทธิผลมากขึ้น อันจะส่งผลให้ปัญหาอันเนื่องมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวัดระดับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมจำหน่ายสุรา
3. เพื่ออธิบายการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ความเป็นเจ้าของกิจการ ระยะที่เปิดกิจการ เวลาเปิดจำหน่ายในแต่ละวัน รายได้ต่อวัน ลักษณะของร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
2. ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมจำหน่ายสุรา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

3. การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจในการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการบังคับใช้กฎหมายและด้านมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

4. การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการสนับสนุน – ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุรา และด้านมาตรการลงโทษจากชุมชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ทบทวนวรรณกรรม

กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ให้ความหมาย “สุรา” ไว้ว่า หมายความว่ารวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา

ส่วนกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรานั้นมีการกำหนดให้ผู้จำหน่ายสุราต้องปฏิบัติตามมาตรการ 5 ด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา 2) ด้านการจำกัดเวลาจำหน่าย 3) ด้านการจำกัดวันจำหน่าย 4) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย และ 5) ด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ

1. มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 17 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต” และมาตรา 26 วรรคแรก “ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย” หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับแล้วแต่กรณี

2. มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย การกำหนดเวลาในการจำหน่ายสุราตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 จะขายสุราได้แต่เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง” จึงได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 4 ด้วยการกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ให้ผู้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือโทษปรับแล้วแต่กรณี

3. มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย ตามมาตรา 112 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และตามมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย แจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหลายก็จะมีข้อห้ามในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน

4. มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ตามกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ได้มีข้อกำหนดไว้ดังนี้ สถานที่ขายสุราต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณสถานศึกษา ศาสนสถาน หรือบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง และต้องไม่ขายสุราในบริเวณสถานศึกษา ศาสนสถาน หรือบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานที่ดังกล่าว หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับแล้วแต่กรณี

5. มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (10) บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์” ซึ่งตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันได้ให้นิยามคำว่า “เด็ก” ไว้ว่า หมายถึง “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” และ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ข้อ 3 (1) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาต “ต้องไม่ขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์” หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือโทษปรับแล้วแต่กรณี

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 162 คน จาก 6 ตำบล 37 หมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview questionnaire) เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 31 มกราคม 2550 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าจำนวน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ ใช้สถิติความแม่นยำตรงของฟิชเชอร์ (Fisher exact test) การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุรา จำนวน 162 คน จาก 6 ตำบล 37 หมู่บ้าน ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 54.3 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 34.0 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 75.3 เป็นเจ้าของร้านค้าเองร้อยละ 87.7 มัธยฐานการเปิดกิจการ 13 ปี เปิดจำหน่ายสินค้า 12 ชั่วโมงต่อวัน โดยเริ่มเปิดร้านค้าเวลาประมาณ 06.00 น. ปิดเวลาประมาณ 18.00 น. มัธยฐานรายได้ 1,100 บาทต่อวัน งานเทศกาล/ประเพณีที่จำหน่ายสุราได้มากที่สุด 3 อันดับแรก พบว่า จำหน่ายสุราได้มากที่สุดในช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ คิดเป็นร้อยละ 88.3 รองลงมาคือเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ คิดเป็นร้อยละ 71.0 และประเพณีงานบุญต่างๆ เช่นงานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 68.5 ลักษณะของร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 88.3

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.4 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายข้อ พบว่า ข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ห้ามจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ผู้ซื้อสุราได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีและห้าม

จำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 98.8 เท่ากัน ส่วนข้อมูลที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือความรู้เกี่ยวกับการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ที่ร้านค้าต้องมีสถานที่ตั้งห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร คิดเป็นร้อยละ 3.7 รายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำแนกรายข้อ

	ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ตอบถูก	
		จำนวน	ร้อยละ
1)	มีกฎหมายห้ามจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง เช่น เลือกตั้ง สส.	162	100.0
2)	ผู้ที่ซื้อสุราได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์	160	98.8
3)	ต้องไม่จำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์	160	98.8
4)	การจำหน่ายสุราต้องขอใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต	158	97.5
5)	การจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งสามารถจำหน่ายได้หลังจากที่มีการปิดหีบเลือกตั้งในเวลา 15.00 น. แล้ว	131	80.9
6)	ใบอนุญาตที่ได้รับต้องแสดงไว้ในที่ที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย	107	66.0
7)	ต้องจำหน่ายสุราตามประเภทของใบอนุญาตที่ได้รับ	106	65.4
8)	ห้ามจำหน่ายสุราในบริเวณโรงเรียน วัด โบสถ์	67	41.4
9)	การจำหน่ายสุราจะจำหน่ายได้เฉพาะเวลา 17.00 น. - 24.00 น. เท่านั้น	43	26.5
10)	ในการขอหรือต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ร้านค้าต้องมีสถานที่ตั้งห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 ม.	6	3.7

ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.8 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้บทบาทมากที่สุด คือ การจับตัว

ผู้กระทำผิดกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ได้จับกุมตัวผู้กระทำผิดร้อยละ 84.0 รองลงมาคือผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ถ้าถูกตรวจจับจะได้รับโทษรุนแรง ร้อยละ 67.9 ส่วนข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทน้อยที่สุด คือในการขอหรือต่อใบอนุญาตไม่มีการถามถึงระยะห่างของร้านค้ากับโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ คิดเป็นร้อยละ 16.0 รองลงมาคือ การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทในการสั่งจำคุก ปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ผู้กระทำผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับสุรา คิดเป็นร้อยละ 16.7 รายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ จำแนกรายข้อ

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ตอบใช่	
	จำนวน	ร้อยละ
1) การจับตัวผู้กระทำผิดกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวกับสุรา เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้จับกุมตัวผู้กระทำผิด	136	84.0
2) ผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ถ้าถูกตรวจจับจากเจ้าหน้าที่จะได้รับโทษรุนแรง	110	67.9
3) เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้มีการออกตรวจร้านค้า	104	64.2
4) ไม่ว่าจะการจำหน่ายสุราจะเป็นร้านค้าขนาดเล็กหรือใหญ่ ก็ต้องมีโอกาสเสี่ยงในการถูกตรวจ หรือถูกจับจากเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน	100	61.7
5) มีการสั่งจำคุกปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าที่กระทำผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับสุรา	27	16.7
6) ก่อนการขอหรือต่อใบอนุญาต เจ้าหน้าที่สรรพสามิตได้ถามถึงระยะห่างของร้านค้ากับโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ ว่าเกินกว่า 500 ม.	26	16.0

ส่วนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา

ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้รับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุราอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนเป็นรายข้อ แยกวิเคราะห์ข้อมูลสองส่วน ส่วนแรกคือการสนับสนุน - ค่านิยมของชุมชนใน

การบริโภคและจำหน่ายสุรา พบว่า เพศและกลุ่มอายุที่นิยมมาซื้อสุรามากที่สุด คือ เพศชาย วัยทำงาน อายุระหว่าง 19-59 ปี ร้อยละ 88.9 ผู้บริโภคนิยมมาซื้อสุราในช่วงเวลา 17.00 น. - 24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 67.9 และในช่วงงานเทศกาลหรืองานประเพณี ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกคนจะจำหน่ายสุราตลอดเวลาที่มีผู้บริโภคมารซื้อ ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน ด้านมาตรการการลงโทษจากชุมชน พบว่า ชุมชนมีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราให้กับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 19.0 แต่ไม่มีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุรานอกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนดและผู้จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากัน ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ตามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำแนกรายข้อ

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา	ตอบใช่	
	จำนวน	ร้อยละ
1) ช่วงเวลาที่ผู้บริโภคนิยมมาซื้อสุรา		
11.00 – 14.00 น.	6	3.7
14.00 – 17.00 น.	46	28.4
17.00 – 24.00 น.	110	67.9
รวม	162	100.0
2) เพศและกลุ่มวัยของผู้บริโภคที่นิยมมาซื้อสุรามากที่สุด		
เพศชาย	162	100.0
เด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี	18	11.1
วัยทำงาน อายุระหว่าง 19 - 59 ปี	144	88.9
เพศหญิง	0	0.0
รวม	162	100.0
3) ช่วงเวลาการจำหน่ายสุราในงานเทศกาล ประเพณี		
จำหน่ายทุกเวลาที่มีผู้บริโภคมารซื้อ	162	100.0
จำหน่ายตามเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ในระหว่างเวลา	0	0.0
11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น.		
รวม	162	100.0

ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอ สิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายมาตรการ พบว่า

5.1) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั้งหมดทุกร้านมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา มีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี และจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ แต่มีการแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายเพียงร้อยละ 42.6 ถือว่ามาตรการด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ไม่มีประสิทธิภาพ

5.2) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำหน่ายสุราตามเวลาที่กฎหมายกำหนดเพียงร้อยละ 1.2 เท่านั้น ถือว่ามาตรการด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ไม่มีประสิทธิภาพ

5.3) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกร้านปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 100 ถือว่ามาตรการด้านการจำกัดวันจำหน่าย มีประสิทธิภาพ

5.4) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 73.5 ถือว่ามาตรการด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ไม่มีประสิทธิภาพ

5.5) มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 16.7 ถือว่ามาตรการด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ไม่มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก โดยใช้สถิติความแม่นยำของฟิชเชอร์ (Fisher exact test) และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) พบว่า อายุ ภูมิภาค การศึกษา ความเป็นเจ้าของ เวลาการจำหน่ายในแต่ละวัน รายได้จากการจำหน่ายสินค้าต่อวันและลักษณะของร้านค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ส่วนตัวแปรเพศและระยะเวลาที่เปิดกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของ

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ส่วนมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ได้ ตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

คุณลักษณะทั่วไป ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก และร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				
	ด้าน	ด้านการ	ด้านการ	ด้านการจำกัด	รวมทุก
	ใบอนุญาต	กำหนดเวลา	จำกัดสถานที่	อายุผู้ซื้อ	ด้าน
	χ^2 (df)	χ^2 (df)	χ^2 (df)	χ^2 (df)	χ^2 (df)
	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)
เพศ	0.223 (1) (0.637)	0.015 (1) (1.000)†	1.692 (1) (0.193)	5.752 (1) (0.016)	3.587 (2) (0.166)
อายุ	15.502 (4) (0.004)	1.661 (1) (0.502)†	10.248 (4) (0.036)	3.117 (1) (0.077)	10.718 (2) (0.005)
วุฒิการศึกษา	16.317 (1) (<0.001)	6.176 (1) (0.060)†	7.455 (1) (0.006)	6.799 (1) (0.009)	11.018 (2) (0.004)
ความเป็นเจ้าของ	13.058 (1) (<0.001)	0.285 (1) (1.000)†	3.203 (1) (0.074)	13.188 (1) (0.001)†	18.411 (2) (<0.001)
รวมเวลาที่เปิดกิจการ	2.697 (4) (0.610)	2.265 (1) (0.221)†	1.134 (4) (0.889)	0.281 (1) (0.596)	0.011 (2) (0.994)
เวลาเปิดในแต่ละวัน	18.051 (3) (<0.001)	0.162 (1) (0.857)†	0.648 (1) (0.519)†	16.200 (1) (0.001)†	18.354 (2) (<0.001)
รายได้ต่อวัน	23.410 (3) (<0.001)	1.070 (1) (0.545)†	6.199 (3) (0.102)	1.070 (1) (0.301)	7.125 (2) (0.028)
ลักษณะร้านค้าปลีก	15.247 (1) (<0.001)	2.865 (1) (0.221)†	2.832 (1) (0.092)	26.342 (1) (<0.001)†	44.365 (2) (<0.001)

† Fisher exact test

หมายเหตุ ข้อมูลด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ไม่ได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) พบว่า

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เมื่อหาความสัมพันธ์แต่ละมาตรการ พบว่า ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.004$) และด้านการจำกัดอายุผู้ซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.025$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ($p\text{-value} = 0.149$)

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ทั้งตัวแปรการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษทางกฎหมายมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.022$, $p\text{-value} = 0.043$ ตามลำดับ) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนทั้งตัวแปรการสนับสนุน-ค่านิยมของชุมชนในการบริโภคและจำหน่ายสุราและมาตรการลงโทษจากชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ($p\text{-value} = 0.231$, $p\text{-value} = 0.655$ ตามลำดับ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

ส่วนมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ได้ เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทุกคนไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งค่าสถิติที่ได้มีเสถียรภาพ (stable) ดังนั้นจึงไม่สามารถแจกแจงข้อมูลได้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน กับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก

ตัวแปร	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				
	ด้าน ใบอนุญาต	ด้านการ กำหนด เวลา	ด้านการ จำกัด สถานที่	ด้านการ จำกัดอายุ ผู้ซื้อ	รวมทุกด้าน
	r_s (p-value)	r_s (p-value)	r_s (p-value)	r_s (p-value)	r_s (p-value)
ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก	0.349 (<0.001)**	0.114 (0.149)	0.226 (0.004)**	0.176 (0.025)*	0.344 (<0.001)**
การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต					
- การบังคับใช้กฎหมาย	0.029 (<0.001)**	0.016 (0.839)	0.043 (0.586)	0.096 (0.223)	0.180 (0.022)*
- มาตรการลงโทษทางกฎหมาย	0.179 (0.022)*	0.035 (0.663)	0.128 (0.105)	0.001 (0.994)	0.159 (0.043)*
การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชน					
- การสนับสนุน-ค่านิยมในการบริโภคและจำหน่ายสุรา	-0.173 (0.028)*	-0.029 (0.711)	-0.179 (0.023)*	0.129 (0.102)	-0.088 (0.231)
- มาตรการลงโทษจากชุมชน	0.012 (0.883)	0.085 (0.283)	0.017 (0.827)	0.028 (0.726)	0.035 (0.655)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หมายเหตุ ข้อมูลด้านการจำกัดวันจำหน่ายไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ไม่ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก อันจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

ความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อธิบายได้ว่า มาตรการทางกฎหมายที่ออกมาควบคุมการจำหน่ายสุราที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจำเป็นต้องรู้และมีความเข้าใจ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่แล้วมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากการที่มีเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ออกตรวจและให้คำแนะนำแก่ร้านค้าถึงร้อยละ 64.2 ซึ่งจากการออกตรวจทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าได้รับความรู้โดยตรงจากเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินกิจการร้านค้าให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ รวมทั้งได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนสอดคล้องกับการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกมากยิ่งขึ้น

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้ว่ามีเจ้าพนักงานสรรพสามิต เป็นการออกตรวจร้านค้าปีละ 1 ครั้ง ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเห็นหรือรับรู้ว่าจะมีการสั่งจำคุก ปรับ คุกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่กระทำผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับสุรา อย่างไรก็ตามหากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตมากเท่าใด ก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมการจำหน่ายมากเท่านั้น เพื่อเป็นการป้องกันการถูกลงโทษ หรือถูกจับ อันจะส่งผลเสียต่อรายได้และมีผลต่อชื่อเสียงของร้านค้าด้วย มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านต่าง ๆ ที่มีนั้นหากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรับรู้บทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเป็นอย่างดี แต่เจ้าหน้าที่เองขาดการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษทางกฎหมายที่เข้มงวดแล้ว การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายก็จะเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเมื่อกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้ต้องกระทำแล้วเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ด้วยอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายที่เคร่งครัดตามมาด้วยเช่นกัน

การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา อธิบายได้ว่าชุมชนยังให้ความสำคัญกับการควบคุมการจำหน่ายสุราไม่มากนัก อาจเป็นเพราะคนในชุมชนยังมีค่านิยมหรือให้การสนับสนุนการบริโภคและจำหน่ายสุราอย่างเสรี เช่น ผู้บริโภคสามารถซื้อสุรามาบริโภคได้ทุกเวลาที่ต้องการ ผู้ประกอบการร้านค้าเองก็จะจำหน่ายให้ทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็ตาม แต่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกก็ได้รับการบอกกล่าว ตักเตือน จากผู้นำหมู่บ้าน โดยผู้นำหมู่บ้านมาบอกด้วยตนเองหรือประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงของหมู่บ้าน โดยเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งจะมีการกำชับผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเป็นพิเศษ

ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ตามที่กฎหมายได้ออกมาตรการมาควบคุมทั้ง 5 ด้านนั้น พบว่ามีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.7 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ผลการวิจัยพบว่า มาตรการด้านนี้ **ไม่มีประสิทธิผล** อธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังขาดการปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่ปิดใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ซึ่งในใบอนุญาตที่ได้รับก็จะมีการป้อนข้อความว่า “ปิดไว้ในที่เปิดเผย” แสดงอยู่ ดังนั้น หากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดแล้ว ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ถึงร้อยละ 57.4 อาจถูกโทษปรับ ซึ่งกฎหมายระวางโทษปรับไว้ไม่เกินสองพันบาท

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า มาตรการด้านนี้ **ไม่มีประสิทธิผล** อธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกยังมีการจำหน่ายสุราทุกเวลาที่ผู้บริโภคมาซื้อ โดยให้เหตุผลว่า “ซื้อมาขาย ไม่ได้ซื้อมาโชว์ ถ้าร้านนี้ไม่ขาย ก็ไปซื้อร้านอื่น ร้านอื่นก็ขายให้” ทั้งนี้หากมีการฝ่าฝืน ต้องมีโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท ซึ่งโทษที่กฎหมายกำหนดเพียงแค่เงินค่าปรับไม่เกิน 50 บาทเท่านั้น ถือว่าน้อยมาก หากเทียบผลกำไรที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจึงฝ่าฝืน กฎหมายที่กำหนดไว้ ทำให้มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่ายนี้ นำมาใช้ไม่ได้กับร้านค้าที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า มาตรการด้านนี้ **มีประสิทธิผล** อธิบายได้ว่า การเลือกตั้งในแต่ละครั้งใช้เวลาเพียงหนึ่งวัน และผู้นำชุมชนก็ได้มีการกำชับ หรือมีการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงของชุมชนให้ทราบด้วยอีก

ทางหนึ่ง และที่สำคัญคือโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าหากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถือว่าเป็นโทษทางอาญาที่มีทั้งโทษจำคุกและเงินค่าปรับที่สูง ทำให้มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดวันจำหน่าย นำไปบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติกับร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า มาตรการด้านนี้ **ไม่มีประสิทธิผล** อธิบายได้ว่า เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกมีความรู้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องไม่ขายสุราและสถานที่ขายสุราต้องไม่ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวข้างต้นเพียงร้อยละ 41.4 และร้อยละ 3.7 ตามลำดับ ส่งผลให้มีการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย และที่สำคัญอาจเกี่ยวเนื่องกับการขอใบอนุญาตซึ่งผู้ร้องขอทุกรายที่ยื่นขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรานั้นจะได้รับใบอนุญาตทั้งหมด ในความเป็นจริงแล้วมีร้านค้าปลีกหลายร้านตั้งอยู่ด้านหน้าหรือด้านข้าง ติดกับรั้วของสถานศึกษา หรือวัด แต่ก็ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราเช่นกัน

มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ ผลการวิจัยพบว่า มาตรการด้านนี้ **ไม่มีประสิทธิผล** อธิบายได้ว่า จากการที่มีผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปฏิบัติตามเพียงร้อยละ 16.7 นั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลไปในทางเดียวกัน ถ้าไม่ขายให้ลูกค้าก็ไปซื้อร้านอื่นร้านอื่นก็ขายให้ ถึงจะขายให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ก็ยังเป็นเด็กในหมู่บ้านที่รู้จัก ถ้าไม่รู้จักก็ไม่ขาย อีกทั้งยังไม่พบว่าผู้ประกอบการร้านค้าในหมู่บ้านรายใด โคนจิบ ปรับ ในเรื่องที่ยาสุราแก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเลย ทำให้ยังพบเห็นร้านค้าปลีกในหมู่บ้านมีการจำหน่ายสุราให้กับเด็กอยู่เป็นประจำ

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่สรรพสามิตควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจัง เนื่องจากยังพบว่าผู้ประกอบการร้านค้าปลีกฝ่าฝืนกฎหมายอยู่มาก เช่น จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กฎหมายกำหนด จำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นต้น ดังนั้นหากมีการฝ่าฝืนควรเพิ่มโทษให้สูงขึ้น นอกจากนี้ควรมีการจำกัดหรือเข้มงวดการออกใบอนุญาตเพื่อลดความหนาแน่นของร้านค้าปลีกให้น้อยลง ป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่ายและลดปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงได้

THE EFFECTIVENESS OF LEGALLY ALCOHOL CONTROL OF RETAIL OUTLETS IN SIRINDHON DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE.**RUANGYOS BOONPAKDEE 4837676 PPH/M****M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN MEDICAL AND PUBLIC HEALTH LAW ADMINISTRATION****THESIS ADVISORS: CHARDSUMON PRUTIPINYO, Ph.D. (DEMOGRAPHY), WILAI KUSOLVISITKUL, M.Sc. (BIOSTATISTICS), CHET RATCHADAPUNNATHIKUL, Ed.D. (POPULATION EDUCATION)****EXECUTIVE SUMMARY****Background and Rationale**

Alcoholic liquor is the legalized addicted substance which causes bad effect to public health more than illegal addicted substance. (WHO; World Health Organization, 2005). However, alcohol consumption behavior can normally be seen in global community, and in Thailand. With reference to the alcoholic liquor consumption database of the World Health Organization (WHO) and the Food & Agriculture Organization (FAO), alcohol consumption rate of Thai people was at 13.59 liters per person per year in 2000, ranking Thailand the fifth worldwide in consumption of alcohol. The result from National Statistical Office research shows that, in 2003, the number of Thai alcoholic drinkers tended to increase rapidly. 18.61 million. Thais or 35.46 percent of total Thai populations aged from 11 years old consumed alcoholic liquor. Since the alcohol consumption rate increases whereas the average age of the consumers drops, the government has announced the policy on “Healthy Thailand” aiming to reduce the alcohol and tobacco consumption rate of Thai people. In order to achieve the target, the government had proposed the alcohol control legislation as an approach to control alcohol consumption behavior of the citizen. It is found that the restriction on minimum age of the purchasers is more effective than other controlling methods. Moreover, the alcoholic consumption could be controlled by date, time and zone restriction of the alcoholic drink sales and

consumption including prohibiting alcoholic drink on public holidays or during festivals. The measure to control the sales of alcoholic liquor was the most direct approach to the consumers since alcoholic liquor is sold in retail stores or general grocery stores making it easy to be bought, inexpensive. The issues are 1) How to know whether the entrepreneurs perform in compliance with the alcohol control measure 2) How to know whether the measure is effective in local retail stores and 3) How those factors are correlative with the legal conformity.” The results from this study shall be used for further improvement on the development of legislation, policy and laws enforcement to reduce harm caused by alcoholic liquor consumption.

Research Objective

1. To evaluation the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province
2. To measure knowledge of the entrepreneurs on alcohol sales controlling laws.
3. To describe the perception of the excise officers’, competent officers’ or police officers’ and community’s roles in alcohol sales control.
4. To identify the correlation between characteristics of the entrepreneurs, knowledge of the entrepreneurs, perception of the excise officers’, competent officers’ or police officers’ and community’s roles and effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.

Hypothesis

1. Characteristics of the entrepreneurs such as gender, age, education, ownership, business duration, daily opening hour, daily income and retail outlet conditions are correlative with the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.
2. Knowledge of the entrepreneurs on alcohol sales laws is correlative with the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.

3. Perception of excise officers', competent officers' or police officers' roles in laws enforcement and penalty is correlative with the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.

4. Perception of community's roles in supporting and promoting alcohol sales and consumption values and social penalty is correlative with the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.

Review Literature

Thai Alcohol Control Laws

The Liquor Act B.E.2493 give definition "Liquor" in Section 4 means;

"Liquor" means any objects or mixture containing alcohol which is as drinkable as liquor or undrinkable but after mixing with water or other kind of liquid, it is drinkable as liquor.

Alcohol sales laws have regulated the entrepreneurs to comply with 1) alcohol sales license 2) time restriction for alcohol sales 3) day restriction for alcohol sale 4) zone restriction for alcohol sales and 5) purchasers' age limitation.

1) Alcohol Control Measure on Alcohol Sale License.

The Liquor Act B.E.2493 in Section 17 prescribe that "It is prohibited that anyone sell or display liquor for sale except with the permission the Excise Officer" and Section 26 paragraph one prescribe that "The license issued under Section 6, Section 12, Section 17 and Section 24 Shall be used only at the place specified in the license and the licensee shall display such license at the conspicuous place". Those who violate the laws shall be liable to a fine as to case may be.

2) Alcohol Control Measure on Sale Time Restriction.

The licensees for liquor sale of The Liquor Act B.E. 2493 in Section 20 prescribe that "The licensee for liquor sale Type 3 or Type 4 shall sell liquor during the time specified in the Ministerial Regulation."

The Ministerial Regulation has restriction to licensee sell liquor during the time specified for liquor sale Type 3 or Type 4 B.E. 2548 give licensee for liquor sale Type 3 or Type 4 shall sell liquor during the time specified at 11.00 A.M. to 2.00 P.M. and 5.00 P.M. to 12.00 A.M. Those who violate the laws shall be liable to a fine or license suspension or revocation as to case may be.

3) Alcohol Control Measure on Sale Date Restriction.

In Section 112 of Organic Act on Election of Members of the House of Representatives and Senators, B.E.2541 (1998) and in Section 130 of Act on Election of Members of Local Council or Administrator, B.E. 2545 (2002) prescribe that “Any person who sells, distributes or provides any alcoholic drink in a constituency during 6.00 P.M. of the day before the election day until the end of the election day shall be liable to imprisonment for a term of not exceeding six months or to a fine of not exceeding ten thousand Baht, or to both.” Other election laws also insist of similar prohibition.

4) Alcohol Control Measure on Sale Zone Restriction.

According to the Ministerial Regulation on the alcohol sales license and the alcohol sales of the ‘Licensee Type 3 to Type 7’ B.E. 2548, alcohol sales places must not be located in education institutes, temples or gasoline stations and there must be no alcohol sales in education institutes, temples and gasoline stations or around the areas. Those who violates the laws shall be liable to a fine as to case may be.

5) Alcohol Control Measure on Purchasers’ Age Restriction.

In Child Protection Act B.E. 2546 give definition “Child” in Article 4 means “a person below 18 years of age, but does not include those who have attained majority through marriage” and Article 26 (10) prescribe that “Sell, exchange or give away liquor or cigarettes to a child, other than for medical purposes. If the offences under paragraph one carry heavier penalties under other law, penalties under such law shall be imposed” And The Ministerial Regulation has restriction about liquor licenses and licensee sells liquor Types 3 to Type 7 B.E. 2548 in article 3 (1) restrict to any licensee sells liquor that “liquor prohibition for a child who person below 18 years of age” Those who violates the laws shall be liable to a fine or license suspension or revocation as to case may be.

Research Methodology

The objective of this survey research was to evaluate the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province. A total of 162 samples were entrepreneurs from 37 communities in 6 sub-districts and the cluster sampling were used by random. The data is collected from interviews during January 1-31, 2007. Number, percentage, means, and standard deviation were applied to describe the samples. In addition, Fisher exact test, Chi-square test and Spearman rank correlation were used to test the hypotheses.

Research Results

The researcher had collected data from 162 entrepreneurs in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province. The results showed as follow;

Characteristics of the Entrepreneurs

Most entrepreneurs were male (54.3%). The entrepreneurs' average age was between 40 to 49 years old (34%). 75.3% of them had a primary school degree whereas 87.7% were retail store owners. The median range of business duration was 13 years. The median daily opening hour was 12 hours per day. The median daily income was 1,100 baht. The alcohol sale rate was peak during festivals ranking from Songkran festival, New Year festival, and other community ceremonies (88.3%, 71.0% and 68.5% respectively). Most of retail stores used the first-floor of their houses/residences for business (88.3%).

Knowledge of the Entrepreneurs on Alcohol Control Laws

The result showed that 62.4% of the entrepreneurs had a moderate level of general knowledge on alcohol control laws. The results from data analysis showed that 100% of them knew that the alcohol sale was prohibited on Election Day. 98.8% knew that the sale was restricted to the purchasers over 18 years old and was prohibited for the purchasers aged below 18 years old. On the other hand, only 3.7% knew about the alcohol sale license and that retail stores must be located at least 500-meter far from education institutes, temples or gasoline stations. Details are shown in Table 1.

Table 1 Number and percentage of entrepreneurs by their knowledge on alcohol control laws, separated by items.

Knowledge of the Entrepreneurs on Alcohol Control Laws.	Correct answer	
	Number (n)	Percentage (%)
1) Laws prohibiting alcohol sale on Election Day.	162	100.0
2) Sale restriction to the purchasers aged over 18 years old.	160	98.8
3) Sale prohibition for the purchasers aged less than 18 years old.	160	98.8
4) Necessity to obtain the alcohol sale license from the Excise Officer.	158	97.5
5) Alcohol sale on Election Day is allowed after the vote box is closed at 3.00 P.M.	131	80.9
6) Alcohol sale licensee must be displayed at the conspicuous place.	107	66.0
7) Licensee must sell alcoholic liquor in compliance with alcohol 'Type' addressed in the license.	106	65.4
8) Prohibition of alcohol sale in education institutes, temples, or gasoline stations and around the area.	67	41.4
9) The time to sell alcohol is allowed from 5.00 P.M. to 12.00 A.M.	43	26.5
10) Stores must be located at least 500-meter far from education institutes, temples or gasoline stations.	6	3.7

Perception on the Excise Officers', Competent Officers' and Police Officers' Roles in Alcohol Sale Control

The result showed that 48.8% of the entrepreneurs had a moderate level of perception about roles of the excise officers, competent officers and police officers on alcohol sale control. The results from data analysis showed that the most significant roles of these officers were 1) to arrest offenders who violate the laws (84.0%) and 2) to

enforce the laws and execute severe penalty on the offenders (67.9%). On the other hand, the least significant roles due to the perception of entrepreneurs were on the license application or renewal, the distance from the stores to education institutes, temples and gasoline stations (16.0%) and the roles regarding imprisonment, firing charges & fine, and license suspension or revocation (16.7%) as shown in Table 2

Table 2 Number and percentage of entrepreneurs by their perception on roles of excise officers, competent officers and police officers on alcohol control laws, separated by items.

Perception on Roles of Excise Officers, Competent Officers and Police Officers on Alcohol Control Laws.	Correct answer	
	Number (n)	Percentage (%)
1) The excise officers, competent officers and police officers arrest the right offenders in violating the laws.	136	84.0
2) The offenders shall receive severe penalty.	110	67.9
3) The excise officers, competent officers and police officers have to patrol the retail stores.	104	64.2
4) The officers shall patrol the stores regardless of the store sizes.	100	61.7
5) The entrepreneurs who violate the laws shall be liable to imprisonment or to a fine or to the license suspension or revocation.	27	16.7
6) Prior to the license request/application or renewal, the officers will inquire about the distance from the retail stores to education institutes, temples or gasoline stations to know whether it is more than 500 meters.	26	16.0

Perception on the Community's Roles in Alcohol Control Laws

The result showed that 90.1% of the entrepreneurs had a low level of knowledge on roles of community in alcohol sale control. The results from the data

analysis showed that male aged between 19 - 59 years old are the largest consumer of alcoholic liquor (88.9%). The prime time of alcohol purchasing was during 5.00 P.M.- 12.00 A.M. (67.9%) and during the festivals, all entrepreneurs sell alcoholic liquor whenever purchasers came. In social penalty aspects, 19% of the entrepreneurs knew that community had penalty on purchasers aged less than 18 years old but not on the sellers who sell alcoholic liquor during the prohibited time and on the Election Day (100%) as shown in Table 3.

Table 3 Number and percentage of entrepreneurs by perception on roles of the community on alcohol control laws, separated by items.

Perception on Roles of the Community on Alcohol Sale Control.	Correct answer	
	Number (n)	Percentage (%)
1) Duration of alcoholic liquor purchase		
11.00 A.M – 2.00 A.M.	6	3.7
2.00 A.M. – 5.00 P.M.	46	28.4
5.00 P.M.– 12.00 A.M.	110	67.9
Total	162	100.0
2) Sex and age-group of the largest consumer group		
Male	162	100.0
Teenager aged less than 18 year old	18	11.1
Worker aged between 19 - 59 year old	144	88.9
Female	0	0.0
Total	162	100.0
3) Alcohol sale duration during festivals		
Sell all the time	162	100.0
Sell during the restricted time	0	0.0
Total	162	100.0

The Effectiveness of Legally Alcohol Control of Retail Outlets in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province.

Overall score level of the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets in Sirindhon district, Ubon Ratchathani province was at moderate level (61.7%). The results from data analysis showed as follow;

1) The alcohol control measure on alcohol sale license:

The results showed that all of the entrepreneurs obtain alcohol sale license, renew a license every year and sell the alcoholic liquor in compliance with the alcohol 'Type' identified in the license. However, only 42.6% displayed their licenses at the conspicuous places. This indicates that the alcohol control measure on alcohol sale license was ineffective.

2) The alcohol control measure on sale time:

The result showed that 1.2% of entrepreneurs sell alcoholic liquor during the restricted time. This indicates that alcohol control measure on sale time restriction for was ineffective.

3) The alcohol control measure on sale date restriction:

The result showed that all of the entrepreneurs complied with the law. This indicates that alcohol control measure on sale date restriction was effective.

4) The alcohol control measure on sale zone restriction:

The result showed that 73.5% of the entrepreneurs complied with the law. This indicates that alcohol control measure on sale zone restriction was effective.

5) The alcohol control measure on purchasers' age restriction:

The result showed that 16.7% of the entrepreneurs complied with the law. This indicates that alcohol control measure on purchasers' age restriction was effective.

Hypotheses Testing

The analysis result on significant correlation between demographic characteristics of the entrepreneurs and the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets showed that age, education, ownership, daily opening hour, daily income and characteristics of retail outlets were significantly correlative with the effectiveness of

alcohol control of retail outlets However, sex and business duration were not significantly correlative as shown in Table 4.

Table 4 Correlation between demographic characteristics of entrepreneurs and the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.

Demographic Characteristics of Entrepreneurs	The effectiveness of legally alcohol control of retail outlets.				
	Alcohol Sale License	Time Restriction	Zone Restriction	Purchasers' Age Restriction	All Aspects
	χ^2 (df) (p-value)	χ^2 (df) (p-value)	χ^2 (df) (p-value)	χ^2 (df) (p-value)	χ^2 (df) (p-value)
Sex	0.223 (1) (0.637)	0.015 (1) (1.000)†	1.692 (1) (0.193)	5.752 (1) (0.016)	3.587 (2) (0.166)
Age (years)	15.502 (4) (0.004)	1.661 (1) (0.502)†	10.248 (4) (0.036)	3.117 (1) (0.077)	10.718 (2) (0.005)
Education	16.317 (1) (<0.001)	6.176 (1) (0.060)†	7.455 (1) (0.006)	6.799 (1) (0.009)	11.018 (2) (0.004)
Ownership	13.058 (1) (<0.001)	0.285 (1) (1.000)†	3.203 (1) (0.074)	13.188 (1) (0.001)†	18.411 (2) (<0.001)
Business Duration (years)	2.697 (4) (0.610)	2.265 (1) (0.221)†	1.134 (4) (0.889)	0.281 (1) (0.596)	0.011 (2) (0.994)
Opening hour (per day)	18.051 (3) (<0.001)	0.162 (1) (0.857)†	0.648 (1) (0.519)†	16.200 (1) (0.001)†	18.354 (2) (<0.001)
Income (per day)	23.410 (3) (<0.001)	1.070 (1) (0.545)†	6.199 (3) (0.102)	1.070 (1) (0.301)	7.125 (2) (0.028)
Characteristics of retail outlet	15.247 (1) (<0.001)	2.865 (1) (0.221)†	2.832 (1) (0.092)	26.342 (1) (< 0.001)†	44.365 (2) (<0.001)

† Fisher exact test

Remarks: Data on alcohol control measure on sale date restriction can not be analyzed for correlation.

The analysis result on significant correlation between knowledge of entrepreneurs, perception about excise officers' role, perception about communities' role and the effectiveness of legally alcohol control of retail outlets showed as follow;

Knowledge of the entrepreneurs was significantly correlative with the effectiveness of legally alcoholic control of retail outlets (p-value < 0.001)

Perception on the excise officers' role was significantly correlative with the effectiveness of legally alcoholic control of retail outlets (p-value = 0.022, p-value = 0.043 respectively).

Perception on community's roles was not significantly correlative with the effectiveness of legally alcoholic control of retail outlets (p-value = 0.231, p-value = 0.655 178 respectively) as shown in Table 5

Table 5 Correlation between knowledge of the entrepreneurs, perception on excise officers' roles, perception on community's roles and the effectiveness of legally alcoholic control of retail outlets.

Variables	The effectiveness of legally alcohol control of retail outlets				
	Alcohol Sale License	Time Restriction	Zone Restriction	Purchasers' Age Restriction	All Aspects
	r_s	r_s	r_s	r_s	r_s
	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)
	Knowledge of entrepreneurs	0.349 (<0.001)**	0.114 (0.149)	0.226 (0.004)**	0.176 (0.025)*
Perception on the Excise officers' roles					
- laws enforcement	0.029 (<0.001)**	0.016 (0.839)	0.043 (0.586)	0.096 (0.223)	0.180 (0.022)*
- penalty of laws	0.179 (0.022)*	0.035 (0.663)	0.128 (0.105)	0.001 (0.994)	0.159 (0.043)*
Perception on Community's roles					

The effectiveness of legally alcohol control of retail outlets					
Variables	Alcohol Sale License	Time Restriction	Zone Restriction	Purchasers' Age Restriction	All Aspects
	r_s	r_s	r_s	r_s	r_s
	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)	(p-value)
- values of alcoholic consumption as well as alcoholic sale	-0.173 (0.028) *	-0.029 (0.711)	-0.179 (0.023) *	0.129 (0.102)	-0.088 (0.231)
- social penalty	0.012 (0.883)	0.085 (0.283)	0.017 (0.827)	0.028 (0.726)	0.035 (0.655)

* Correlation is significant at the 0.05 level

** Correlation is significant at the 0.01 level

Remarks: Data on alcohol control measure on sale date restriction can not be analyzed for correlation.

Discussion

The study on “The effectiveness of legally alcohol control of retail outlets in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province.” The main issues will be discussed as follows:

The effectiveness of legally alcohol control of retail outlets in Sirindhon District, Ubon Ratchathani Province: As the laws had regulated the 5 measures to control the alcohol consumption rates, the study showed that the effectiveness of the alcohol control measure was at moderate level (61.7%). The details are as follow;

The alcohol control measure on alcohol sale license: The result showed that this measure is ineffective since the entrepreneurs had not complied with the legislation by displaying the alcohol sale license at the conspicuous places. Thus, when the laws are fully abided to, 57.4% of the entrepreneurs shall be liable to a fine of not more than two thousand baht.

The alcohol control measure on sale time restriction. The result was showed that this measure is ineffective since the entrepreneurs sold alcoholic liquor all the time regardless of the punishment from the violation which was a fine of only fifty baht, a very little amount comparing to the profit that they gained from selling the alcohol. (In Section 20 of The Liquor Act B.E. 2493 prescribe that “Whoever violates Section 20, shall be penalized with a fine not more than fifty baht”).

The alcohol control measure on sale date restriction. The result showed that this measure is effective since the Election took only 1 day and the community leaders had help promoting. Furthermore, the punishment for those who violate the laws was severe at the fine of ten thousand baht or six-month imprisonment or both.

The alcohol control measure on sale zone restriction. The result showed that the measure is ineffective since only 41.4% of the entrepreneurs acknowledged that there must be no sale in the prohibited areas and only 3.7% acknowledged that the sale zone must be located far from the prohibited areas. Moreover, when the entrepreneurs request for the alcohol sale license, they would all obtain the license as requested even though their stores are located close or next to the prohibited areas.

The alcohol control measure on purchasers’ age restriction. The result showed that the measure is ineffective since the entrepreneurs sold alcoholic liquor to the purchasers aged below 18 years. They explained that if they did not sell, other stores would sell it instead and even they sold it to the purchasers aged below 18 years old, the purchasers are the next-door villagers. Moreover, there had not been any entrepreneurs arrested, imprisoned or fined from selling the alcoholic liquor to teenagers aged less than 18 years old.

It is recommended that the excise officers should strictly conduct of laws enforcement since the results from the study shows that many entrepreneurs have still violated the laws such as selling alcoholic liquor during the prohibited time, or selling alcoholic liquor to the purchasers aged below 18 years old, etc. Therefore, once the laws are violated, the penalty should be more severe and the issuance of the alcohol sale license should be stricter considered in order to reduce the density of retail outlets and prevent easy approach to alcohol and to reduce the public health impact caused by alcohol.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.(2548). ปัญหาข้อร้องเรียนจากประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มปท.

กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล.(2542).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เกษียร กังคานันท์.(2548). แอลกอฮอล์กับโรคหัวใจ. วารสารหมอชาวบ้าน ปีที่ 17 ฉบับที่ 196 สิงหาคม.

งามพิศ ตัณฑ์สงวน.(2538). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ชธรรมสภา.

จิราภรณ์ เทพหนู.(2540).ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญศึกษา ในจังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

จิรนนท์ แก้วกล้า.(2548). การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และผลกระทบของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. งานวิจัย.

ฉัตรสุมน พุทธิภิญโญ.(2548). การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรการควบคุมอุปทานของการบริโภคสุรา. งานวิจัย.

_____.(2549).(บรรณาธิการ). บริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

เชษฐ รัชดาพรรณธิดกุล และวรรณมา บุญศรีเรือง.(2548). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การทบทวนความรู้เกี่ยวกับมาตรการป้องกันแก้ไข เพื่อลดผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. งานวิจัย.

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ.(2540). พฤติกรรมองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

เทพินทร์ พัชรานุรักษ์.(2541). พฤติกรรมกรบริโภคสุรา. กรุงเทพมหานคร: องค์การทหารผ่านศึก.

- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. (2548). ข้อเสนอนโยบายสาธารณสุขที่ดี: นโยบายสาธารณสุขเพื่อการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. ฉบับที่ 01 เดือนพฤษภาคม 2548. เอกสารวิชาการ
- บัณฑิต ศรีไพศาลและคณะ. (2548). แนวทางการขึ้นภาษีสุราเพื่อลดการบริโภคโดยรวม. พิมพ์ครั้งที่ 2, ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา: มปท.
- _____. (2549). ทำไมต้องควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยสิ้นเชิง. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา: มปท.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ.(2537).การวัดสถานะทางสุขภาพ: การสร้างมาตรฐานส่วนประมาณค่าและแบบสอบถาม. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ประเวช ดันดิพัฒน์สกุล.(2547).แผนสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพจิต: เสนอสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ. (เอกสารอัดสำเนา).
- พัทธา สายหู.(2544). กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล.(2537).ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย.
- มานิตย์ จุมปา.(2547).ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. โครงการตำราคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขงยุทธ ขจรธรรม, พิมพ์ ขจรธรรม และบัณฑิต ศรีไพศาล.(2547).ประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์ด์.
- ขงยุทธ ขจรธรรม และบังอร ฤทธิศักดิ์.(2547).นโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: มปท.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์
- วรวุฒิ สุวรรณระดา และคณะ.(2549).มาตรการออกใบอนุญาตหรือกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตที่เหมาะสม.งานวิจัย
- วิชัย โปษยะจินดาและอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (บรรณาธิการ).(2545). สุราในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไล กุศลวิศิษฐ์กุล.(2549). การสูมตัวอย่างและการหาขนาดตัวอย่าง, ในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยทางการแพทย์สารสนเทศและสถิติ หน่วยที่ 5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 5, 47-54.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์.(2535).กฎหมายกับการปรับปรุงพฤติกรรม. วารสารคลินิก; 8 มิถุนายน 2535.

- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.(2548). ทำไมต้องควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยสิ้นเชิง. เอกสารวิชาการประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.
- _____.(2548).มาตรการป้องกันการดื่มสุราในเยาวชนอายุก่อนเกณฑ์. ฐานข้อมูลเพื่อการจัดการปัญหาสุขภาพ ฉบับเดือน พฤศจิกายน 2548.
- _____.(2548). วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย. 13 กรกฎาคม 2548 . เอกสารข้อเท็จจริง.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.(2548). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: จีรวัฒน์เอ็กซ์เพรส.
- สมพร เทพสิทธิ์.(2541). การควบคุมทางสังคม.กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์.
- สายพิณ สาประเสริฐ,ร.อ.หญิง.(2544). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักเรียนนายสิบทหารบก. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณศาสตร) สาขาวิชาเอกพยาบาลสาขารณสุข คณะสาขารณศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรिता ชีร์วัฒน์สกุล จิราพร สุวรรณธีรวงศ์และอุษณีย์ ฟิงปาน.(2548).ชุมชนกับมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาสุรา กรณีศึกษา 3 ชุมชน ภาคเหนือ ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการ สุราระดับชาติครั้งที่ 1, 13-15 กรกฎาคม 2548 โรงแรมปรินซ์พาเลส.
- สุกมา แสงเดือนฉาย.(2547). การศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุรา สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคม ผลกระทบจากการดื่มสุราและเจตคติต่อการดื่มสุราของผู้ป่วยสุรา. สถาบันชญาวิทยากร กรมการแพทย์ นนทบุรี. งานวิจัย
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์.(2546).สังคมวิทยาองค์การ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ.(2545). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 22, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรชาติ ณ หนองคาย.(2546).กฎหมาย กลยุทธ์ และการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันจี.อี.ซี.
- _____.(2547).การวางแผนและการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และหลักการประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: สถาบันจี.อี.ซี.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล.(2546).จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า.(2548). เลิกดื่มเหล้ากันเถอะนะ. กรุงเทพมหานคร: มปท. (เอกสารเผยแพร่)

- สำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข.(2549). คู่มือวิธีการรายงานข้อมูลเมืองไทยแข็งแรง
(URL:http://healthdata.moph.go.th/HealthyThailand2005/HealthyThailand_PDF_DO_C/input_method2548.pdf access: July 20, 2006.)
- สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี.(2548).(URL: <http://ubonratchathani.excise.go.th/>
access: August 26, 2006)
- สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่อุบลราชธานี.(2549).รายงานผลการจัดเก็บรายได้ต้นปีงบประมาณ 2549
(<http://ubonratchathani.excise.go.th/> access: January 18, 2007)
- สำนักตรวจสอบ ป้องกันและปราบปราม กรมสรรพสามิต.(2549).รายงานผลการปราบปรามการ
กระทำผิดกฎหมายสรรพสามิตทั่วประเทศ ประจำเดือน เมษายน 2549.
(URL: http://www.excise.go.th/PDF/26052549/26052549_002.pdf access: July 15,
2006.)
- หยุด แสงอุทัย.(2515). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: บำรุงนุกุลกิจ.
- อภิชัย ศรีพิณเพราะ.(2548).การนำนโยบายการบังคับใช้กฎหมายห้ามผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา
ไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุรยา วงศ์ไชยคง.(2547).การสื่อสารและปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรพัฒนการ
คณะนิเทศศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Babor T, Caetano R, Casswell S, et al.(2003)Alcohol No Ordinary Commodity: Research and
Public Policy. Oxford medical Publications
- Bloom SB.(1956).Taxonomy of Education Objective. Handbook I: Cognitive Domain.New York:
David Mckay.
- Huse E.F. and Bowditch J.L.(1977). Behavior in organization. A system approach to managing,
2 nd ed. Sydney: Addison Wesky.
- Institute of Alcohol Studies.(2005). Alcohol Policies. (<http://www.ias.org.uk>)
- International Center of Alcohol policies (ICAP).(2005).An integrative Approach to alcohol
policies. (URL: <http://icap.org>)

- Kast, F.E. and Rosenweig J.E.(1985). Organization management. A system and contingency approach. 4 th ed. Singapore: Mc Graw-Hill.
- National Expert Advisory Committee on Alcohol.(2001).Alcohol in Australia: Issues and Strategies, Commonwealth Department of Health and Aged Care, Canberra.
- New South Wales Bureau of Crime Statistics and Research.(2003).Liquor licensing Enforcement Activity in NSW, Media Release, New South Wales Bureau of Crime. (URL: <http://www.lawlink.nsw.gov.au/bocsar1.nsf/pages/media060803>)
- Poznyak,V.(2005).Global trends in alcohol consumption, Related harm and policy responses. The first national conference: Alcohol consumption and relate problem in Thailand. July 13th - 15th 2005. Prince Palace Hotel, Bangkok.
- Rehn, Nina, Robin Room, and Griffith Edwards.(2001).Alcohol in the European Region Consumption, Harm and Policies, World Health Organization.
- Saunders, J.B.(2005).National alcohol policy in Australia. The first national conference: Alcohol consumption and relate problem in Thailand. July 13th -15th 2005. Prince Palace Hotel, Bangkok.
- Steers R.M.(1997).Organization Effectiveness: A behavioral view. Santa Monica,Calif: Goodyear Publishing.
- World Health Organization (WHO).(1981).Health Program Evaluation. Guiding Principles of its Application in the Managerial Process for Nation Health Development Geneva : p.5
- _____.(WHO).(2004).Global Status Report: Alcohol Policy. Geneva.
- _____.(WHO).(2005). General description of the drinking patterns data. Retrieved January 13, 2005. (URL: <http://www3.who.int/whosis/alcohol/alcohol-patterns-general.cfm?path=w>)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผศ.ดร.นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
2. อาจารย์พูนศักดิ์ สุวรรณรัตน์	ผู้อำนวยการส่วนป้องกันและปราบปราม
สำนักตรวจสอบป้องกันและปราบปราม
กรมสรรพสามิต

ภาคผนวก ข

No. MU 2006-214

Documentary Proof of Ethical Clearance
The Committee on Human Rights Related to
Human Experimentation
Mahidol University, Bangkok

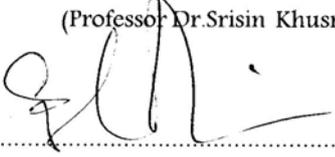
Title of Project. The Effectiveness of Legally Alcohol Control of Retail Outlets in Sirindhon District, Ubonratchathani Province
(Thesis for Master Degree)

Principle Investigator. Mr. Ruangyos Boonpakdee

Name of Institution. Faculty of Public Health

Approved by the Committee on Human Rights Related to Human Experimentation

Signature of Chairman.
(Professor Dr. Srisin Khusmith)

Signature of Head of the Institute. *for*
(Professor Dr. Pornchai Matangkasombut)

Date of Approval. 23 NOV 2006

Date of Expiration. 22 NOV 2007

ภาคผนวก ค

**หนังสือยินยอมตนให้ทำการวิจัย
(Informed Consent Form)**

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีกในอำเภอสิรินธร
จังหวัดอุบลราชธานี

วันที่ให้คำยินยอม วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....ขอทำหนังสือนี้

ไว้ต่อหัวหน้าโครงการวิจัยเพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่า

ข้อ 1. ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ตนให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบาย
จากผู้วิจัยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียด
และมีความเข้าใจดีแล้ว

ข้อ 2. ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบัง
ซ่อนเร้น จนข้าพเจ้าพอใจ

ข้อ 3. ข้าพเจ้าเข้าร่วมงานวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจและข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะบอกเลิกการ
เข้าร่วมการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกการเข้าร่วมวิจัยนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อข้าพเจ้า

ข้อ 4. ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ และ
จะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงาน
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น

ข้อ 5. ผู้วิจัยรับรองว่าหากมีข้อมูลเพิ่มเติมที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษา ข้าพเจ้าจะ
ได้รับการแจ้งให้ทราบโดยไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้ว มีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในใบ
ยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม.....ผู้ยินยอม
(.....)

ลงนาม.....ผู้วิจัย
(.....)

ลงนาม.....พยาน
(.....)

แบบสอบถามเรื่อง
ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 5 ส่วน จำนวนทั้งหมด 42 ข้อ ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำนวน 9 ข้อ และลักษณะของร้านค้าปลีก
 - ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำนวน 10 ข้อ
 - ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำนวน 6 ข้อ
 - ส่วนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำนวน 8 ข้อ
 - ส่วนที่ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำนวน 9 ข้อ

นายเรื่องยศ บุญกัณฑ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข

ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข

คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกและลักษณะของร้านค้าปลีก จำนวน 9 ข้อ
คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุปี
3. วุฒิการศึกษา

☐ 1) ประถมศึกษา	☐ 2) มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	☐ 4) อนุปริญญา / ปวส.
☐ 5) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	☐ 6) อื่นๆ (ระบุ).....
4. เป็นเจ้าของร้านค้าเองหรือไม่

☐ 1) เป็นเจ้าของเอง	☐ 2) ไม่ได้เป็นเจ้าของ
--	---
5. ระยะเวลาที่เปิดกิจการมาจนถึงปัจจุบันปี
6. เวลาเปิด-ปิด ร้านค้าในแต่ละวัน เปิดเวลา น ปิดเวลา น
 รวมระยะเวลาเปิดร้านในแต่ละวัน.....ชม.
7. รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในแต่ละวัน (บาทต่อวัน)

☐ 1) ต่ำกว่า 500 บาท	☐ 2) 500 – 999 บาท
☐ 3) 1,000 – 1,499 บาท	☐ 4) 1,500 บาทขึ้นไป
8. ท่านสามารถจำหน่ายสุราได้มากที่สุดในช่วงงานเทศกาลประเพณีใด (เรียงการจำหน่ายสุราจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก)
 -เทศกาลปีใหม่
 -เทศกาลตรุษจีน
 -เทศกาลสงกรานต์
 -เทศกาลลอยกระทง
 -งานบุญประจำปีของหมู่บ้าน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่
 บุญเผาศพ บุญบั้งไฟ บุญผ้าป่า เป็นต้น
9. ลักษณะของร้านค้าปลีก

☐ 1) ร้านค้าที่ใช้ชั้นล่างของบ้านหรือที่พักอาศัยเปิดดำเนินการ
☐ 2) ร้านค้าที่มีโครงสร้างถาวรแยกจากตัวบ้านชัดเจน
☐ 3) ร้านค้าที่ปลูกเป็นเพิงมีโครงสร้างไม่ถาวร (รวมการจำหน่ายที่ใช้รถเข็น)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำนวน 10 ข้อ

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงช่อง ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ ในข้อที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกรู้เข้าใจ และเห็นว่าถูกต้องมากที่สุด

ข้อคำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. การเปิดร้านค้าที่มีการจำหน่ายสุราด้วย ต้องขอใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต			
2. ใบอนุญาตที่ได้รับต้องแสดงไว้ในที่ที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย			
3. เมื่อได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราแล้วจะต้องจำหน่ายสุราตามประเภทของใบอนุญาตที่ได้รับ			
4. การจำหน่ายสุราจะจำหน่ายได้เฉพาะเวลา 17.00 น. - 24.00 น. เท่านั้น			
5. มีกฎหมายห้ามจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้ง เช่น เลือกตั้ง สส. สจ. หรือ อบต.			
6. การจำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งสามารถจำหน่ายได้หลังจากที่มีการปิดหีบเลือกตั้งในเวลา 15.00 น.			
7. ในการขอใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ร้านค้าต้องมีสถานที่ตั้งห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 ม.			
8. ห้ามจำหน่ายสุราในบริเวณโรงเรียน วัด โบสถ์			
9. ผู้ที่ซื้อสุราได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์			
10. การจำหน่ายสุราต้องไม่จำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์			

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ตำรวจ ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำนวน 6 ข้อ

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ลงช่อง **ใช่** **ไม่ใช่** ให้ตรงกับความเป็นจริง

ข้อคำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1. ก่อนการขอหรือต่อใบอนุญาต เจ้าหน้าที่สรรพสามิตได้ถามถึงระยะห่างของร้านค้าท่านกับโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ ว่าห่างเกินกว่า 500 เมตร หรือไม่		
2. เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้มีการออกตรวจร้านค้าของท่านหรือไม่		
3. การจับตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุรา เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ ได้จับกุมตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่		
4. เจ้าพนักงานสรรพสามิต พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือตำรวจ สั่งจำคุกปรับ ถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการร้านค้าที่กระทำความผิดกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุรา หรือไม่		
5. ผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุรา ถ้าถูกตรวจจับจากเจ้าหน้าที่จะได้รับโทษรุนแรง		
6. ไม่ว่าการจำหน่ายสุราจะเป็นร้านค้าขนาดเล็กหรือใหญ่ ก็ต้องมีโอกาสเสี่ยงในการถูกตรวจ หรือถูกจับจากเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน		

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนในการควบคุมการจำหน่ายสุรา จำนวน 8 ข้อ

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. ในช่วงเวลาใดที่ผู้บริโภคนิยมมาซื้อสุรา

1) 06.00 – 11.00 น. (เวลาห้ามขาย)

2) 11.00 – 14.00 น.

3) 14.00 – 17.00 น. (เวลาห้ามขาย)

4) 17.00 – 24.00 น.

5) 24.00 – 06.00 น. (เวลาห้ามขาย)

2. เพศใดและกลุ่มใดที่นิยมมาซื้อสุราในร้านค้าของท่านมากที่สุด

- 1) ชาย 2) หญิง
- (1) เด็ก-เยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี
- (2) วัยทำงาน อายุ 19-59 ปี
- (3) วัยผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป

3. ในช่วงวันงานเทศกาลประเพณีที่ท่านจำหน่ายสุรานั้น ท่านจำหน่ายสุราในเวลาใด

- 1) จำหน่ายทุกเวลาที่มีผู้บริโภคมารซื้อ
- 2) จำหน่ายตามเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ 11.00-14.00 น. และ 17.00-24.00 น.

4. ชุมชนของท่านมีมาตรการลงโทษคนที่ดื่มสุราแล้วอาละวาดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชนหรือไม่

- 1) มี ยกตัวอย่างการลงโทษ.....
- 2) ไม่มี เพราะ.....

5. ชุมชนของท่านมีมาตรการลงโทษผู้ที่จำหน่ายสุราให้กับเด็ก หรือไม่

- 1) มี ยกตัวอย่างการลงโทษ.....
- 2) ไม่มี เพราะ.....

6. ชุมชนของท่านมีมาตรการลงโทษผู้ที่ขายสุรานอกเหนือเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือไม่

- 1) มี ยกตัวอย่างการลงโทษ.....
- 2) ไม่มี เพราะ.....

7. ในชุมชนของท่านมีมาตรการลงโทษผู้จำหน่ายสุราที่ขายสุราในวันเลือกตั้ง หรือไม่

- 1) มี ยกตัวอย่างการลงโทษ.....
- 2) ไม่มี เพราะ.....

8. เพื่อให้การจำหน่ายสุราเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ท่านคิดว่ามาตรการลงโทษใดที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนมากที่สุด (โปรดใส่หมายเลขเรียงลำดับ)

- ผู้นำชุมชนว่ากล่าวตักเตือน
- ให้ออกจากชุมชนติเตียนและงดซื้อสุราจากร้านค้านั้นๆ
- แจ้งตำรวจจับ
- ร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่สรรพสามิตหรือที่สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด
- ออกมติชุมชน โดยการปรับเงินแล้วนำเข้ากองทุนหมู่บ้าน
- ออกมติชุมชน งดให้สวัสดิการหรือผลประโยชน์ที่ควรได้รับจากชุมชน เช่น งดให้เงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน งดให้เงินปันผลสหกรณ์ของหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก จำนวน 9 ข้อ
 คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ลงช่อง ปฏิบัติสม่ำเสมอ ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติ
 ให้ตรงกับความเป็นจริง

ข้อคำถาม	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
1. ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสุราต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายสุรา			
2. ผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย			
3. ผู้ประกอบการต้องมีการต่อใบอนุญาตจำหน่ายสุราทุกปี			
4. ผู้ประกอบการที่มีได้รับใบอนุญาต ต้องจำหน่ายสุราตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ			
5. ผู้ประกอบการที่มีใบอนุญาตประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 ต้องจำหน่ายสุราในเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และเวลา 17.00 น. - 24.00 น. เท่านั้น			
6. ผู้ประกอบการต้องไม่จำหน่ายสุราในวันเลือกตั้งคือ ระหว่างเวลา 18.00 น ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงวันเลือกตั้ง			
7. สถานที่ขายสุราต้องตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียน วัด หรือโบสถ์ เกินกว่า 500 เมตร			
8. ผู้ประกอบการต้องไม่จำหน่ายสุราใกล้บริเวณโรงเรียน วัด หรือโบสถ์			
9. ผู้ประกอบการต้องไม่จำหน่ายสุราให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์			

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ครั้งนี้

ภาคผนวก ง
การคัดเลือกหมู่บ้านตัวอย่าง

การคัดเลือกหมู่บ้านในการจัดเก็บข้อมูล เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก
ในอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

การคำนวณหาขนาดตัวอย่าง โดยใช้ข้อมูลจำนวนของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียนจากรายงานทะเบียนผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายสุราทั้งประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี สาขาพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหาร ประจำปี พ.ศ. 2549 ซึ่งในอำเภอสิรินธร มี 6 ตำบล 76 หมู่บ้าน จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียน 337 คน ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 162 คน จาก 37 หมู่บ้าน จากการคำนวณดังนี้

1) คำนวณขนาดตัวอย่างผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในแต่ละตำบล จากขนาดตัวอย่างจำนวน 162 คน ดังนี้

ตำบล	จำนวนผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีกที่ขึ้นทะเบียน	ขนาดตัวอย่าง
คันไร่	46	$\frac{46}{337} \times 162 = 21.11 = 21$
ช่องเม็ก	85	$\frac{85}{337} \times 162 = 40.86 = 41$
โนนก่อ	41	$\frac{41}{337} \times 162 = 19.70 = 20$
นิคมลำโดมน้อย	72	$\frac{72}{337} \times 162 = 34.61 = 35$
ฝางคำ	22	$\frac{22}{337} \times 162 = 10.57 = 11$
คำเขื่อนแก้ว	71	$\frac{71}{337} \times 162 = 34.13 = 34$
รวม	337	162

2) คำนวณหาขนาดหมู่บ้านตัวอย่าง จากขนาดตัวอย่างในแต่ละตำบล ได้ทั้งสิ้น 37 หมู่บ้านดังนี้

ตำบล	จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง
คันไร่	16	$\frac{16}{76} \times 37 = 7.78 = 8$
ช่องเม็ก	13	$\frac{13}{76} \times 37 = 6.32 = 6$
โนนก่อ	14	$\frac{14}{76} \times 37 = 6.81 = 7$
นิคมลำโดมน้อย	13	$\frac{13}{76} \times 37 = 6.32 = 6$
ฝางคำ	4	$\frac{4}{76} \times 37 = 1.94 = 2$
คำเขื่อนแก้ว	16	$\frac{16}{76} \times 37 = 7.78 = 8$
รวม	76	37

3) สุ่มเลือกหมู่บ้านตัวอย่างจากแต่ละตำบล โดยวิธีการจับฉลาก ได้รายชื่อหมู่บ้านดังนี้

1) ตำบลคันไร่ มีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 8 หมู่บ้าน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
16	8	ม.1	หนองเบ็ญ
		ม.2	โคกเทียง
		ม.3	ห้วยน้ำใส
		ม.5	นาเจริญ
		ม.6	ดอนม่วง
		ม.8	สูงช้าง
		ม.9	คันไร่
		ม.10	ดอนชี

2) ตำบลช่องเม็ก มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 6 หมู่บ้าน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
13	6	ม.1	หนองเม็ก
		ม.4	ทุ่งหนองบัว
		ม.6	อ่างประดู่
		ม.7	ห้วยน้ำใส
		ม.10	ด่านเม่น
		ม.13	ปากเซ

3) ตำบลโนนก่อ มีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 7 หมู่บ้าน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
14	7	ม.1	บากชุม
		ม.2	แหลมทอง
		ม.4	โนนก่อ
		ม.7	ห้วยเค็ด
		ม.9	ภูไทพัฒนา
		ม.10	พลาญชัย
		ม.13	แก้งน้อย

4) ตำบลฝางคำ มีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 2 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
4	2	ม.1	คำก้อม
		ม.2	ฝางเทิง

5) ตำบลนิคมคำโดมน้อย มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน จำนวนขนาดตัวอย่างได้ 6 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
13	6	ม.1	แหลมสวรรค์
		ม.2	เรียงแถวใต้
		ม.3	โนนสำราญ
		ม.5	นาชุมคำ
		ม.6	ประชาสมบูรณ์
		ม.8	คำวังยาง

6) ตำบลคำเขื่อนแก้ว มีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จำนวนขนาดตัวอย่างได้ 8 หมู่บ้าน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
16	8	ม.1	คำเขื่อนแก้ว
		ม.5	กันเปือย
		ม.6	ห้วยไฮ
		ม.7	สวนสน
		ม.8	คำมันปลา
		ม.9	คีรีเขด
		ม.13	สุวรรณวารี
		ม.14	ลาดวารี

ภาคผนวก จ

การทดสอบความยากง่าย (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination)

การสำรวจนำร่อง (pilot survey) เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกที่มีการจำหน่ายสุราในอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ทำการสัมภาษณ์แล้ว มาวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะข้อคำถามในส่วนที่ 2 ที่เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกด้านกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการจำหน่ายสุรา ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยเลือกคำตอบจาก 3 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ทราบ ให้ 0 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 10 คะแนนและคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน รวมคะแนนที่ได้ของแต่ละคน มาเรียงคะแนนตัดเกณฑ์ที่ร้อยละ 27 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งได้เท่ากับ 9 คน หาผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุด 9 คนและได้คะแนนน้อยสุด 9 คน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ความยากง่าย และอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม ได้ค่าดังนี้

ข้อที่	จำนวนผู้ตอบถูก		ค่าความยาก-ง่าย (เกณฑ์ 0.2-0.8)	ค่าอำนาจจำแนก (เกณฑ์ 0.2 ขึ้นไป)
	กลุ่มสูง	กลุ่มต่ำ		
1	9	3	$12/18 = 0.66$	$6/9 = 0.66$
2	7	5	$12/18 = 0.66$	$2/9 = 0.22$
3	9	2	$11/18 = 0.61$	$7/9 = 0.77$
4	9	1	$10/18 = 0.55$	$8/9 = 0.88$
5	6	4	$10/18 = 0.55$	$2/9 = 0.22$
6	7	1	$8/18 = 0.44$	$6/9 = 0.66$
7	9	0	$9/18 = 0.50$	$9/9 = 1.00$
8	9	3	$12/18 = 0.66$	$6/9 = 0.66$
9	9	2	$11/18 = 0.61$	$7/9 = 0.77$
10	9	1	$10/18 = 0.55$	$8/9 = 0.88$

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เพศ				0.223	1	0.637
ชาย	52	36	88			
	59.1	40.9	100.0			
หญิง	41	33	74			
	55.4	44.6	100.0			
รวม	93	69	162			
	57.4	42.6	100.0			
อายุ (ปี)				15.502	4	0.004
< 30	4	5	9			
	44.4	55.6	100.0			
30-39	8	17	25			
	32.0	68.0	100.0			
40-49	28	27	55			
	50.9	49.1	100.0			
50-59	35	15	50			
	70.0	30.0	100.0			
≥ 60	18	5	23			
	78.3	21.7	100.0			
รวม	93	69	162			
	57.4	42.6	100.0			

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
วุฒิการศึกษา				16.317	1	< 0.001
ประถมศึกษา	81 66.4	41 33.6	122 100.0			
สูงกว่าประถมศึกษา	12 30.0	28 70.0	40 100.0			
รวม	93 57.4	69 42.6	162 100.0			
ความเป็นเจ้าของ				13.058	1	< 0.001
เป็นเจ้าของเอง	89 62.7	53 37.3	142 100.0			
ไม่ได้เป็นเจ้าของเอง	4 20.0	16 80.0	20 100.0			
รวม	93 57.4	69 42.6	162 100.0			
ระยะเวลาที่เปิดกิจการ (ปี)				2.697	4	0.610
1-4	7 53.8	6 46.2	13 100.0			
5-9	20 51.3	19 48.7	39 100.0			
10-14	29 53.7	25 46.3	54 100.0			
15-19	20 66.7	10 33.3	30 100.0			
≥ 20	17 65.4	9 34.6	26 100.0			
รวม	93 57.4	69 42.6	162 100.0			

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าต่อวัน (ชั่วโมง / วัน)				18.051	3	< 0.001
11	3	9	12			
	25.0	75.0	100.0			
12	77	42	119			
	64.7	35.3	100.0			
13	10	5	15			
	66.7	33.3	100.0			
14	3	13	16			
	18.8	81.3	100.0			
รวม	93	69	162			
	57.4	42.6	100.0			
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า (บาท / วัน)				23.410	3	< 0.001
100-499	25	5	30			
	83.3	16.7	100.0			
500-999	21	5	26			
	80.8	19.2	100.0			
1,000-1,499	31	31	62			
	50.0	50.0	100.0			
1,500-2,000	16	28	44			
	36.4	63.6	100.0			
รวม	93	69	162			
	57.4	42.6	100.0			

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านใบอนุญาตจำหน่ายสุรา			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ลักษณะของร้านค้าปลีก				15.247	1	< 0.001
- ใช้ชั้นล่างหรือที่ พักเปิดกิจการ	90 62.9	53 37.1	143 100.0			
- มีโครงสร้างแยก จากบ้านชัดเจน	3 15.8	16 84.2	19 100.0			
รวม	93 57.4	69 42.6	162 100.0			

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เพศ				0.015†	1	1.000
ชาย	87 98.9	1 1.1	88 100.0			
หญิง	73 98.6	1 1.4	74 100.0			
รวม	160 98.8	2 1.2	162 100.0			

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
อายุ (ปี)				1.661†	1	0.502
< 50	87 97.8	2 2.2	89 100.0			
≥ 50	73 100.0	0 0.0	73 100.0			
รวม	160 98.8	2 1.2	162 100.0			
วุฒิการศึกษา				6.176†	1	0.060
ประถมศึกษา	122 100.0	0 0.0	122 100.0			
สูงกว่าประถมศึกษา	38 95.0	2 5.0	40 100.0			
รวม	160 98.8	2 1.2	162 100.0			
ความเป็นเจ้าของ				0.285†	1	1.000
เป็นเจ้าของเอง	140 98.6	2 1.4	142 100.0			
ไม่ได้เป็นเจ้าของเอง	20 100.0	0 0.0	20 100.0			
รวม	160	2	162			
ระยะเวลาที่เปิดกิจการ (ปี)				2.265†	1	0.221
< 13	74 97.4	2 2.6	76 100.0			
≥ 13	85 100.0	0 0.0	85 100.0			
รวม	159 98.8	2 1.2	161 100.0			

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดเวลาจำหน่าย			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าต่อวัน (ชั่วโมง / วัน)				0.162†	1	0.857
< 12	12	0	12			
	100.0	0.0	100.0			
≥ 12	148	2	150			
	98.7	1.3	100.0			
รวม	160	2	162			
	98.8	1.2	100.0			
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า (บาท / วัน)				1.070†	1	0.545
< 1,000	56	0	56			
	100.0	0.0	100.0			
≥ 1,000	104	2	106			
	98.1	1.9	100.0			
รวม	160	2	162			
	98.8	1.2	100.0			
ลักษณะของร้านค้าปลีก				2.865†	1	0.221
- ใช้ชั้นล่างหรือที่	142	1	143			
พักเปิดกิจการ	99.3	0.7	100.0			
- มีโครงสร้างแยก	18	1	19			
จากบ้านชัดเจน	94.7	5.3	100.0			
รวม	160	2	162			
	98.8	1.2	100.0			

† Fisher's exact test

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เพศ				1.692	1	0.193
ชาย	27 30.7	61 69.3	88 100.0			
หญิง	16 21.6	58 78.4	74 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			
อายุ (ปี)				10.248	4	0.036
< 30	1 11.1	8 88.9	9 100.0			
30-39	5 20.0	20 80.0	25 100.0			
40-49	9 16.4	46 83.6	55 100.0			
50-59	18 36.0	32 64.0	50 100.0			
≥ 60	10 43.5	13 56.5	23 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			
วุฒิการศึกษา				7.455	1	0.006
ประถมศึกษา	39 32.0	83 68.0	122 100.0			
สูงกว่าประถมศึกษา	4 10.0	36 90.0	40 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ความเป็นเจ้าของ				3.203	1	0.074
เป็นเจ้าของเอง	41 28.9	101 71.1	142 100.0			
ไม่ได้เป็นเจ้าของ	2 10.0	18 90.0	20 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			
ระยะเวลาที่เปิดกิจการ (ปี)				1.134	4	0.889
1-4	3 23.1	10 76.9	13 100.0			
5-9	10 25.6	29 74.4	39 100.0			
10-14	14 25.9	40 74.1	54 100.0			
15-19	7 23.3	23 76.7	30 100.0			
≥ 20	9 34.6	17 65.4	26 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			
เวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าต่อวัน (ชั่วโมง / วัน)				0.648†	1	0.519
< 12	2 16.7	10 83.3	12 100.0			
≥ 12	41 27.3	109 72.7	150 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการจำกัดสถานที่จำหน่าย			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า (บาท / วัน)				6.199	3	0.102
100-499	11 36.7	19 63.3	30 100.0			
500-999	10 38.5	16 61.5	26 100.0			
1,000-1,499	15 24.2	47 75.8	62 100.0			
1,500-2,000	7 15.9	37 84.1	44 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			
ลักษณะของร้านค้าปลีก				2.832	1	0.092
- ใช้น้ำดื่มหรือที่ พักเปิดกิจการ	41 28.7	102 71.3	143 100.0			
- มีโครงสร้างแยก จากบ้านชัดเจน	2 10.5	17 89.5	19 100.0			
รวม	43 26.5	119 73.5	162 100.0			

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดอายุผู้ซื้อ

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดอายุผู้ซื้อ			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
เพศ				5.752	1	0.016
ชาย	79 89.8	9 10.2	88 100.0			
หญิง	56 75.7	18 24.3	74 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			
อายุ (ปี) < 50	70 78.7	19 21.3	89 100.0	3.117	1	0.077
≥ 50	65 89.0	8 11.0	73 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			
วุฒิการศึกษา				6.799	1	0.009
ประถมศึกษา	107 87.7	15 12.3	122 100.0			
สูงกว่าประถมศึกษา	28 70.0	12 30.0	40 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			
ความเป็นเจ้าของ				13.188†	1	0.001
เป็นเจ้าของเอง	124 87.3	18 12.7	142 100.0			
ไม่ได้เป็นเจ้าของเอง	11 55.0	9 45.0	20 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการจำกัดอายุผู้ซื้อ (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดอายุผู้ซื้อ			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ระยะเวลาที่เปิดกิจการ (ปี)				0.281	1	0.596
< 13	62 81.6	14 18.4	76 100.0			
\geq 13	72 84.7	13 15.3	85 100.0			
รวม	134 83.2	27 16.8	161 100.0			
เวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าต่อวัน (ชั่วโมง / วัน)				16.200+	1	0.001
< 12	5 41.7	7 58.3	12 100.0			
\geq 12	130 86.7	20 13.3	150 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า (บาท / วัน)				1.070	1	0.301
< 1,000	49 87.5	7 12.5	56 100.0			
\geq 1,000	86 81.1	20 18.9	106 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกกับประสิทธิผลของ
มาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราด้านการกำหนดอายุผู้ซื้อ (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุรา ด้านการกำหนดอายุผู้ซื้อ			χ^2	df	(p-value)
	ไม่มีประสิทธิผล	มีประสิทธิผล	รวม			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ลักษณะของร้านค้าปลีก				26.342†	1	< 0.001
- ใช้ชั้นล่างหรือที่ พักเปิดกิจการ	127 88.8	16 11.2	143 100.0			
- มีโครงสร้างแยก จากบ้านชัดเจน	8 42.1	11 57.9	19 100.0			
รวม	135 83.3	27 16.7	162 100.0			

† Fisher exact test

ตารางที่ 25 ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ประเมินรวม
ทุกมาตรการ

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				χ^2	df	(p-value)
	รวมทุกมาตรการ						
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			
จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
เพศ					3.587	2	0.166
ชาย	27 30.7	54 61.4	7 8.0	88 100.0			
หญิง	16 21.6	46 62.2	12 16.2	74 100.0			
รวม	43 26.5	100 61.7	19 11.7	162 100.0			

ตารางที่ 25 ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ประเมินรวม
ทุกมาตรการ (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				χ^2	df	(p-value)
	รวมทุกมาตรการ						
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			
จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
อายุ (ปี)					10.718	2	0.005
< 50	15	60	14	89			
	16.9	67.4	15.7	100.0			
≥ 50	28	40	5	73			
	38.4	54.8	6.8	100.0			
รวม	43	100	19	162			
	26.5	61.7	11.7	100.0			
วุฒิการศึกษา					11.018	2	0.004
ประถมศึกษา	39	73	10	122			
	32.0	59.8	8.2	100.0			
สูงกว่าประถมศึกษา	4	27	9	40			
	10.0	67.5	22.5	100.0			
รวม	43	100	19	162			
	26.5	61.7	11.7	100.0			
ความเป็นเจ้าของ					18.411	2	< 0.001
เป็นเจ้าของเอง	41	90	11	142			
	28.9	63.4	7.7	100.0			
ไม่ได้เป็นเจ้าของเอง	2	10	8	20			
	10.0	50.0	40.0	100.0			
รวม	43	100	19	162			
	26.5	61.7	11.7	100.0			

ตารางที่ 25 ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ประเมินรวม
ทุกมาตรการ (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				χ^2	df	(p-value)
	รวมทุกมาตรการ						
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			
จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ระยะเวลาที่เปิดกิจการ (ปี)					0.011	2	0.994
< 13	20	47	9	76			
	26.3	61.8	11.8	100.0			
≥ 13	23	52	10	85			
	27.1	61.2	11.8	100.0			
รวม	43	99	19	161			
	26.7	61.5	11.8	100.0			
เวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าต่อวัน (ชั่วโมง / วัน)					18.354	2	< 0.001
< 12	2	4	6	12			
	16.7	33.3	50.0	100.0			
≥ 12	41	96	13	150			
	27.3	64.0	8.7	100.0			
รวม	43	100	19	162			
	26.5	61.7	11.7	100.0			
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า (บาท / วัน)					7.125	2	0.028
< 1,000	21	32	3	56			
	37.5	57.1	5.4	100.0			
$\geq 1,000$	22	68	16	106			
	20.8	64.2	15.1	100.0			
รวม	43	100	19	162			
	26.5	61.7	11.7	100.0			

ตารางที่ 25 ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก ประเมินรวม
ทุกมาตรการ (ต่อ)

คุณลักษณะ ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีก	ระดับประสิทธิผลของมาตรการควบคุมการจำหน่ายสุราของร้านค้าปลีก				χ^2	df	(p-value)
	รวมทุกมาตรการ						
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			
จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ลักษณะของร้านค้าปลีก					44.365	2	< 0.001
- ใช้ชั้นล่างหรือที่ พักเปิดกิจการ	41 28.7	94 65.7	8 5.6	143 100.0			
- มีโครงสร้างแยก จากบ้านชัดเจน	2 10.5	6 31.6	11 57.9	19 100.0			
รวม	43 26.5	100 61.7	19 11.7	162 100.0			

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	นายเรื่องยศ บุญกัณฑ์
วันเดือนปีเกิด	19 สิงหาคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนานิเชก, พ.ศ. 2542-2544 ประกาศนียบัตรเวชระเบียน (เวชสถิติ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พ.ศ. 2544-2548 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2548-2550 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และ สาธารณสุข
ตำแหน่ง สถานที่ทำงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่เวชสถิติ 4 ศูนย์อนามัยที่ 7 ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190 โทรศัพท์ 0-4528-8586-8